

การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

รพีพร พาตา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

รพีพร พาตา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON 3 WISDOM OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

RAPEEPORN PATA

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION

PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION

FACULTY OF EDUCATION

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2023

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2**
ชื่อนักศึกษา	:	**รพีพร พาตา**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ. ดร.**

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ. ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....
(ผศ. ดร. จำเนียร พลหาญ)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ. ดร.)

กรรมการ .....
(พระครูชัยรัตนากร, ดร.)

กรรมการ .....
(รศ. ดร. สุเทพ เมยไธสง)

กรรมการ .....
(ดร. ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	Academic Administration Based on 3 Wisdom of Educational Institution Administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2
Student's Name	:	Rapeeporn Pata
Degree Sought	:	Master of Education
Program	:	Educational Administration
Anno Domini	:	2023
Advisor	:	Phrakhruvichitpanyaphorn, Asst. Prof. Dr.

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusrivirakhunsunthorn, Asst. Prof. Dr.)

Thesis Committee :
Chairman .....
(Asst. Prof. Dr. Chumnian Pollaharn)

Member (Advisor) .....
(Phrakhruvichitpanyaphorn, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Phrakruchairattanakorn, Dr.)

Member .....
(Assoc. Prof. Dr. Suthep Moeithaisong)

Member .....
(Dr. Theeraphat Thinsandee)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	**การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2**
ชื่อนักศึกษา	:	**รพีพร พาตา**
ชื่อปริญญา	:	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การบริหารการศึกษา**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ. ดร.**

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารงานการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 351 คน กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการสัมภาษณ์เป็นผู้บริหารและครู จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินความต้องการจำเป็นด้วยค่า $PNI_{modified}$ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า:

1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา และความต้องการจำเป็น ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (2) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ (3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (4) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการนิเทศการศึกษา (6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ผู้บริหารควรสร้างบริบทความเป็นวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์รวมของมนุษย์ การเสนอมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษา มาตรการเหล่านี้รวมถึงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครูควรเข้าถึงสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักปัญญา 3, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

Thesis Topic	:	**Academic Administration Based on 3 Wisdom of Educational Institution Administrators under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2**
Student's Name	:	**Rapeeporn Pata**
Degree Sought	:	**Master of Education**
Program	:	**Educational Administration**
Anno Domini	:	**2023**
Advisor	:	**Phrakhruvichitpanyaphorn, Asst. Prof. Dr.**

The objectives of this research were : 1) to study the current situation, desirable conditions, and necessity requirements for academic administration based on wisdom 3 of Educational institution administrators under Roi-Et Primary Educational Service Area Office 2, and 2) to study practical guidelines for academic administration based on wisdom 3 of Educational institution administrators under Roi-Et Primary Educational Service Area Office 2. The sample group consisted of 351 Educational institution administrators and teachers, and the target group of 5 people for interviewing Educational institution administrators and teachers. The research instrument was a 5-point scaled questionnaire with an IOC between 0.67 – 1.00 with a reliability of 0.90. Statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation. the necessities was assessed by $PNI_{modified}$ and descriptive analysis.

The results showed that:

1) The current state of academic administration based on the Wisdom 3 overall was at a moderate level. The aspects can be ranked from highest to lowest as follows: educational administration, research for educational quality improvement, measurement and evaluation of learning outcomes, management of teaching and learning in schools, media innovation, technology and learning resources, and curriculum development in educational institutions. As for the desired state of academic administration based on the Wisdom 3, when considering each aspect ordered from the highest to the lowest, they were educational supervision, followed

by research to improve the quality of education, measurement, assessment for learning, teaching and learning management in educational institutions, innovative media, technology and learning resources, and curriculum development in educational institutions. Desirable conditions for academic administrations based on wisdom 3 overall was at a high level considering each aspect ordered from the highest to the lowest: teaching and learning management in educational institutions, assessment for learning, educational supervision, research to improve the quality of education, innovative media, technology and learning resources, curriculum development in educational institutions, and necessities included: 1. Teaching and learning management in educational institutions 2. Assessment and evaluation for learning 3. Curriculum development in educational institutions 4. innovative media, technology and learning resources 5. educational supervision 6. research to improve the quality of education.

2) Academic administration guidelines based on the Wisdom 3: educational institutions should create a concrete context of academic excellence in educational institutions, emphasized on the use of teaching materials, should focus on the holistic development of human being, proposed measures to solve education problems included giving stakeholders, teachers should have access to teaching materials and learning resources that were appropriated to the true potential of learners for improving the quality of learning.

Keywords : Academic administration, Wisdom 3, Educational institution administrators

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ให้ความช่วยเหลือในครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ในระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. ประธานควบคุมการสอบ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์ด้วยดี คณาจารย์ทุกท่าน พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร. ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดียิ่ง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอบคุณผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะศึกษาศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณญาติมิตร เพื่อนร่วมงานทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ที่ให้การสนับสนุนให้กำลังใจ ช่วยเหลือให้คำแนะนำตั้งแต่เริ่มเรียนจนจบการศึกษา

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง เหนืออื่นใดผู้วิจัยขอกราบขอบคุณ คุณแม่ทองเพชร พาตา (มารดา) และคุณพ่อรังสรรค์ พาตา (บิดา) ที่คอยให้กำลังใจในยามท้อแท้ และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกรูปทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุกภพทุกชาติด้วย เทอญ

รพีพร พาตา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ฌ

สารบัญ..... ญ

สารบัญตาราง..... ฏ

สารบัญภาพ..... ฑ

บทที่

1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 3

1.3 ขอบเขตของการวิจัย..... 3

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 4

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 5

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 8

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 8

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ 15

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปัญญา 3 56

2.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3..... 59

2.5 การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)..... 84

2.6 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย..... 89

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 101

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 109

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 110

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 110

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 111

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 112

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 113

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 113
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 114
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 117
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 117
4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสอนผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 117
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 118
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 153
5.1 สรุปผล..... 153
5.2 อภิปรายผล..... 162
5.3 ข้อเสนอแนะ..... 164
บรรณานุกรม..... 166
ภาคผนวก..... 172
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย..... 172
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)..... 174
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์..... 178
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย..... 184
ภาคผนวก จ แบบสอบถามในการวิจัย..... 188
ภาคผนวก ฉ ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม.. 202
ภาคผนวก ช ภาพประกอบการสัมภาษณ์..... 210
ประวัติผู้วิจัย..... 216

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงการวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	23
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	110
4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	118
4.2	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน	119
4.3	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	121
4.4	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	125
4.5	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้	129
4.6	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	132
4.7	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา..... 144

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้..... 40
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 109

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและการปลูกจิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง และเมื่อปัจจุบัน โลกเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลให้เป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นั่นคือ การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันควรมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อม มีทักษะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่คิดเป็น ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง รับวัฒนธรรมอันหลากหลายของต่างชาติที่กำลังแพร่หลายเข้ามาในประเทศมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน รวมทั้ง นำทักษะการเรียนมาใช้ในการ ดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนทุกคน อันเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน มีเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยมีโรงเรียนเป็นสถาบันทางการศึกษาที่จะต้องดำเนินการด้านการศึกษาให้กับนักเรียนมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บริหารจัดการ คอยกำกับ ติดตาม และดูแลการดำเนินการ ด้วยการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย หลักการของโรงเรียน ร่วมกับองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องพยายามที่จะดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของการจัดการศึกษาหลาย ๆ ประการ เช่น หลักสูตร ครูผู้สอน นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิผล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ความพยายามที่จะดำเนินการทุกอย่าง ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยให้เกิดผลผลิต คือ นักเรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน

บรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี หากจะดูว่างานวิชาการ โรงเรียนใดเป็นอย่างไรดูได้จากนักเรียนในโรงเรียนนั้นๆ การบริหารงานวิชาการจะเกิดประสิทธิผลได้ ผู้บริหารโรงเรียนจะทราบและเข้าใจเป็นอย่างดีต่อการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ งานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใดก็ตามการ ดำเนินงานวิชาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ (2546, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการความสำคัญมากที่สุด ผู้บริหารทุกคนควรรับผิดชอบงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การให้บริการทางวิชาการ ผู้บริหารมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยทำงานร่วมกับครูผสู้อน กระตุ้นเตือนให้คำแนะนำ และประสานงานให้ครูผู้สอนทุกคน ร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ การที่พิจารณาถึงคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาในระบบ สถานศึกษานั้น เราอาจพิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมของผู้เรียน ตลอดจนความงอกงามในด้านต่างๆ ในตัวผู้เรียน ผลผลิตที่ว่า นั้นสืบเนื่องมาจากการฝึกฝน อบรมและ สั่งสอนทั้งในและนอกห้องเรียนทั้งสิ้น กระบวนการที่ก่อให้เกิดผลิตผลดังกล่าวนี้จะต้องอาศัยในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งก็หมายถึงการบริหารงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 36 และมาตรา 37 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับจังหวัด Local Assessment System (LAS) ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้นในการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารจัดการศึกษาคุณภาพการศึกษาซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพทุกด้านไม่เท่ากันผลการประเมินระดับประถมศึกษา ในระดับการประเมินคุณภาพ O–NET และ NT ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยระดับชาติ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศขาดความครอบคลุม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2565)

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยในการแก้ปัญหางานวิชาการได้ สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมในทุกเรื่องไม่ว่าในเรื่องการบริหารงานวิชาการก็ตาม เบื้องต้นและกระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนูญ (พุทธศักราช 2560 มาตรา 81) ทั้งนี้ การนำหลักปัญญา 3 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมทั้งคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน กล่าวคือ ปัญญา 3 หมายถึง วิธีการพัฒนาปัญญาทั้ง 3 ได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และ

ภาวนามยปัญญา เป็นวิธีการที่จัดไปตามระบบของการพัฒนาความรู้ของคน คือ คนจะมีความรู้เบื้องต้นจากการได้ยินได้ฟัง การอ่านการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เป็นเบื้องต้นก่อนแล้วจดจำเอาความรู้นั้น ๆ เก็บไว้ เรียกว่ามีความรู้จากภายนอกตนต่อจากนั้นก็ใช้ความคิดพิจารณาถึงความรู้ที่ตนได้จดจำไว้นั้น ตามหลักการของโยนิโสมนสิการแล้วทำให้เกิดความรู้ขึ้นภายในตน และ ลำดับสุดท้าย ภาวนามยปัญญา คือ การทดลองลงมือปฏิบัติจริงจนเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารงานการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สรุปออกมาได้ 6 ด้าน คือ

1. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา
2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
3. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
4. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
6. การนิเทศการศึกษา

ตามหลักปัญญา 3 ประกอบด้วย 1) สุตมยปัญญา 2) จินตามยปัญญา 3) ภาวนามยปัญญา

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,668 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 247 คน และครูผู้สอน 3,421 คน (ข้อมูลครูและบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2565)

1.3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V.,& Morgan, D. W., 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน

1.3.2.3 กลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คน โดยเป็นวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3.3 ด้านสถานที่

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.3.5 ระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในระหว่าง ปีการศึกษา 2565

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อได้ทราบสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางเพื่อนำไปพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

งานวิจัยครั้งนี้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงขอกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะต่างๆไว้ดังต่อไปนี้

1.5.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การกำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีความสุข

1.5.2 หลักปัญญา 3 หมายถึง การกระทำให้เกิดความรู้เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น ปัญญา จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเองและนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต

2) จินตามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการคิด

3) ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิตเป็นปัญญาที่เกิดจาการปฏิบัติ จนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง

1.5.3 การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 หมายถึง กระบวนการบริหารงานตามหลักปัญญา 3 ที่เป็นองค์รวม มีกระบวนการที่ใช้ปัญญาความรู้อันเป็นจริง เป็นปัจจัยเบื้องต้นก่อนเชื่อมโยงไปยังแนวทางบริหารร่วมกับกิจการงานทางวิชาการ มี 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่มีระบบเป็นเหตุเป็นผลในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น หรือกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เหมาะกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม โดยการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีรายวิชาครบถ้วนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก จัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลาง และ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน

2) ด้านจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีการ

จัดเตรียม เลือกใช้สื่อเหมาะสมกับกิจกรรม ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนรวมถึงวิเคราะห์ผลการประเมิน

3) ด้านวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษา สามารถปฏิบัติได้หลายแนวทาง เช่น ประเมินผลการเรียนของผู้เรียน วัดและประเมินผลสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร ดำเนินการโดยมุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน ประเมินจากการปฏิบัติหรือจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และโดยครู ให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้ มีการประเมินตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ และจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

4) ด้านพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เชื่อมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ประสานความร่วมมือวางแผนกับสถานศึกษาอื่น รวมถึง ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์

5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูและนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ทางด้านการวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น

6) ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การจัดระบบและการดำเนินการนิเทศการเรียนการสอน ในรูปแบบมีความหลากหลาย มีการปฏิบัติงาน ดังนี้ ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศการศึกษา ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ มุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง พัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น จัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ รายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.5.4 การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทางการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

1.5.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดูแลพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอเมืองสรวง อำเภออาจสามารถ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอโพนทราย อำเภอหนองฮี และอำเภอพนมไพร

1.5.6 ตำแหน่ง หมายถึง ภาระหน้าที่ปฏิบัติงานหลัก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกเป็น ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2) ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานสอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.5.7 การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษา ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกเป็น ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

1.5.8 ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกเป็น น้อยกว่า 5 ปี 5 -10 ปี และมากกว่า 10 ปี

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปัญญา 3

2.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3

2.5 การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

2.6 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.1.1 ความหมายการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

อำนวย พลรักษา (2556, หน้า 17) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบ ตามกระบวนการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา ทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียน อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

จิราภา เพียรเจริญ (2556, หน้า 15) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและงานส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของสถานศึกษา แบ่งงาน กำหนดผู้รับผิดชอบติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย) (2556, หน้า 33) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ ตั้งไว้ นั่นก็คือ การพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการ และเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่

รอด ต้องกำหนดแผนงาน วิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ โดยพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐที่มีไม่มากนักด้วยความประหยัด ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งคน เงิน เวลา และทรัพย์สินอย่างอื่น เพราะถ้าระบบบริหารภายในสถานศึกษาไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานได้

ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

ศิริถี อาสนา (2557, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ จัดการกระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหารซึ่งประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคณะทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557, หน้า 35) กล่าวถึงการบริหารว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมาย ขององค์การโดยอาศัยหลักการในการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สาธร (2558) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือ คุณธรรม ทั้งในด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน และไม่เป็นระเบียบแบบแผน

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2558) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษาหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันข้ามกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อม ให้มีต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

สมบูรณ์ พรรณนาภพ (2558) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือการดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเอกัตบุคคล เพื่อให้เขาเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สุภัค ยมพุก (2558) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษา สร้างความ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อให้การ ดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป

มูนา จารง (2560, หน้า 30) การบริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวทางการปฏิรูปการศึกษา มุ่งหวัง ยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานและจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยได้บัญญัติให้มี การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ งานบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรง เพื่อความยืดหยุ่นและความรวดเร็วในการบริหารจัดการให้องค์การมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

ไกรศร เจียมทอง (2561, หน้า 31) การบริหารงานในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามหลักสูตรกำหนด โดยบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการศึกษา จัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสม เกิดประโยชน์ ประสานชุมชนและองค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง วิธีจัดการกระบวนการที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ อย่างเหมาะสม โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีระบบราชการ “Bureaucracy”

ทฤษฎีระบบราชการ “Bureaucracy” ของ แม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) เป็นนักทฤษฎีองค์การชาวเยอรมัน ซึ่งอธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการครอบงำ (Domination) โดยเขาเห็นว่า ผู้นำหรือนักบริหาร จะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพได้ ขึ้นอยู่กับการที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชายินยอมที่จะปฏิบัติตาม และจะต้องมีระบบการบริหารมาดำเนินการให้คำสั่งมีผลบังคับได้

1. อำนาจการปกครองบังคับบัญชา (Domination)

- การปกครองหรือการครอบงำโดยอาศัยจารีตประเพณี
- การปกครองหรือการครอบงำโดยใช้บารมี
- การปกครองหรือการครอบงำโดยวิธีกฎหมายและการมีเหตุผล

2. ลักษณะ

- มีการควบคุมกันโดยการแบ่งลำดับชั้นของการบังคับบัญชา
- การปฏิบัติงานทุกขั้นตอนเป็นไปตามกฎ/ระเบียบ
- การจัดคนที่มีความรู้ความชำนาญเข้าด้วยกัน
- การบริหารงานโดยไม่อาศัยเรื่องส่วนตัว
- เน้นการยึดถือความสามารถทางวิชาการ
- การเน้นความสำคัญของการพัฒนาบุคคล
- แยกผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากตัวองค์การ

หลักการ/แนวคิดระบบราชการ (bureaucracy)

จะทำหน้าที่เป็นกลไกการบริหารของกลุ่มชน โดยผู้นำจะใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายปกครอง บังคับบัญชาโดยผ่านระบบราชการ องค์การแบบระบบราชการตามแนวคิดของ Max Weber จะประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ 7 ประการดังนี้

1. หลักลำดับขั้น (hierarchy)

หลักการนี้ มีเป้าหมายที่จะทำให้องค์การต้องอยู่ภายใต้การควบคุม โดยเชื่อว่า การบริหารที่มีลำดับขั้น จะทำให้ระบบการสั่งการและการควบคุมมีความรัดกุม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารที่เน้นกฎเกณฑ์และขั้น ตอนมีความเหมาะสมในช่วงศตวรรษที่ 19-20 แต่เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนไปการบริหาร

ตามลำดับขั้นจึงเริ่มมีปัญหา เพราะการทำงานในปัจจุบันต้องการความรวดเร็ว คนต้องการเสรีภาพมากขึ้นประชาชนต้องการบริการที่สะดวกรวดเร็ว แต่ในองค์การขนาดใหญ่ที่ใช้ระบบราชการ มีคนจำนวนมาก แต่มากกว่าครึ่งจะอยู่ในตำแหน่งระดับผู้บริหาร หัวหน้างาน กว่าจะตัดสินใจงานสำคัญ ๆ ต้องรอให้ผู้บริหาร 7-8 คน เซ็นอนุมัติตามขั้นตอน และยังมีกฎเกณฑ์มากมาก ส่วนพนักงาน (ข้าราชการ) ระดับล่างจำนวนมาก ทั้งหมดมีหน้าทีทำงานเอกสาร โดยการตรวจบันทึกของคนอื่นแล้วเขียนบันทึกส่งให้เจ้านาย คำบันทึกหรือรายงานเต็มไปด้วยศัพท์อันหรูหรา นอกจากนี้ยังมีฝ่ายวางแผน ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้จัดทำแผนยุทธศาสตร์หนาปึกใหญ่ให้เจ้านาย

การที่ผู้นำคิดว่า วิธีการบริหารองค์การขนาดใหญ่คือ เผด็จการ ถือเป็นความเชื่อที่ผิดมาก เพราะผู้บริหารสูงสุดไม่ได้รู้คำตอบได้ทุกเรื่อง แต่ควรมองหาคำตอบที่ดี ถูกต้องจากผู้อื่นด้วย การลดขั้นตอน ลดลำดับขั้นของการสั่งการออกไป ในขณะที่รักษาความสามารถในการควบคุมที่จำเป็นไว้ โดยการตัดขั้นตอนของผู้บริหารที่ไม่เพิ่มมูลค่าให้กับงานออก เพื่อจัดองค์การที่เป็นแนวราบมากขึ้น และทำให้คนที่ทำงานในระดับรอง ๆ ลงมาสามารถควบคุมดูแลและรับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเอง

2. หลักความรับผิดชอบ (responsibility)

เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อ การกระทำของตนความรับผิดชอบ หมายถึง การ รับผิดและรับชอบต่อการกระทำใด ๆ ที่ (responsibility) ตนได้กระทำลงไปและความพร้อมที่ จะให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลาด้วย

อำนาจ (authority) หมายถึงความสามารถในการสั่งการ บังคับบัญชา หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้มีการดำเนินการ หรือปฏิบัติการต่าง ๆ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา

- อำนาจหน้าที่เป็นสิ่งที่ได้มาอย่างเป็นทางการตามตำแหน่ง
- อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจะต้องมีความสมดุลกันเสมอ
- การได้มาซึ่งอำนาจในทัศนะของ Max Weber คือ การได้อำนาจมาตามกฎหมาย (legal authority)
- ภาระหน้าที่ (duty) หมายถึงภารกิจหน้าที่การงานที่ถูกกำหนด หรือได้รับมอบหมายให้กระทำ

3. หลักแห่งความสมเหตุสมผล (rationality)

ความถูกต้องเหมาะสมของแนวปฏิบัติที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผล (effective) การทำงานหรือการดำเนินกิจการใด ๆ ที่สามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประสิทธิภาพ (efficiency) ความสามารถในการที่จะใช้ทรัพยากรบริหารต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เวลาไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานนั้นได้มากที่สุด

ประหยัด (economic) ความสามารถในการที่จะประหยัดทรัพยากรบริหาร แต่สามารถที่จะให้บริการ หรือผลิตออกมาให้ได้ระดับเดิม

การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวพันกับเป้าหมายขององค์การอาจทำได้ 2 วิธีคือ

1. การวัดผลการปฏิบัติงานในลักษณะที่เรียกว่า ประสิทธิผล (effectiveness) จะเป็นการกำหนดขอบเขต หรือ ขนาดที่องค์การต้องการบรรลุผลสำเร็จไว้ แล้วมีการประเมินผลหลังจากที่มีการปฏิบัติแล้วว่าสามารถดำเนินการให้ได้ผล ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าสำเร็จก็คือว่าบรรลุเป้าหมาย หรือ มีประสิทธิผล (where)

2. การวัดประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึงระดับที่องค์การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ เป็นการวัดผลในทางเศรษฐศาสตร์ มีการวัดต้นทุน ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลิตที่ได้ เป็นการวัดว่าองค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร (how)

แนวทางที่จะนำไปสู่ความสมเหตุสมผลหรือประสิทธิภาพ

1. มีการกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน ขึ้นมาไว้อย่างชัดเจนในรูปของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับขององค์การ

Weber ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงาน (work process) ว่ามีความสำคัญต่อการที่จะทำให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (work outcome) เพราะวิธีการทำงานแสดงให้เห็นว่าจะทำงาน อย่างไร (how to) โดยวิธีการใดจึงทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ (มาตรการที่ 3) วัตถุประสงค์ คือ

1.1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยมุ่งตอนสนองความต้องการของประชาชน

1.2 เพื่อพัฒนาข้าราชการที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำ (5%) ได้รับการพัฒนาเพิ่มทักษะ ความรู้ ความสามารถให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ประสิทธิภาพ (outcome)

1.3 สามารถคัดคนที่ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ มีผลงานระดับต่ำสุดร้อยละ 5 ของหน่วยงานออกมาได้อย่างแท้จริง

1.4 สามารถแก้ไขและพัฒนาข้าราชการที่ถูกพิจารณาว่ามีผลงานต่ำ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ให้กลายเป็นคนที่มีความสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ลดละพฤติกรรมทำงานแบบเฉื่อยชา เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้มาตรการที่ 3 สามารถถูกนำไปปฏิบัติได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องกำหนด ระเบียบวิธีปฏิบัติที่ ชัดเจน เหมาะสม

2. มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องก่อนมอบหมายภาระหน้าที่ให้กระทำ

3. ต้องมีการแยกทรัพย์สินส่วนตัวออกจากทรัพย์สินขององค์การอย่างเด็ดขาด

- ตำแหน่งงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรักษาความยุติธรรมในสังคม และต้องการความอิสระในการปฏิบัติงาน ต้องมีการแต่งตั้งด้วยความระมัดระวังการกระทำต่างๆในองค์การต้องทำอย่างเป็น ทางการและมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรเสมอ การบริหารที่เน้นกฎเกณฑ์ เอกสารหลักฐาน ทำให้เกิดความล่าช้า ยุ่งยากไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทำอย่างไรจึงสามารถลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกเพื่อทำให้การทำงานเรียบง่าย รวดเร็ว มั่นใจ

เรียบง่าย - กระบวนการทำงานที่ไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน แต่ออกแบบให้ง่าย มีกฎเกณฑ์ขั้นตอนเท่าที่จำเป็น

ความรวดเร็ว - การลดปริมาณกระดาษที่ใช้ ปริมาณงานที่ทำ หรือการทำให้คนตัดสินใจได้เร็วขึ้น

มั่นใจ - การสร้างบรรยากาศที่ให้โอกาสข้าราชการ (พนักงาน) ทำงานด้วยความมั่นใจ

กล้าคิดและทำในสิ่งที่ถูกต้อง เพื่อผลประโยชน์สูงสุดขององค์การ ทำงานเพื่องาน ไม่ใช่เพื่อให้มีผลงาน

4. การมุ่งสู่ผลสำเร็จ (achievement orientation)

- การปฏิบัติงานใด ๆ จะต้องมุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การเสมอ (ประสิทธิผล)

- ประสิทธิผล หรือผลสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างน้อย 3 อย่างคือ

1. เจ้าหน้าที่ต้องมีหลักการและวิธีการในการตัดสินใจเลือกหนทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยถือหลัก ประสิทธิภาพ หรือ หลักประหยัด

หลักประสิทธิภาพ (efficiency) - ในระหว่างทางเลือกหลาย ๆ ทางที่จะต้องใช้จ่ายเงินเท่ากัน ควรเลือกทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

หลักประหยัด (economy) - ถ้ามีทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลได้เท่า ๆ กัน หลายทางเลือก ควรเลือกทางเลือกที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2. ความมีประสิทธิผลในการบริหารงานจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน

3. การบริหารจะได้รับประสิทธิผลสูงสุดต่อเมื่อมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่ ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงาน สถานที่ ช่วงเวลา สภาพแวดล้อม ในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเป้าหมายหรือผลสำเร็จที่ต้องการ

5. หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือความชำนาญเฉพาะด้าน (differentiation, specialization)

- ลักษณะทางโครงสร้างขององค์การแบบระบบราชการ ต้องมีการแบ่งงาน และจัดแผนกงาน หรือจัดส่วนงาน (departmentation) ขึ้นมา เพราะภารกิจการงานขององค์การขนาดใหญ่มีจำนวนมากจึงต้องมีการแบ่งงานที่ต้อง ทำออกเป็นส่วนๆ แล้วหน่วยงานมารองรับการจัดส่วนงานอาจยึดหลักการจัดองค์การได้หลายรูปแบบ คือ

1. การแบ่งส่วนงานตามพื้นที่ เป็นการแบ่งงานโดยการกำหนดพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน และมีการกำหนดภาระกิจ บทบาท อำนาจหน้าที่ ที่องค์การต้องบริหารจัดการไว้ด้วย เช่น การแบ่งพื้นที่การบริหารราชการออกเป็น จังหวัด อำเภอ อ.บ.จ. อ.บ.ต. เทศบาล

2. การแบ่งงานตามหน้าที่ หรือภารกิจที่องค์การจะต้องปฏิบัติจัดทำ เช่นการจัดแบ่งงานของกระทรวงต่างๆ เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง

3. การแบ่งงานตามลูกค้า หรือผู้รับบริการ เช่น การแบ่งโรงพยาบาล ออกเป็นโรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลหญิง โรงพยาบาลสงฆ์

4. การแบ่งงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน โดยคำนึงว่างานที่จะทำสามารถแบ่งออกเป็นกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง แล้วกำหนดหน่วยงานมารองรับ

6. หลักระเบียบวินัย (discipline)

ต้องมีการกำหนดระเบียบ วินัย และบทลงโทษ ขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกการควบคุมความประพฤติของสมาชิกทุกคนในองค์การ

7. ความเป็นวิชาชีพ (professionalization)

- ผู้ปฏิบัติงานในองค์การราชการ ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง และต้องปฏิบัติงานเต็มเวลา

- ความเป็นวิชาชีพ “รับราชการ” นั้น ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ของตนด้วย ความสำเร็จของระบบราชการในอดีตเกือบ 100 ปี ที่ผ่านมา

- มีวิธีการจัดองค์การที่ มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ตั้งอยู่บนหลักการของความสมเหตุสมผล

- มีการใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา มีการแบ่งงานตามหลักความชำนาญเฉพาะด้าน ทำให้ระบบราชการสามารถทำงานที่มีขนาดใหญ่ และสลับซับซ้อนได้อย่างดี

- ระบบราชการพัฒนาและใช้มาในช่วงที่สังคมยังเดินไปอย่างช้าๆและเพิ่งปรับ เปลี่ยนมาจากสังคมศักดินา ประชาชนยังไม่ตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ

- ผู้มีอำนาจในระดับสูงยังเป็นผู้มีข้อมูลที่มากพอต่อการตัดสินใจได้ดีกว่าคนในระดับล่างหรือประชาชนทั่วไป

- คนส่วนใหญ่ยังมีความจำเป็นและต้องการบริการสาธารณะจากรัฐเหมือน ๆ กัน เช่น บริการทางด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา สาธารณูปโภคต่างๆ องค์การภาครัฐที่บริหารแบบระบบราชการจึงสามารถดำเนินงานได้อย่างไม่มีปัญหา มากนัก

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ได้มีผู้ให้นิยามเกี่ยวกับความหมายของการบริหารงานวิชาการเพื่อใช้ในการสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ดังนี้

2.2.1 ความหมายการบริหารงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) กล่าวว่า ถ้ามองในด้านกระบวนการดำเนินงานแล้ว การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการเรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน หากมองการบริหารงานวิชาการ ในด้านงานของ

สถานศึกษา งานบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานการควบคุมดูแลหลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครูการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนการฝึกอบรมครู การนิเทศการศึกษา การเผยแพร่งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ปรีชา จันทรมณี (2556, หน้า 16) สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร สถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

อภิญญา เจริญกิจ (2556, หน้า 12) สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา และเป้าหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านความสามารถทางวิชาการ ศีลธรรมจรรยาและความประพฤติของนักเรียน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น

พระวิเชียร สีหาบุตร (2557, หน้า 51) สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

เปรมปวีร์ รักความซื่อ (2560) ได้กล่าวว่า งานวิชาการ คือ งานที่เป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษา ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน และด้านการนิเทศการศึกษา

มิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 85) ให้แนวคิดว่าการบริหารงานวิชาการ คือการจัดโปรแกรมการสอน การปฏิบัติตามโปรแกรมการสอน การวัดผลเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

กอร์ดอน (Gordon, 1991, p. 71) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานกำกับติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเรียนการสอน การทำงานวิจัย การนิเทศติดตาม ตลอดจนการรักษาความเป็นมืออาชีพ ทางด้านการจัดการเรียนการสอน

ฟอเรสท์ และกินเซอร์ (Forest and Kinser, 2002, p. 1) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่ต้องรับผิดชอบ เกี่ยวกับการบริหารและการส่งเสริมหลักสูตรการสอน และการจัดการเรียนรู้

ฟราย, เคทเทอริดจและมารแชล (Fry, Ketteridge and Marshall, 2000, p. 68) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ประกอบด้วยงานหลายอย่าง เช่น หลักสูตรการจัดแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาครูด้านวิชาการ การนิเทศการสอน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การกำหนดนโยบาย การวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีความสุข

2.2.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการ เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องโดยทางตรงหรือทางอ้อม ขึ้นอยู่กับลักษณะงานนั้น ๆ มาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตนคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง คนดีและมีความสุขในการดารงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม

2. งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียนเมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมาก ปริมาณงานด้านอื่น ๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย

3. งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นในรูปของงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์จะจัดให้ตามสัดส่วนของปริมาณงานวิชาการของโรงเรียนโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณมากน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณงานของโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณงานด้านวิชาการ

4. งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียน การพิจารณาคุณภาพของโรงเรียนต้องอาศัยงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยพิจารณาวิธีการและผลผลิตของระบบงานวิชาการ อันได้แก่ วิธีการสอนของครูการบริหารงานวิชาการ ผลสำเร็จของครูทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นต้น

5. งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักวางแผน การติดต่อสื่อสารการประสานงาน การควบคุมบังคับบัญชา การวินิจฉัย สั่งการ การ

มอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2556, หน้า 3-6) มีความเห็นว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญมากที่สุด และมีลักษณะงานดังนี้

1. เป็นสาระสำคัญของการศึกษา ที่สถานศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและภารกิจต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เป็นที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหาร งานวิชาการต้องเด่น เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งผลประโยชน์สูงสุดจะต้องเกิดกับผู้เรียนหรือนักศึกษา

3. เน้นงานบริหารทางการศึกษา หน่วยงาน หรือสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการให้แก่ผู้เรียน มุ่งให้ได้รับความรู้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมโดยส่วนรวม

4. เป็นการแสดงองค์ความรู้แห่งวิชาชีพ งานวิชาการในศาสตร์สาขาใดก็ตาม จะต้องแสดงลักษณะเฉพาะในองค์ความรู้ออกมาให้ชัดเจน หน่วยงานหรือสถานศึกษาแต่ละระดับจะต้องจับบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามศักยภาพ และองค์ความรู้ที่มีอยู่ให้มากที่สุด

5. เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา งานวิชาการช่วยสร้างความรู้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การศึกษาค้นคว้าการวิจัยพัฒนาให้เน้นพัฒนาการศึกษา

ภารดี อนันต์นาวี (2557) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้นให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

เอ็ดเวิร์ด สมิธ (Edward W. Smith, 1991, p. 170) โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้เข้าใจ และมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการทั้งทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องรู้และเข้าใจกรอบแนวความคิดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นอย่างดี จนสามารถนำไปดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลาง และในขณะเดียวกันก็สนองความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งสามารถพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ตลอดจนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอ สมิชท์และคณะ ให้ความเห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงาน การให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมกับการบริหารโรงเรียนโดยแยกงานเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที คิดเป็นร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 5
7. งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

สรุป ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักและเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา จึงมีผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ทำให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.3 ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญของโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายของงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของนักการศึกษา ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดขอบข่ายภารกิจงานและแนวปฏิบัติงานด้านวิชาการ ไว้ ดังนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
2. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
4. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการการเรียนรู้
6. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครูกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนดซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่มหรือฝ่ายหรืองานตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป สำหรับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3) การวัดผลประเมินผล

4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

7) การนิเทศการศึกษา

8) การแนะแนวการศึกษา

9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

10) การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน

11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ในทางปฏิบัติแล้วโรงเรียนแต่ละแห่ง อาจจะกำหนดขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่าย การวิจัยตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดกรอบงานด้านวิชาการเพื่อกระจายอำนาจไปยัง โรงเรียน

ให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียน และชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยยึด 5 ด้าน คือ

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

2) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

3) ด้านการนิเทศการศึกษา

4) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

5) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปาริฉัตร โชติขันธ์ (2560) ได้กำหนดขอบข่ายงานด้านวิชาการ 8 ด้าน ดังนี้

1) การพัฒนาสูตรสถานศึกษา

2) การจัดการเรียนการสอน

3) การวัดผลและประเมินผล

4) การนิเทศการศึกษา

5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6) การวางแผนงานด้านวิชาการ

7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8) การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายใน

ชนิกา บรรจงปรุ (2562) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การประเมินระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

ณัฏฐณิกานต์ ทองโคตร (2564) ได้กำหนดขอบข่ายงานด้านวิชาการ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
4. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
5. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
6. การนิเทศการศึกษา

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่มีความสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายของงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม สาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนต้องมีความตระหนักและเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งสามารถสังเคราะห์ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมาวิเคราะห์ในตารางวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงการวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ / แหล่งอ้างอิง	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	ปาริฉัตร โชติขันธ์ (2560)	ขวัญข้าว ชุ่มเกสรกูลกิจ (2560)	ปฏิญญา มุขสาร (2563)	สายถวิล แซ่ฮ่ำ (2564)	ความถี่
1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนา สาระหลักสูตรท้องถิ่น	✓					1
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ	✓	✓				2
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	5
4. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	5
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	✓		✓			2
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	✓	✓	✓			3
8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	✓		✓	✓	✓	4
9. การนิเทศการศึกษา	✓	✓	✓			3
10. การแนะแนว	✓					2

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ / แหล่งอ้างอิง	กระทรวงศึกษาธิการ (2550)	ปาริฉัตร โชติขันธ์ (2560)	ขวัญข้าว ชุ่มเกสรกูลกิจ (2560)	ปฏิญญา มุขสาร (2563)	สายลวิล แซ่อ่ำ (2564)	ความถี่
11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐาน การศึกษา	✓	✓				2
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	✓					2
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	✓					2
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	✓					1
15. การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ ของสถานศึกษา	✓					1
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	✓					1
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	✓	✓				1

จากตารางที่ 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาหาความถี่ของข้อมูลที่มีจำนวนมาก จากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีแนวคิดหลักการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ดังประเด็นต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 12 และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีมติเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกชั้นเรียน

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (curriculum (เอกพจน์) หรือ curricula (พหูพจน์) เป็นคำที่เกิดขึ้นมาในคริสต์ศตวรรษที่ 17 และเริ่มใช้คำนี้อย่างแพร่หลายในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยในตำราเรียนเล่มแรกที่เขียนอธิบายเกี่ยวกับหลักสูตรของจอห์น แฟรงคลิน บอบบิท ในปี ค.ศ. 1918 ได้ อธิบายแนวความคิดของหลักสูตรไว้ว่าเป็นการกระทำ และประสบการณ์ของผู้ที่กำลังเปลี่ยนผ่าน จากเด็กเป็นผู้ใหญ่ควรที่จะมีเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จของสังคมในอนาคต (Bobbitt, John Franklin. The Curriculum. Boston: Houghton Mifflin, 1918) นอกจากนี้หลักสูตรยังครอบคลุมถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน รวมไปถึงประสบการณ์ที่ได้รับโดยบังเอิญ ประสบการณ์ที่ไม่ได้ชี้นำและประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ สร้างผู้ใหญ่ให้กับสังคมในอนาคต

หลักสูตรที่มีการพัฒนาในปัจจุบันได้รับอิทธิพลอย่างหลากหลายจากพื้นฐานทางด้านต่างๆ ทั้งปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้สภาพสังคม เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2556) ซึ่งพื้นฐานต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปด้วยแนวทางที่ชัดเจน จนกระทั่งสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาก่อนการใช้ ระหว่างใช้และหลังการใช้หลัก สูตรจะมีการดำเนินการประเมินผลหลักสูตรอยู่เสมอ(สำนักเทคโนโลยีและบริการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2554)

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับ สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจเทคโนโลยีและการเมือง

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร เป็นการกำหนดลักษณะ ระเบียบ วิธีการที่จะนำไปสู่การพัฒนา หลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้อธิบายว่า การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยสามมิติ คือ มิติที่หนึ่งการวางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร มิติที่สองการใช้หลักสูตร และมิติที่สามการประเมินผลหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพขึ้นอยู่กับแต่ละมิติว่ามีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ยังมีผู้รู้หรือนักการศึกษาหลายๆ ท่านได้กล่าวถึง รูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ต่างกันดังต่อไปนี้

นิคม ชมพูหลง (2545) ได้สรุปแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ 6 ขั้นตอนคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากร มนุษย์ สภาพจัดการศึกษา และสภาพความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่น

2. การสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ได้แก่ คำชี้แจง เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดประเมินผล เป็นต้น พร้อมภาพประกอบทุกขั้นตอน และบรรณานุกรม ซึ่งต้องมีการปรึกษากับ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง พร้อมจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

3. การตรวจสอบหลักสูตรฉบับร่าง เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและวัสดุต่างๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยจะต้องมีการกำหนดเป็นแบบแผน อย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ มีการประชุมพิจารณาร่วมกันหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

4. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ มีการขออนุมัติหลักสูตร จัดทำตารางแผนการใช้หลักสูตร ประชาสัมพันธ์หลักสูตร เตรียมความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุหลักสูตร โดยการใช้ หลักสูตร อาจเป็นการสอนเองหรือให้ผู้อื่นสอนแทนและมีการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรซึ่งระบุขั้นตอนต่างๆ อย่างละเอียด

5. การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร มีการวางแผนการประเมินรูปแบบย่อยและรวบยอด ประเมินการสอนของผู้สอน และประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน สื่อและเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ สมบูรณ์และมีคุณภาพ

ไทเลอร์ (Tyler, 1950) ได้กำหนดปัญหาขั้นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 4 ข้อ ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรจะต้องตอบคำถามให้ครบโดยเรียงลำดับข้อ 1 ถึงข้อ 4 ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายในการศึกษาที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุมีอะไรบ้าง
2. การที่จะบรรลุตามจุดมุ่งหมายในการศึกษาที่กำหนด จะต้องมีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง

3. ประสบการณ์ทางการศึกษาที่กำหนด สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4. จะทราบได้อย่างไรว่า ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายในศึกษานั้นๆ

ทาบา (Taba, 1962) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม

2. กำหนดเป้าหมายการศึกษาที่สังคมต้องการ

3. คัดเลือกสาระความรู้ที่ครูจะนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับเป้าหมายการศึกษาที่ตั้งไว้

4. จัดลำดับการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระที่เลือกมา

5. คัดเลือกประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ซึ่งจะนำมาเติมเต็มเนื้อหาสาระ ในกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์และสอดคล้องกับเป้าหมายยิ่งขึ้น

6. จัดเรียงลำดับและขั้นตอนการแก้ไขปรับปรุงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่จะนำมาเติมเต็มเนื้อหาสาระวิชา

7. กำหนดเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์อย่างไรที่สามารถประเมินได้ว่า เกิดการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ต้องกำหนดไว้ด้วยว่า มีข้อมูลอะไรบ้างที่มาช่วยในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลและจะใช้วิธีการประเมินอย่างไร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น เพราะรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วขึ้น การนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมาใช้จะต้องปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและสังคมของผู้ใช้แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

สงัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า “การพัฒนา” หรือ คำในภาษาอังกฤษว่า “development” มีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีก ลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็ คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจะต่อเนื่องสัมพันธ์เป็นวัฏจักร ดังนี้

1. จัดวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย

3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์

4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล

5. การนำหลักสูตรไปใช้

6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร

7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2533) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ 3 ระบบ เริ่มต้นจากระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งแต่ละระบบมีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดหลักสูตร พิจารณาจากความสอดคล้อง กับเนื้อหาวิชา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองจากนั้นกำหนดรูปแบบหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ โครงสร้าง องค์ประกอบหลักสูตร วัตถุประสงค์ ฯลฯ และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรผ่านผู้เชี่ยวชาญหรือการสัมมนาและมีการทดลองนำร่อง พร้อมทั้งรวบรวมผลการวิจัยและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

2. ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การขออนุมัติหลักสูตรจากหน่วยงานหรือกระทรวง การดำเนินการวางแผนการใช้หลักสูตร เริ่มจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของบุคลากร จัดงบประมาณและวัสดุหลักสูตร จัดเตรียมอาคารสถานที่ ระบบบริหารและจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและติดตามผลการใช้หลักสูตร จากนั้นเข้าสู่ระบบการบริหารหลักสูตร โดยการดำเนินการตามแผน กิจกรรมการเรียนการสอน แผนการสอน คู่มือการสอน คู่มือการเรียน เตรียมความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งการประเมินผลการเรียน

3. ระบบการประเมินผล ประกอบด้วย การวางแผนการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งการประเมินย่อยและประเมินทั้งระบบของหลักสูตร ระบบการบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานข้อมูลตามลำดับ

มณฑิชา ชนะสิทธิ์ (2539) ได้กล่าวถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตร
   1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
   1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย
   1.3 การกำหนดเนื้อหาสาระ
   1.4 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
   1.5 การกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล
2. การนำหลักสูตรไปใช้
3. การประเมินผลหลักสูตร
4. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

เฉลา มิสดีย์ (2540) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรที่มีจุดเน้นที่ต่างกันจะทำให้การพัฒนาต่างกัน ได้แก่

1. การมุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่ศึกษากระบวนการต่างๆ เพื่อเป็นพื้นฐาน ของการสร้างหลักสูตรและการพัฒนารูปแบบของหลักสูตร

2. การมุ่งเน้นกระบวนการสอน เป็นการแยกหลักสูตรเป็นกำหนดการสอน แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน วัสดุ และสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ในระดับห้องเรียน

3. การมุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการสอนที่เป็นภาพรวมของการพัฒนาหลักสูตรที่ สามารถเรียงลำดับตามแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนเต็มรูปแบบ

ธำรง บัวศรี (2542) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร
ขั้นที่ 3 การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
ขั้นที่ 4 การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
ขั้นที่ 5 การเลือกเนื้อหา
ขั้นที่ 6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
ขั้นที่ 7 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
ขั้นที่ 8 การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
ขั้นที่ 9 การประเมินผลการเรียนรู้
ขั้นที่ 10 การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินหลักสูตร
6. การปรับปรุง แก้ไข และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
7. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ทาบา (Taba, 1962) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวินิจฉัยความต้องการและความจำเป็นของสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหาสาระ
4. การจัดเนื้อหาสาระ
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์เรียนรู้
7. การกำหนดวิธีการประเมินผล

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor Alexander and Lewis, 1981) ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย

1. การศึกษาตัวแปรภายนอกและความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและคำแนะนำ จากผู้ประกอบอาชีพ

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบหลักสูตร โดยนักวางแผนหลักสูตร และใช้ข้อมูลทางการเมืองและสังคมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจในการออกแบบหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน การวางแผนหลักสูตร รวมถึงการแนะนำสื่อการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและมีอิสระแก่ครูและนักเรียน

4. การประเมินผลหลักสูตร ซึ่งครูเป็นผู้พิจารณาขั้นตอนการประเมินผลเพื่อ ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ร่วมกันวางแผนหลักสูตร พิจารณาขั้นตอนการประเมินผล หลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะใช้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจเพื่อวางแผนใน อนาคตต่อไป

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้และอัตลักษณ์ของผู้เรียน ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ทุกรายวิชาและสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในสาระท้องถิ่น โดยมีกระบวนการที่สำคัญ คือ

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

2) การร่างหลักสูตรโดยการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระประสบการณ์ การเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล

3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

4) การทดลองใช้หลักสูตร

5) การประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะหหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสารสนเทศ ปญหาและความตองการของทองถิ่น นำมากำหนดวิสัยทัศน ภารกิจ เปาหมายคุณลักษณะที่พึงประสงคโดยการมีสวนรวมของทุกฝาย โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุมเดียวกันและตางกลุมสาระตามความเหมาะสม เพื่อใชในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีการนิเทศการใชหลักสูตรการติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตรใหเหมาะสมและทันสมัยอยูเสมอ

2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

การสอน (Teaching) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543) การจัดการเรียนการสอน (Instruction) มีความหมายกว้างกว่าการสอน หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสอน การสอนไม่ได้หมายถึงการสอนในทฤษฎี เนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่รวมถึงทักษะ คุณภาพ ที่ต้องการรวมทั้งความสามารถในการจัดการ ครูจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ทักษะของตนไปสู่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา Moore (1992, อ้างถึงใน อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) โดยความหมาย ของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น โดยการสอนเป็นกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดลอม และประสบการณ์ใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ โดยผู้เรียนสามารถนำประสบการณใหม่นั้นไปใช้ได้ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2533)

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปจุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) ในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ยอมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรูที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้วย่อมจะมีผลดีตอการเรียนของผู้เรียน ดังนี้คือ

1) มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้

2) เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้

3) เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

4) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5) สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้ อนึ่ง การที่ผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญานั้น การ

ส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษา ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้วาการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

หลักในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการสอนมีส่วนส่งเสริมให้การสอนประสบความสำเร็จจัดเป็นองค์ประกอบในการสอน องค์ประกอบ ของการจัดการเรียนรู้ไว้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (สุพิน บุญชูวงศ์, 2532)

1) ผู้สอน/ครู เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของผู้สอน/ครูมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2) ผู้เรียน/นักเรียน มีความสำคัญเท่ากับผู้สอนความสำเร็จในการศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้แนะแนว แนะนำ จัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

3) สิ่งที่จะสอน ได้แก่ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ครูจะต้องจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กันน่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของการเรียนการสอน

ลำพอง บุญช่วย (2532, อ้างถึงใน อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) กำหนดองค์ประกอบของการจัดการ เรียนรู้ไว้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร วิธีสอน วัตถุประสงค์ของการสอน สื่อการ สอน และการประเมินผล หลักในการจัดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนที่ดีทุกคนย่อมมีความรับผิดชอบในหน้าที่ในด้านการจัดการเรียนรู้และการอบรมผู้เรียน ให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีหลักในการยึดดังนี้ (สำนักส่งเสริมงานวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553)

1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ โดยการซักถามหรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาง่ายๆ สำหรับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลคิดเปรียบเทียบ และคิดพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ

2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดด้วยการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเอง

3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีการปรึกษาหารือกันในกลุมแบ่งงานกันทำด้วยความร่วมมือกันและประเมินผลร่วมกัน

4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

5) มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้นั้นเกิดความยืดหยุ่น น่าสนใจ และไม่น่าเบื่อโดยการนำเอาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาดัดแปลงใช้ในการจัดการเรียนรู้

6) มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อที่ผู้สอนจะได้ทราบว่าจะสอนอย่างไรบ้างตามลำดับขั้นและยังช่วยให้ผู้สอนพร้อมที่จะสอนด้วยความมั่นใจ

7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและคิดหาเหตุผลความเป็นมาของสิ่งที่เรียนและมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

8) มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เน้นการประเมินตามสภาพจริง ประเมินตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์

9) มีสื่อการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียน เช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิดิทัศน์ฐานข้อมูลการเรียนรู้เว็บไซต์

10) มีการจูงใจในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การชมเชย การลงโทษ การติเตียน การให้คะแนน การสอบ การแข่งขัน การปรบมือให้เกียรติ เป็นต้น มาใช้เป็นสิ่งกระตุ้นและชี้แนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการเรียนการทำกิจกรรมมากขึ้น

11) มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน

12) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

13) ส่งเสริมความสัมพันธ์หรือการบูรณาการระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เช่น สอนภาษาไทยก็สอนให้สัมพันธ์กับสังคมศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นต้น

14) มีการสร้างบรรยากาศ ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะแก่การเรียนรู้ตามบทเรียนที่สอนทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน

15) สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centered) ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม

16) สอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด

17) สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

18) สอนโดยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนงานร่วมกับผู้สอน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา คือ กิจกรรมทางการเรียนการสอนทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ รวมถึง ทักษะ คุณภาพ ความสามารถในการจัดการซึ่งครูมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน

3. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

ความหมายของการวัดและประเมินผล

รุจิ ภู่สาระ (2551) กล่าวว่า Assessment หมายถึง การพิจารณาพฤติกรรมหรือคุณลักษณะ ของผู้เรียน การพิจารณาดังกล่าว ครูนำมาใช้ตัดสินการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน เนื่องจากการสอนของ ครู และเพื่อนมาใช้พิจารณาขยายผลการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ Measurement เป็นส่วนหนึ่งของ Assessment ที่เป็นการวัดเชิงปริมาณเกี่ยวกับความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หรือเกี่ยวกับคุณลักษณะบางประการที่สามารถวัดในเชิงปริมาณได้ดังนั้น ความหมายของ Assessment จึงกว้างกว่า Measurement เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนซึ่งไม่ อาจใช้ Measurement วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความหมายของ Assessment จึงสามารถวัด ผู้เรียนในด้านข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความสามารถทางคณิตศาสตร์ สามารถวัดได้โดย Measurement (การให้คะแนน) แต่ทักษะทางสังคมที่เพิ่มขึ้นจะวัดในเชิงคุณภาพ (การวิจารณ์) ซึ่งเรียกว่าเป็น Assessment การรวบรวมผลจาก Assessment เรียกว่า การประเมินผล (Evaluation) แต่มีการเพิ่มเติมการตัดสินเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการในตัวผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ Assessment จึงเป็นการกระทำก่อนที่จะมีการประเมินผล ดังนั้นการประเมินผล จึงมุ่งเน้นที่จะตัดสินเกี่ยวกับธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน นอกจากนั้น ยังสามารถนำมาใช้ในการ ปรับปรุงหลักสูตรกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการวัดผล (Assessment) และการประเมินผล (Evaluation)

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) กล่าวว่า การวัด (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนด จำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคล ตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง ที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัด เช่น การวัดความสามารถของสมองด้านต่างๆ การวัดคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น น้ำหนัก ขนาดของวัตถุ ผลที่ได้จากการวัดเป็นจำนวนตัวเลข จุดมุ่งหมายของการวัดผลนั้นเป็น การตรวจสอบการสอนของครูและการเรียนของผู้เรียนในการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความ เข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) ด้านเจตคติ (Affective Domain) ทั้งนี้การประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริงและการกระทำ บางครั้งจะขึ้นอยู่กับการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมกันของการวัดหลายๆ ครั้ง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา การประเมินผลแต่ละครั้งจะประกอบด้วยผลการวัดที่ได้จากกระบวนการต่าง ๆ เกณฑ์การพิจารณาและการตัดสินใจเป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สหชาติ เหล็กชาย (2553) ได้กล่าวถึง แนวทางการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า การวัดผลเป็นการปฏิบัติงาน โดยการสังเกต

พฤติกรรม การตอบที่ไม่ได้แสดงออกด้วยภาษาหรือการทำกิจกรรมที่อาศัยทักษะความแคล่วคล่องของการเคลื่อนไหวทางกาย และไม่เน้นการตอบสนองทางภาษา การวัดและประเมินผลเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องให้ความสนใจและดำเนินการให้มีประสิทธิภาพภายในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารสามารถสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ให้สอดรับกับการนิเทศติดตาม วิจัยและประกันคุณภาพ เพื่อสรุปผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามคุณลักษณะความกล้าหาญอดทน พลังของความใฝ่ฝันและความบากบั่นพากเพียร

จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนจะนำไปสู่ การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้อธิบาย แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีรายละเอียด ดังนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ ประการแรก คือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับผลการเรียนของผู้เรียนในระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขหรือเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ จึงสัมพันธ์กับการวัดและประเมินผล ซึ่งการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอนทุกวันเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา เช่น ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินผลที่หลากหลาย โดยให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ที่เป็นปรนัย ทั้งนี้สิ่งสำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนา คือ การให้คำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ป้อนกลับแก่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนไปยังเป้าหมายนั้น ประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Assessment) เป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ มีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนหรือจบรายวิชา ตัดสินผลการเรียน ซึ่งการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีจะต้องให้ผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพด้วยวิธีการที่หลากหลายและตัดสินผลการปฏิบัติของผู้เรียนที่อยู่บนเกณฑ์การประเมินที่มีมาตรฐานมากกว่าการตัดสินผลโดยการเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน

การจัดการระบบงานวัดและประเมินผลการเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้กล่าวถึงการจัดการระบบงานวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา ครอบคลุม 2 งาน ได้แก่ 1) งานวัดผล 2) งานทะเบียน สถานศึกษาควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในแต่ละงาน แต่สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กอาจรวมทั้งสองงานและมอบหมายผู้รับผิดชอบคนเดียว

1) งานวัดผล มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนดำเนินการสร้างเสริมเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้บุคลากรของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

2) งานทะเบียน มีหน้าที่รับผิดชอบด้านเอกสารหลักฐานทางการศึกษา เอกสารการประเมินผล อย่างเป็นระบบ ทำให้ภาระงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษา นับตั้งแต่ระดับนโยบายการวัดผล การจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในปฏิบัติให้บุคลากรทุกฝ่าย และเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกคนตั้งแต่เข้าเรียนจนจบการศึกษาและออกจากสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องวิเคราะห์ภาระงาน และกำหนดกระบวนการทำงานและผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจนเหมาะสม โดยนำนโยบายการจัดการเรียนการสอนตลอดจนหลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาวิเคราะห์ภาระงาน นอกจากนี้การดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นงานที่ต้องอยู่บนพื้นฐานหลักวิชาการและหลักธรรมาภิบาล สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกำหนดให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการมีส่วนรับผิดชอบ ทั้งนี้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กคณะกรรมการต่างๆ อาจแต่งตั้งตามความเหมาะสม

แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

1) การกำหนดระเบียบวัดและประเมินผล

1.1) ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำระเบียบวัดและประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.2) พิจารณายกร่างระเบียบประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

1.3) ประชาพิจารณ์โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.4) เสนอคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

1.5) ประกาศใช้ระเบียบ

1.6) ปรับปรุง พัฒนาแก้ไขให้เหมาะสมสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2) ภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

2.1) ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินและตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยประเมินตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (มาตรฐานชั้นปี)

2.2) ดำเนินการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงพื้นฐานของผู้เรียน

2.3) ประเมินผลระหว่างเรียน หลังการเรียน และปลายปีเพื่อนำผลไปตัดสินการผ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและตัดสินผลการเรียนรายวิชา

2.4) เลือกวิธีการประเมิน เครื่องมือการประเมินอย่างหลากหลาย เน้นการประเมินสภาพจริง ครอบคลุมสาระและเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

2.5) ซ่อมเสริม ปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินและส่งเสริมผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้พัฒนาการประเมินให้พัฒนาสูงสุดเต็มความสามารถ

2.6) การตัดสินการผ่านรายวิชาตามเกณฑ์การผ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (มาตรฐานชั้นปี) ที่กำหนด และประเมินให้ระดับผลการเรียนจากคะแนนการประเมินการผ่านผลการเรียนที่คาดหวังทุกข้อร่วมกัน

2.7) จัดการเรียนซ่อมเสริม และเรียนซ้ำรายวิชาที่ไม่ผ่านการตัดสินผลการเรียน และให้ ประชุมพิจารณาให้ผู้เรียนที่มีผลการเรียนทุกรายวิชามีระดับการเรียนเฉลี่ยไม่ถึง “1”ให้เรียนซ้ำชั้น

2.8) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการประเมินและตัดสินผลการเรียน

3) การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล

3.1) เข้ารับการอบรมพัฒนาการจัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจ

3.2) จัดสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนที่คาดหวัง (มาตรฐานชั้นปี) สาระการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้และสภาพผู้เรียน

3.3) นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือ และใช้เป็นเครื่องมือวัดผลและประเมินผล

3.4) พัฒนา ปรับปรุงให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

4) งานทะเบียน

4.1) ดำเนินการลงทะเบียน กรอกข้อมูลประวัติของนักเรียนในทะเบียนตามระเบียบ

4.2) ออกเลขประจำตัวให้กับนักเรียนใหม่ทุกคน

4.3) รับมอบตัวนักเรียนและดำเนินงานเรื่องการย้ายเข้าและย้ายออกของนักเรียนในช่วงระหว่างปีการศึกษา

4.4) สำรวจรายชื่อนักเรียนทุกระดับชั้น และจัดทำรายชื่อให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

4.5) การจัดทำรายงานข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน

4.6) ประสานงานกับกลุ่มที่ดูแลนักเรียนเพื่อแจ้งการเปลี่ยนแปลงรายชื่อ/จำนวนนักเรียน

4.7) ดำเนินการด้านการย้าย ลาออกการเปลี่ยนแปลงทะเบียนนักเรียน

4.8) งานเกี่ยวกับการจัดทำ ขออนุมัติและรายงานผลการเรียนของนักเรียน

4.9) งานเกี่ยวข้องกับการจัดทำ และบริการเอกสาร หลักฐานทางการเรียนของนักเรียน เช่น รบ. ต่าง ๆ หลักฐานผลการเรียน ประกาศนียบัตร รวมทั้งหนังสือรับรองผลการเรียนทุกประเภท

4.10) ตรวจสอบความผูกพันของนักเรียนต่อฝ่ายหมวดงานอื่น ๆ ก่อนออกหลักฐานทางการเรียนให้

4.11) งานเก็บรักษาและรวบรวมสถิติข้อมูลผลการเรียนของนักเรียนรวมทั้งเผยแพร่และรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.12) เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับโปรแกรม OBEC

4.13) งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

5) การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนในกรณีต่างๆ ได้แก่การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยน รูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อการศึกษาจาก ต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์ จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน หรือต้นภาคเรียน ที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่อง ในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม

5.1) ประสานการวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน จัดทำมาตรฐาน กรอบและเกณฑ์การประเมิน เพื่อการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

5.2) จัดทำแผนการวัดผลและประเมินผล สร้างเครื่องมือแบบฟอร์มต่างๆ ในการดำเนินการเทียบโอน

5.3) จัดและดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน

5.4) ประกาศผลการเทียบโอนผลการเรียน

5.5) เทียบโอนผลการเรียนจากการย้ายสถานศึกษา

5.6) พิจารณาหลักฐานการศึกษาแสดงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน

5.7) พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริงโดยการทดสอบ

5.8) จัดทำทะเบียนขอเทียบโอน ระเบียนผลการเรียนและออกหลักฐานการเรียนการเทียบโอน

6) การตัดสินและอนุมัติผลการเรียนผ่านช่วงชั้น

6.1) นายทะเบียนของสถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์การจบช่วงชั้นของสถานศึกษา

6.2) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้เรียนที่จบช่วงชั้นพร้อมตรวจทานความถูกต้องไม่ให้มีข้อผิดพลาดใดๆทั้งสิ้น

6.3) เสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ เพื่อให้เห็นชอบ

6.4) ผู้บริหารสถานศึกษาออกคำสั่งแต่งตั้งผู้จัดทำเอกสารรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.3) ประกอบด้วย ผู้เขียน ผู้ทาน ผู้ตรวจและมีนายทะเบียนเป็นหัวหน้า

6.5) ผู้บริหารอนุมัติผลการเรียน โดยลงนามในเอกสารรายงานผู้สำเร็จการศึกษา

6.6) จัดส่งเอกสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

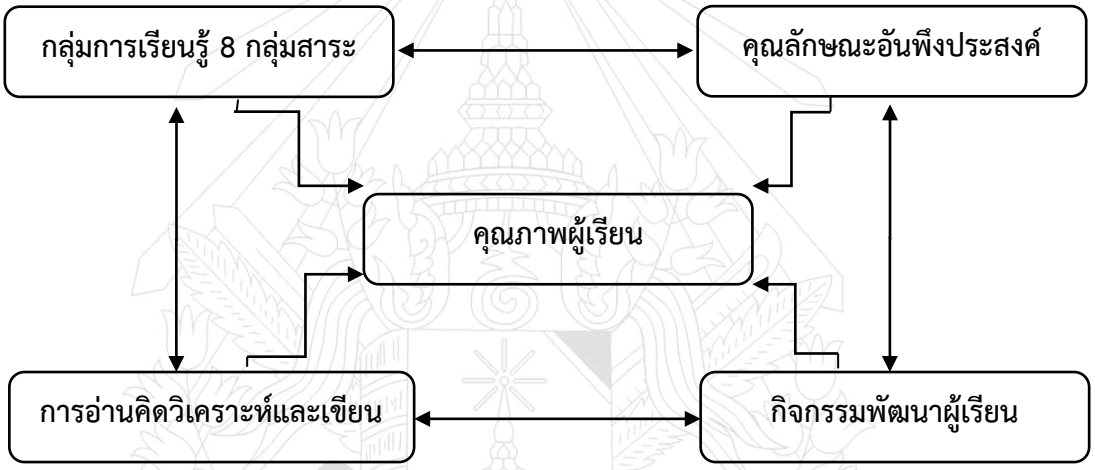
7) การออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญทางการศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักฐานรับรองผลการเรียนและวุฒิการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้รับศักดิ์และสิทธิ์ตามวุฒิการศึกษาที่ได้รับการรับรองตลอดชีวิต ในขณะเดียวกันเอกสารที่จัดทำขึ้นจะใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบ รับรอง และยืนยันวุฒิการศึกษาของผู้เรียนตลอดไป สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการจัดทำโดยใช้แบบพิมพ์วิธีการจัดทำการควบคุม การตรวจสอบรับรองเอกสารเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีมาตรฐานในการดำเนินการอย่างเดียวกัน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการกำหนดระเบียบวัดและประเมินผลของสถานศึกษา การดำเนินการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล การดำเนินการด้านงานทะเบียน การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามระเบียบวิธีตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ การดำเนินการตัดสินและอนุมัติผลการเรียนและการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา

องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และมาตรฐานการ เรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี 85 และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามมาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระฯ มีความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และ เขียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2553)

1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละรายวิชาตามตัวชี้วัดของรายวิชาพื้นฐานและผลการเรียนรู้ของรายวิชาเพิ่มเติม ผู้สอนใช้วิธีการวัดและประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยวัดและประเมินการเรียนรู้ต้องต่อเนื่องไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน โดยสังเกตพัฒนาการและความประพฤติของผู้เรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินการปฏิบัติงาน การประเมินจากโครงงาน หรือการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ ควบคู่กับการใช้แบบทดสอบในสัดส่วนที่เหมาะสม จะต้องให้ความสำคัญกับการประเมินระหว่างเรียนมากกว่าการประเมินปลายปี/

ปลายภาค เพื่อใช้เป็นข้อมูลในประเมินการเลื่อนชั้นเรียน รวมถึงจบการศึกษาระดับต่างๆ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อไปนี้ ได้แก่ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ 7) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและ 8) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน คุณภาพผู้เรียน

2) การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่าน หนังสือ เอกสาร และสื่อต่างๆ เพื่อหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์เกิดสุนทรีย์และนำไปประยุกต์ใช้ โดยนำเนื้อหาสาระที่อ่านมาคิดวิเคราะห์ พร้อมแสดงความคิดเห็นและสังเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ และถ่ายทอดความคิดด้วยการเขียน ที่ใช้สำนวนภาษาถูกต้องมีเหตุผลและ ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านตามความสามารถในแต่ละระดับชั้น กรณีผู้เรียนมีความบกพร่องในการมองเห็นหรือความบกพร่องด้านอื่นๆจนทำให้เป็นอุปสรรคต่อการอ่าน สถานศึกษาสามารถปรับวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค เพื่อวินิจฉัยและใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนและประเมินการเลื่อนชั้น ตลอดจนการจบการศึกษา ระดับต่างๆ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ได้แก่

- อ่าน (รับสาร) แล้วสรุปเป็นความรู้ ความเข้าใจของตนเอง
- คิดวิเคราะห์วิเคราะห์สังเคราะห์หาเหตุผล แก้ปัญหา และสร้างสรรค์
- เขียน (สื่อสาร) ถ่ายทอดความรู้ความคิด สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ

3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมซึ่งต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมถึงมีจิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 คุณลักษณะในการประเมิน โดยให้ประเมินแต่ละคุณลักษณะ แล้วรวบรวมผลการประเมินจากผู้ประเมินทุกฝ่ายและทุกแหล่งข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลมาสรุปผลเป็นรายปี/ รายภาค และใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนชั้นและการจบการศึกษาระดับต่างๆ ได้แก่ 1) มีจิต สาธารณะ 2) รักชาติศาสน์กษัตริย์ 3) รักความเป็นไทย 4) ซื่อสัตย์สุจริต 5) มุ่งมั่นในการทำงาน 6) มีวินัย 7) อยู่อย่างพอเพียง 8) ใฝ่เรียนรู้

4) การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียนและเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละกิจกรรม และใช้เป็นข้อมูลประเมินการเลื่อนชั้นเรียนและการจบการศึกษาระดับต่างๆ ได้แก่ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 3) กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด นักศึกษาวิชาทหาร ผู้บำเพ็ญประโยชน์และชุมนุม/ชมรม

สรุปไดวาการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนนั้น เปนการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาโดยเนนการประเมินผลตามสภาพจริง มีการเทียบโอนความรูประสบการณและผลการเรียนจากสถานศึกษาและสถานประกอบการอื่น ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดตลอดทั้งมีการพัฒนาเครื่องมือ การวัดผลและประเมินผลใหไดมาตรฐาน และทันสมัยอยูเสมอ

4. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1) ความหมายของแหล่งเรียนรู้

คำว่า แหล่งเรียนรู้ มาจากภาษาอังกฤษ “Learning Resources” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย เช่น แหล่งสื่อการสอน แหล่งวิทยาการ แหล่งความรู้ แหล่งทรัพยากร เป็นต้น ได้มีหน่วยงาน นักการศึกษา และผู้รู้ได้ให้ความหมายโดยใช้คำที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละคำมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

กู๊ด (Good, 1959) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่มี คุณค่าทางการศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ เช่น พิพิธภัณฑ์โรงมหรสพ ห้องสมุด สวนสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนด้วย

มาร์ติน เซกซ์ตัน และ วากเนอร์ (Martin, Sexton and Wagner, 1994) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ช่วย ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความหมายให้แก่ นักเรียน ได้แก่ วีดิทัศน์ การ์ตูน พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

โคเซ่ (Kose, 2010) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บุคคล รายการ เอกสาร วัสดุ และสิ่งอำนวย ความสะดวกต่างๆ ที่สนับสนุนให้บรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนรู้

Saskachewan Ministry of Education (2013) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า ได้แก่ ของจริง หรือของตัวอย่าง

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2549) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ถิ่น ที่อยู่ บริเวณ ศูนย์รวม บ่อเกิด ที่ให้ประสบการณ์ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บุคคล สถานที่ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ที่ให้ความรู้ อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน ห้องสมุด เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ศูนย์การเรียนชุมชน ศาสนสถาน องค์การในชุมชน สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งมีชีวิตและไม่มี ชีวิต สถานที่ทั้งที่ธรรมชาติสร้างขึ้นและมนุษย์สร้างขึ้น กิจกรรมทางด้านศิลปะวัฒนธรรม ข้อมูล ข่าวสารที่สามารถใช้ศึกษา ค้นคว้า หรือฝึกปฏิบัติทั้งด้วยตนเอง หรือผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลอื่น เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตน

สามารถ รอดสำราญ (2557) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งของข้อมูล สารสนเทศ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องและเปิดกว้าง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง คน สิ่งของ สถานที่ และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่สามารถให้ความรู้ ประสบการณ์หรือทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ดังนั้น อาจสรุป ความหมายของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ คือ การสร้างหรือพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

2) ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้มีผู้รู้ได้ให้ความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2552) ได้กล่าวไว้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ด้านต่างๆ พร้อมที่จะให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล

2. เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ให้โอกาสแก่ทุกๆ คนทั่วถึงกัน

3. เป็นแหล่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสภาพจริง เช่น แหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติพิพิธภัณฑ์โบราณสถานหรือสถานประกอบการ

4. เป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้ศึกษา ปฏิบัติและสามารถ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5. เป็นแหล่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดความสนุกสนานและตอบสนองความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้

6. เป็นแหล่งเชื่อมโยงสถานศึกษาและชุมชนให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

7. เป็นแหล่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้รักและภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ

มาร์ติน เซกซ์ตัน และ วากเนอร์ (Martin, Sexton and Wagner, 1994) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ช่วยกระตุ้นความสนใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ในชีวิตจริงผ่านการลงมือทำ

โอคามูระ (Okemura, 2008) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในหลักการสำคัญของการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ว่านักเรียนสามารถร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มในการค้นหาข้อมูลจาก แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการเรียนรู้ตามสภาพจริงและสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

ซาวาสซี และ โทมุล (Savasci and Tomul, 2013) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ว่ามีบทบาทสำคัญที่ให้ นักเรียนได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านฐานะ เศรษฐกิจ และสังคมของนักเรียน และช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียนของนักเรียน

3) ประเภทของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งความรู้ หรือแหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยาการในชุมชน มีความหมายกว้างขวางมาก จึงมีนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ ไว้หลายประการ ดังนี้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2549) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ ศูนย์วิทยบริการ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ศูนย์ ศิลปวัฒนธรรม ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ห้องโสตทัศนศึกษา สวนธรรมมะ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษชาติอุทยานแห่งชาติ ศูนย์กีฬา ภูมิปัญญา เป็นต้น

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2552) ได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ตามเกณฑ์ลักษณะและแหล่ง ที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งประเภทตามลักษณะของแหล่งการเรียนรู้แบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่

1.1 แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถในด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ ชาวนา ชาวสวน การสืบสาน วัฒนธรรม ตลอดจน นักคิด นักประดิษฐ์ศิลปิน กวีและผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ

1.2 แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองหรือมีอยู่แล้วตามธรรมชาติเช่น แม่น้ำ ทะเล ภูเขา ป่าไม้หิน ดิน ทราย แร่ น้ำตก และพืชชนิดต่างๆ

1.3 แหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้นมา เพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่กระจัดกระจาย นำมาไว้เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ห้องสมุด โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาบันทาง การศึกษา สวนสาธารณะ สถานประกอบการ หอศิลปะ สวนพฤกษศาสตร์สวนสัตว์วัด มัสยิด เป็นต้น

2. แบ่งประเภทตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษา ได้แก่ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ห้องสมุด ห้องโสตศึกษา ห้องจริยธรรม เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน นอกจากนี้อาคารสถานที่ บริเวณและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ เช่น มุมหนังสือ มุมคณิตศาสตร์ มุมของเล่น สวนพฤกษศาสตร์สวนสมุนไพร สวนดอกไม้ต้นไม้พูดได้สวนหย่อม น้ำตกจำลอง สวนสัตว์ในโรงเรียน บ่อเลี้ยงปลาหรือแหล่งน้ำในสถานศึกษา เป็นต้น

2.2 แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน จะครอบคลุมทั้งแหล่งการเรียนรู้ตามธรรมชาติแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์จัดสร้างขึ้นและแหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคลถือว่าอยู่นอกสถานศึกษาหรืออยู่ในชุมชนท้องถิ่น จัดเป็นประเภทแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ตลาด โบราณสถาน โบราณวัตถุสวนสัตว์สวนพฤกษศาสตร์ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์สถานที่ราชการ สถานที่ประกอบการ สวนสาธารณะ ทุ่งนา สวนผัก สวนผลไม้ร้านค้า แหล่งทอผ้า แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ เป็นต้น

รามิเรช (Ramirez, 1954 อ้างถึงใน สุชิน ตันติอำนวย, 2548) ได้จำแนกแหล่งความรู้ใน ชุมชนออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งความรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ แสงแดด อากาศ ดิน และน้ำ
2. แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชน
3. แหล่งความรู้ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ แหล่งความรู้ที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางด้าน วิทยาศาสตร์ การคิดประดิษฐ์ต่างๆ
4. แหล่งความรู้ที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โรงเรียนและโบสถ์

จาโรลิมิค (Jarolimek, 1969, อ้างถึงใน สุชิน ตันติอำนวย, 2548) ได้จำแนกแหล่งความรู้ ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทที่เป็นวัสดุในการอ่าน (reading materials) ได้แก่ หนังสือ จุลสาร วารสาร และ สิ่งพิมพ์ต่างๆ

2. ประเภทที่ไม่ใช่วัสดุในการอ่าน (non - reading materials) ได้แก่ ภาพยนตร์ รูปภาพ และวิทยาการอื่นๆ

นิคคอล์ส (Nichols, 1971, อ้างถึงใน สุชิน ตันติอำนวย, 2548) ได้จำแนกประเภทของแหล่ง ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนไว้ในหนังสือการศึกษา (encyclopedia of education) ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักดนตรี จิตรกร ผู้ชำนาญพิเศษ นักกีฬา พนักงานซื้อขายสินค้าและ บริการ พ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม และชาวนา
2. พ่อแม่หรือผู้ปกครอง
3. ตัวแทนขององค์กรต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลที่เป็นตัวแทน ของสังคม หรือหน่วยงานอื่น ๆ
4. ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ได้แก่ บุคคลที่ทำงานในโรงงาน บริษัทขนส่ง สำนักงาน เทศบาล กิจการที่เกี่ยวกับการค้าต่างๆ
5. ผู้แทนของรัฐบาล เช่น นายกเทศมนตรีตำรวจ คณะกรรมาธิการของจังหวัด เป็นต้น
6. คณะกรรมการผู้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการบริหารโรงเรียน และคณะครูภายในโรงเรียน
7. ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ป่า น้ำ และวัตถุทางธรรมชาติอื่น ๆ
8. สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ ถนน พิพิธภัณฑ์ รูปปั้น และทรัพยากรที่ใช้ใน โรงเรียน เช่น กระดานดำ โต๊ะเรียน และเครื่องคอมพิวเตอร์

4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้แบ่งภาระหน้าที่ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกสถานศึกษาทั้งใน และนอกเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนสังกัด

2) จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคลากร ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่นๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง

3) มีส่วนร่วมในการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้

4) ประสานความร่วมมือ วางแผนกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานที่ จัดการศึกษา โดยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

5) มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้เพื่อนครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษาครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาแหลง

การเรียนรูเปนการสำรวจแหล่งเรียนรูทั้งในและนอกชุมชน เพื่อทำการพัฒนาใหเกิดองคความรูและการประสานความรวมมือกับสถานศึกษาองคกรครอบครัวและบุคคลในชุมชน เพื่อพัฒนาและใชรวมกัน ตลอดทั้งการจัดการเรียนการสอนโดยใชภูมิปัญญาของท่องถิ่น

5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

5.1 ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ให้ความหมายการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาไว้ ว่า หมายถึง การวิจัยที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยครูผู้สอน มีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในชั้นที่ครูสอนอยู่และสามารถเผยแพร่เป็นประโยชน์ต่อขั้นตอนและรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

ความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน สรุปได้ดังนี้

1) ผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ช่วยให้ครูมีวิถีชีวิตการทำงานอย่างเป็นระบบ เห็นภาพของงานตลอดแนว มีการตัดสินใจที่มีคุณภาพ ช่วยพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (Professional Teacher)

3) ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอนอย่างต่อเนื่อง โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา

4) เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน

5) ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent)

5.2 หลักในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนมีจุดเด่นที่แตกต่างจากการวิจัยอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

1) ครูเป็นผู้วิจัยเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่วงการวิชาชีพครู

2) ผลการวิจัยสามารถแก้ปัญหาผู้เรียนได้ทันเวลาและตรงจุด

3) การวิจัยช่วยเชื่อมช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ

4) การเพิ่มศักยภาพการคิดสะท้อน (Reflective Thinking) ของครูต่อปัญหาที่เกิดในห้องเรียน

5) การเพิ่มพลังความเป็นครูในวงการการศึกษา

6) การเปิดโอกาสให้ครูก้าวหน้าทางวิชาการ

7) การพัฒนาและทดสอบการแก้ปัญหาในชั้นเรียน

8) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเรื่องการเรียนการสอนและทางแก้ปัญหา

9) การนำเสนอข้อค้นพบและการรับฟังข้อเสนอแนะจากกลุ่มครู

10) การวิจัยและพัฒนาเป็นวงจร (Cycle) เพื่อทำให้ข้อค้นพบสมบูรณ์ขึ้น

5.3 ขั้นตอนในการจัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1. การกำหนดประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

1) บรรยายข้อเท็จจริง เช่น จำนวนผู้เรียนที่มีปัญหาในการคิดวิเคราะห์, ปัญหาเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด, ปัญหาเกิดในวิชาใด เป็นต้น

2) ระบุสาเหตุของปัญหา ได้แก่ การสำรวจข้อมูลรายบุคคล การตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีตรวจสอบสมมติฐาน

3) การลงมือปฏิบัติตามแผน

4) เก็บข้อมูล/ทำการทดลอง

5) สังเกตผล

6) วิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้

7) อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

8) สะท้อนผลการวิจัย นำข้อสรุปและข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะไปปรับปรุงในการทำวิจัยครั้งต่อไป เป็นวงจรจนสามารถแก้ไขปัญหาการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ได้สำเร็จ

สามารถกำหนดขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนส่วนใหญ่พัฒนามาจากขั้นตอน ของ Action Research ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2544)

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไข โดยมีการปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง การใช้แนวคิดวิเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ทำให้มองเห็นสภาพของปัญหาชัดเจนขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติ (Act) เป็นการดำเนินการตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นการใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาช่วยในการรวบรวมข้อมูล ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมตามที่วางไว้

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) เป็นการประเมินตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไป

การวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีลักษณะเฉพาะที่เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนางาน การจัดการเรียนการสอน รูปแบบของการวิจัยนั้นเป็นโปรแกรมการวิจัย (Research and Development) โดยเน้นสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการเข้าใจสภาพปัญหาและวิธีการแก้ไข ตลอดจนนวัตกรรมในการพัฒนางานตาม สภาพที่เป็นจริง ไว้ 3 ระยะ คือ

ระยะแรก เป็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นเส้นฐานก่อนการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหา

ระยะที่สอง เป็นการทดลองพัฒนาวิธีการแก้ไขปัญหา ในทางปฏิบัติจริงแบบการวิจัยที่สมเหตุสมผล จึงมักเป็นแบบอนุกรมเวลา (time series design) โดยการใช้ผู้เรียนกลุ่มเดิมเป็นกลุ่มควบคุม ผลจากการทดลองจะทำให้ครูทราบว่าวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาใช้ได้ดีหรือไม่เพียงไร จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร หลังจากนั้นก็จะทำการปรับปรุงแก้ไขและทดลองใหม่จนผลการทดลองบ่งชี้ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามที่คาดหวัง

ระยะที่สาม เป็นการตรวจสอบเกี่ยวกับผลการวิจัย วิธีการหรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาว่าสามารถยืนยันผลการวิจัยว่ามีความตรงภายในและความตรงภายนอกหรือสามารถยืนยันผลการวิจัยว่าผลยังเป็นแบบเดิมหรือไม่

5.4 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

สามารถกำหนดให้ผู้บริหารมีบทบาทในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554)

1. สร้างความตระหนักกับครูในเรื่องต่อไปนี้
   1) ความสำคัญในการวิจัยในชั้นเรียน
   2) ประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน
2. ให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
   1) ประเด็นปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย ที่มาของปัญหา ลักษณะของปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน
   2) ขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย ศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการแก้ปัญหานำ นวัตกรรมหรือวิธีการแก้ไขปัญหา สรุปและรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน
3. ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา สนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เอกสารวิชาการสร้างเสริมขวัญกำลังใจ และกำกับติดตาม

4. จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ / สะท้อนความคิดระหว่างครูในโรงเรียน

5. สนับสนุนให้มีการเผยแพร่วิจัยในชั้นเรียน

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะหวิจัย สงเสริมและประสานความรวมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรูใหมๆ ตลอดจนเผยแพรผลงาน ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคลครอบครัวองคกร หนวยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

6. การนิเทศการศึกษา

6.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

สิ่งที่จะช่วยพัฒนาครูอาจารย์ในด้านวิชาการ และช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้ามีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นก็คือ การนิเทศการศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543) ในปัจจุบันการขยายตัวของสถานศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้การนิเทศจากส่วนกลางไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง การนิเทศ การศึกษาจากภายนอกหรือศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอ เพราะมีศึกษานิเทศก์น้อยและความรู้ของศึกษานิเทศก์ไม่ครอบคลุมไปทุกรายวิชา เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษา

สามารถสรุปคำจำกัดความของการนิเทศไว้ว่า “เป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูเพื่อที่จะกระตุ้นให้ครูได้มีการพัฒนาในการที่จะนำวิธีการสอน สื่อการสอนมาใช้” (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544) ในขณะที่ Glickman, 1990, อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2545) ให้จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน ได้กำหนดลักษณะของการนิเทศ การศึกษาไว้ว่า มีลักษณะเป็นระบบย่อยหนึ่งระบบของการศึกษา เป็นกระบวนการปรับปรุงการเรียน การสอน เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือของครู รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัด การศึกษา การนิเทศมีความสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษา เพราะเป็นรูปแบบของการบริหาร การศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2545)

6.2 หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา

แนวทางปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปปฏิบัติขณะทำการนิเทศ การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะทางด้านวิชาการจะบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินงานต้องมีหลักยึดในการทำงาน หลักการนิเทศภายในสถานศึกษา (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2545) มีดังนี้

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ

2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงานและใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ให้แต่ละบุคคลได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่

4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไรจะหาวิธีแก้ไขปัญญานั้นอย่างไร

5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกัน

6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่ออาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เป็นอาชีพที่จ้องใช้วิชาความรู้และความสามารถและสามารถพัฒนาได้

การจะเลือกเทคนิควิธีการนิเทศ ควรพิจารณาโดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541)

1. จุดมุ่งหมายของการนิเทศโดยพิจารณามีจุดมุ่งหมายในการนิเทศอย่างไร เพราะแต่ละเทคนิควิธีจะสนองต่อจุดมุ่งหมายต่างกันไป เช่น ต้องการให้ผู้นิเทศมีความรู้ก็เลือกเทคนิควิธีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้หรือจัดแหล่งวิชาการที่ครูอาจารย์สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้

2. เวลาที่ใช้ในการนิเทศ ผู้นิเทศควรพิจารณาในการจัดกิจกรรมว่าต้องการเวลามากเพียงใด หากมีเวลาจำกัดก็ไม่สามารถจัดทัศนศึกษาหรือออกภาคสนามไปนอกเขตสถานศึกษาได้

3. งบประมาณที่ใช้ในการนิเทศ เทคนิควิธีที่จะไปนอกสถานที่ อาจต้องการงบค่าใช้จ่ายมากกว่าการเชิญวิทยากรหรือการประชุมปรึกษาหารือ

4. ขนาดของกลุ่มผู้รับนิเทศ แบ่งตามขนาดของกลุ่มจะได้ 3 ลักษณะ คือ

1) การนิเทศบุคคลคนเดียว ซึ่งเป็นการนิเทศตัวต่อตัว โดยทั่วไปเทคนิควิธีที่ใช้จะเป็นการสังเกตการสอนและปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาการสอน แม้จะเสียเวลามากแต่ก็ได้ผลค่อนข้างสูง

2) การนิเทศเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มรับการนิเทศมีขนาดไม่เกิน 10 คน เช่น กลุ่มครูอาจารย์ที่สอนในสาขาเดียวกันและรับการนิเทศในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนโดยสามารถใช้การอภิปราย ระดมสมอง บทบาทสมมติ หรือการปรึกษาหารือกันได้ เป็นกลุ่มที่พอเหมาะในด้านเวลาและค่าใช้จ่าย

3) การนิเทศเป็นกลุ่มใหญ่ หมายถึง การนิเทศที่มีผู้เข้ารับการนิเทศมากกว่า 10 คนขึ้นไป ผู้ให้การนิเทศมากกว่า 1 คนขึ้นไป จุดมุ่งหมายของการนิเทศมักจะเป็นกิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงาน การนิเทศสามารถใช้เทคนิควิธีในการบรรยาย โดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น การฉายสไลด์ แผ่นใส วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ ตลอดจนการสาธิต รวมถึงการดูงานและทัศนศึกษา

5. จุดมุ่งหมายของการนิเทศ ได้แก่

1) การประเมินเพื่อปรับปรุงการสอนของครู เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ ต่อการปรับปรุงการสอนของครูผู้สอนและผู้นิเทศก์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการสอนโดยตัวผู้สอนเองหรือผู้นิเทศก์ เพื่อนร่วมงานหรือผู้บริหาร ทำให้สามารถเห็นการสอนของตนได้ชัดเจนขึ้น

2) การประเมินเพื่อปรับปรุงบริการด้านการสอน คือ สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอน ได้แก่ ห้องสมุด เครื่องมืออุปกรณ์ในการสอนวิชาเฉพาะ ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้นิเทศหรือผู้บริหารสามารถประเมินการให้บริการในการสอนได้ เพื่อจะนำข้อมูลมาพิจารณาหาทางปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6.3 ลักษณะงานนิเทศการศึกษา

Harris (2009, อ้างถึงใน กมล ภู่ประเสริฐ, 2547) แบ่งลักษณะงานนิเทศเป็น 10 งาน

1. งานนิเทศเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นงานเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนา เพื่อการเรียนการสอน งานหลักสูตรอาชีวศึกษาควรได้รับการพิจารณาถึงความต้องการของตลาดแรงงานด้วย ความต้องการของอุตสาหกรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียนประกอบด้วย

2. การนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การแปลความหมายของหลักสูตรเป็นพฤติกรรมการเรียนการสอน การแนะนำการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้องเหมาะสม

3. การนิเทศเกี่ยวกับการเลือกสรรบุคลากร เป็นการจัดให้มีคณะบุคคล เพื่อรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของการทำกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการคัดเลือก การบรรจุ การทดสอบและการพัฒนาบุคลากร

4. การนิเทศเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การจัดให้มีวัสดุ และสื่อการเรียนการสอนให้พอเพียงตามความจำเป็นต่อการใช้ในการเรียนรู้ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. การนิเทศเกี่ยวกับการจัดทำวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ การจัดซื้อและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการเรียนการสอน

6. การจัดอบรมบุคลากรประจำการ จัดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้าและห้ามทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

7. การปฐมนิเทศ จัดให้มีความรู้เบื้องต้นแก่ครูใหม่เพื่อสามารถเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

8. งานนิเทศการบริการพิเศษเป็นการจัดบริการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการสอน รวมทั้งงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักการ นโยบาย แนวปฏิบัติในการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษา

9. งานนิเทศเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีความเข้าใจ รวมทั้งการดำเนินการด้านบริการการศึกษาให้ชุมชน

10. งานประเมินผล เป็นการประเมินการสอนทั้งก่อน ระหว่างและหลังเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

6.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศ

การประเมินผลการสอน เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพของผู้สอนว่ามีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไรบ้าง ในขั้นการดำเนินการสอน 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการสอน ระหว่างการสอน และการประเมินผลการสอนว่ามีขั้นใดบ้างที่ต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ความมุ่งหมายของการประเมินผลการสอน เป็นความมุ่งหมายที่ใช้สำหรับการนิเทศการสอนของสถานศึกษาโดยเฉพาะในด้านวิชาการ เป็นการดำเนินการใช้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริการการสอน

การนิเทศการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ควรมีกระบวนการที่ต่อเนื่องมีการเคลื่อนไหวที่เป็นพลวัตร (Dynamic) นั่นก็คือการนำวงจรคุณภาพ (Quality Loop) หรือวิธีระบบ (System Approach) มาใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557)

1. การวิเคราะห์

ขั้นการวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนการทำงานขั้นแรกที่ผู้นิเทศควรให้ความสำคัญ เพราะการนิเทศจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพควรต้องมีผลการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ สำคัญๆ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็นควรใช้เทคนิคและวิธีการหลายอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม เช่น การนิเทศและตรวจเยี่ยม การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน การส่งแบบสำรวจความต้องการ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ผลจะทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การเรียนการสอน ที่หลากหลายและครอบคลุม เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบ กิจกรรมการนิเทศ ที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2) การวิเคราะห์เนื้อหาและภารกิจ เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็นแล้ว ผู้นิเทศจะดำเนินการกำหนดหลักสูตร กิจกรรม ตามลำดับความต้องการ แล้วกำหนดเนื้อหาใน

การนิเทศการศึกษา การจัดโครงสร้างและลำดับการนำเสนอ ให้ง่ายต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ ผู้รับการนิเทศได้รับความสะดวก มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจในการนิเทศ สามารถชักจูงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นได้

3) การวิเคราะห์ผู้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศควรทำความรู้จักกับผู้รับการนิเทศในทุกมิติ เช่น เพศ วัย วุฒิการศึกษา ประวัติการรับราชการ นิสัยใจคอ ความสนใจ ความถนัด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถวางแผนการนิเทศ การเลือกวิธีการ สื่อ รวมทั้งเทคนิคการนิเทศที่เหมาะสมได้ ซึ่งก็คือหลักการนิเทศที่ยึดผู้รับการนิเทศเป็นศูนย์กลางในการนิเทศนั่นเอง

4) การวิเคราะห์สภาพการณ์และนโยบาย ด้วยการนิเทศการศึกษาไม่เพียงสนองความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ผู้บริหาร และครู แต่ในบางกรณีก็เป็นการนิเทศตามนโยบาย เช่น การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่สนองกลยุทธ์ของฝ่ายนโยบาย เป็นต้น

ดังนั้นการวิเคราะห์สภาพการณ์และนโยบายจึงเป็นภาระงานที่จำเป็นต่อการนิเทศการศึกษา

2. การออกแบบและพัฒนา

เมื่อมีการวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็น วิเคราะห์ผู้รับการนิเทศ เนื้อหา ภารกิจ และสภาพการณ์ต่าง ๆ อย่างครอบคลุมจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญใน การออกแบบและพัฒนาการนิเทศ ดังนี้

1) การออกแบบวัตถุประสงค์ของการนิเทศ เป็นเสมือนเข็มทิศในการนิเทศการศึกษา ผู้ นิเทศควรให้ความสำคัญอยู่เสมอ โดยกำหนดจุดประสงค์ ทั้งในลักษณะกว้างๆ (Goals) และ วัตถุประสงค์ ที่มีลักษณะเฉพาะ หรือเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) มีความครอบคลุมทั้ง ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ทำให้การนิเทศการศึกษามีความชัดเจนและครอบคลุม

2) การออกแบบวิธีการและกิจกรรมการนิเทศ เมื่อผู้นิเทศได้วิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นและประเด็นอื่น ๆ ก็จะเป็นขั้นตอนของการดำเนินการกำหนดวิธีการนิเทศให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ในเบื้องต้น เช่น

3. ขั้นตอนการนิเทศ

1) การเตรียมการและประสานงานการนิเทศ เมื่อผู้นิเทศได้มีการวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็น วิเคราะห์ผู้รับการนิเทศ เนื้อหา ภารกิจ สภาพการณ์ต่าง ๆ มีการสร้างและพัฒนาสื่อและกิจกรรมการนิเทศแล้ว ควรมีการเตรียมการ ประสานงาน และนิเทศการศึกษา ดังนี้

1.1) การจัดทำตารางและกำหนดการนิเทศ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.2) ประสานงานกับคณะนิเทศ เพื่อให้มีการบูรณาการการนิเทศ ให้ครอบคลุมภารกิจและกลยุทธ์ต่าง ๆ รวมทั้งการบูรณาการการนิเทศตามความจำเป็น

1.3) ประสานงานไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อนัดหมายเกี่ยวกับวัน เวลา ตารางการนิเทศ รวมทั้งการเตรียมข้อมูลเบื้องต้นในด้านต่าง ๆ

2) การปฏิบัติการนิเทศ ควรใช้หลักการนิเทศที่สำคัญๆ เช่น การมีมนุษย์สัมพันธ์อันดีต่อกัน การทำงานเป็นทีม มีการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมผลสำเร็จ ภายใต้ความเชื่อที่ว่าผู้รับการนิเทศทุกคนสามารถพัฒนาให้บรรลุผลตามศักยภาพได้ ให้ความสำคัญในการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญปัญหาและการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น รักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน มีการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

4. ขั้นการประเมินผลและรายงาน

การดำเนินกิจกรรมการนิเทศต่าง ๆ ควรได้มีการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทั้งก่อนการดำเนินกิจกรรม ระหว่างดำเนินกิจกรรม และหลังการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์หลายประการ กล่าวคือ การประเมินก่อนการดำเนินกิจกรรมจะทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ความสนใจ ความรู้พื้นฐาน การประเมินระหว่างดำเนินกิจกรรมจะทำให้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับพัฒนาการของผู้รับการนิเทศ ส่วนการประเมินหลังการดำเนินกิจกรรมจะทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานมีการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เมื่อการประเมินผลสิ้นสุดลงควรได้มีการสรุปและรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบโดยอาจจัดทำเป็นรายงานอย่างง่ายแล้วรวบรวมไว้ในเอกสารการนิเทศ เพื่อให้เห็นเส้นพัฒนาของการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. ขั้นปรับปรุงและพัฒนา

เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้นิเทศควรดำเนินการอยู่เสมอในทุกขั้นตอนการนิเทศเพราะในการนิเทศการปฏิบัติงานนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการประเมินผลการดำเนินการทุกครั้ง จะได้ข้อมูลสำคัญที่ผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศ บุคลากร หน่วยงาน และองค์กรผู้รับผิดชอบ สามารถนำไปประกอบการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาให้การทำงานเป็นไปอย่างสอดคล้องเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่และมีการผลดำเนินงานที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การปรับปรุงและพัฒนาสามารถดำเนินการในทุกขั้นตอนของการนิเทศ เช่น การปรับปรุงวิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ผลที่แม่นยำมีประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างสูงสุด

การปรับปรุงในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาเพื่อให้วัตถุประสงค์ของการนิเทศมีความครอบคลุม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูและโรงเรียน รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาชุดฝึกอบรมให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับการนิเทศ บริบท เนื้อหาสาระ งบประมาณ รวมทั้งการปรับปรุงแผนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาวิธีการประเมิน ผลการนิเทศ ให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพตามหลักวิชาการซึ่งจะส่งผลถึงข้อมูลที่ได้จากการประเมินมีความถูกต้องตามความเป็นจริง

จากการศึกษา สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การจัดระบบและการดำเนินการนิเทศการเรียนการสอน ในรูปแบบมีความหลากหลาย มีการประเมินผลและการประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกลชิด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรูประสบการณและการสร้างเครือข่ายในความร่วมมือในการนิเทศการศึกษาสถานศึกษาอื่น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปัญญา 3

1. นิยามความหมายของปัญญา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้, รู้ทั่ว, เข้าใจ, รู้ซึ้ง

ปัญญา คือ ความรู้ทั่ว กิริยาที่รู้ชัด ความวิจัย ความเลือกเฟ้น ความสอดส่องธรรม ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนดความเข้าไปกำหนดเฉพาะ ภาวะที่รู้ ภาวะที่ฉลาด ภาวะที่รู้ละเอียด ความรู้อย่างแจ่มแจ้ง ความคิดค้น ความใคร่ครวญ

คำว่า “ปัญญา” ตามรูปศัพท์แปลว่า ความรู้ทั่วหรือความรู้แจ้งสภาพต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ปัญญาสิกขาคือการกระทำให้เกิดความรู้เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นปัญญา จำแนกตามแหล่งเกิดมีดังนี้ คือ (1) สุตมยปัญญา คือปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง (2) จินตมยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการคิด และ (3) ภาวนามยปัญญา คือปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิต (พระไตรปิฎกเล่มที่ 11, พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ฉบับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

สรุปได้ว่า ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้, ความรู้ทั่ว, ความเข้าใจ, ความรู้แจ้ง คือ ความรอบรู้ทั้งตนเอง และวิชาการต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม สังคม และความเป็นไปของโลกอย่างชัดเจน กระบวนการที่ทำให้เกิดปัญญา มี 3 วิธีคือ

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) แบ่งปัญญาเป็น 3 ชนิด คือ 1. จินตมยปัญญา หรือเรามักจะเรียกยาวๆ ว่า จินตามยปัญญา แปลว่า ปัญญาเกิดจากการคิด 2. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง หรือ การสดับเล่าเรียน 3. ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติ หรือ ลงมือทำก็คือแหล่งเกิดปัญญาก็มีการคิด การสดับฟัง และการลงมือปฏิบัติ นี้ปัญญาที่เกิดจากการคิดนั้น ท่านเรียงไว้อันที่ 1 แต่ที่เราเอามาใช้ในเมืองไทย เรามักจะเรียงสุตมยปัญญาก่อน เพราะเราไปคิดในแง่ว่าน่าจะเริ่มต้นด้วยการสดับฟังคนอื่น สดับฟังแล้วก็มาคิด คิดแล้วก็ลงมือทำ

1. สุตมยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการฟัง อันได้แก่ ฟังการอบรม ฟังการบรรยาย ฟังการอภิปราย ฟังการเสวนา ฟังการระดม สมอง การอ่านตำราหรือเอกสารต่าง ๆ การได้ดูได้ฟังจากสื่อต่างๆ เป็นต้น

2. จิตตามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากความคิด เป็นความคิดที่เป็นระบบถูกต้อง ความคิดที่ละเอียดลึกซึ้ง ความคิดแบบแยบคาย ความคิดรอบด้านที่เรียกว่า ความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) แบ่งปัญญาเป็น 3 ชนิด คือ 1. จินตมยปัญญา หรือเรามักจะเรียกยาว ๆ ว่า จินตามยปัญญา แปลว่า ปัญญาเกิดจากการคิด 2. สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง หรือ การสดับเล่าเรียน 3. ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติ หรือ ลงมือทำ ก็รวมก็คือแหล่งเกิดปัญญาก็มี การคิด การสดับฟังและการลงมือปฏิบัติ นี้ปัญญาที่เกิดจากการคิดนั้นท่านเรียงไว้อันที่ 1 แต่ที่เราเอามาใช้ในเมืองไทย เรามักจะเรียงสุตมยปัญญาก่อน เพราะเราไปคิดในแง่ว่า น่าจะเริ่มต้นด้วยการสดับฟังคนอื่น สดับฟังแล้วก็มาคิด คิดแล้วก็ลงมือทำ

ชลลดา ทองทวี และคณะ (2551, หน้า 27) กล่าวว่าจิตตปัญญา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจ อย่างใคร่ครวญ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านในอย่างจริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่ง ต่าง ๆ โดยปราศจากอคติเกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และ สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

ประเวศ วะสี (2551, หน้า 13 – 14) กล่าวว่าจิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การรู้จิตของตัวเองแล้วเกิด ปัญญา ปัญญา หมายถึง การเข้าถึงความจริงสูงสุด หรือบางทีก็พูดว่าเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม

สุมน อมรวิวัฒน์ (2547, หน้า 10) ให้ความหมายจิตตปัญญาศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ด้วย ใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสรรพสิ่ง โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถ เชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล

สรุปแล้ว จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง กระบวนการในการเรียนรู้ของบุคคลที่เน้นการเรียนรู้จาก ภายใน คิดและใคร่ครวญจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ เกิดความ เข้าใจในความเป็นธรรมชาติของสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง เกิดปัญญา ทำให้จิตใจได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง

3. ภาวนามนปัญญา คือปัญญาเกิดจากการอบรมตนเองโดยเน้นกระบวนการศึกษาจิตและกายอย่างชัดแจ้ง เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกายกับจิต เมื่อทราบว่าใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว ก็ให้การฝึกจิตควบคุมจิต จนกระทั่งมีความสงบ สามารถนำไปตรึกตรองเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างแตกฉาน เป็นระบบ สงบ ไม่วุ่นวาย ทำงานได้ผล มีประสิทธิภาพ มีความสุข

ผู้มีปัญญา นั้นจะประกอบการพัฒนาปัญญา 3 ประการ ซึ่งนำไปสู่การเป็นผู้มีปัญญาสูงสุดได้

1. สุตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากการได้ฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต เป็นการสร้างปัญญาชั้นแรกของมนุษย์

สุตมยปัญญา ไม่อาจทำให้เราหลุดพ้นได้ เพราะเป็นปัญญาที่เกิดจากความเชื่อที่ได้ยินมา หรือสอนต่อกันมา จนกลายเป็นความเชื่อโดยไม่สนใจวาเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ จนกลายเป็นการหลงงมงาย

2. จินตามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจาการเอาสุตมยปัญญาที่ได้เรียนรู้ มาพิจารณาดูว่ามีเหตุผลควรเชื่อถือได้หรือไม่ และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับตนเอง หรือนำไปสู่ทางพ้นทุกข์ได้หรือไม่

3. ภาวนามยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจาการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นปัญญาที่แท้จริง ซึ่งเป็นการต่อยอดจาก สุตมยปัญญา และจิตมยปัญญา ซึ่งจะเป็นไปในรูปแบบของการรู้ - คิด - ทำ

ภาวนามยปัญญาในทางธรรม เพื่อการหลุดพ้นนั้นจะเกิดจากการปฏิบัติ สมาธิกรรมฐาน และการวิปัสสนา ส่วนภาวนายปัญญาในทางโลก ก็คือการลงมือทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชี่ยวชาญ จนแตกฉานในสิ่งนั้น ๆ

ในการพัฒนาปัญญาของคุณเองนั้น คุณต้องใช้ปัญญาทั้ง 3 ประการนี้ด้วยกัน

เพราะถ้ามีแต่ "สุตมยปัญญา" นั้นท้ายที่สุดแล้วจะเป็นผู้หลงในความรู้เท่านั้น เพราะถ้ามีแต่ "จินตามยปัญญา" กับ "สุตมยปัญญา" นั้นท้ายที่สุดแล้วจะเป็นผู้ยึดติดในอัตตา ว่าตัวนี้เป็นผู้มีปัญญามากพอแล้ว

ดังนั้น ในการพัฒนาปัญญาแล้ว ท่านต้องพัฒนาจิต พัฒนาปัญญา สุดยอดที่มนุษย์ ทุกชนชั้น ทุกชาติ ศาสนา สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งทำให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์ EQ และความฉลาดจากการรู้แจ้งเห็นจริงของธรรมชาติจากภายในดวงจิตของตัวคุณเองนั้น

สรุปปัญญา 3 หมายถึง การกระทำให้เกิดความรู้เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นปัญญาจำแนกตามแหล่งเกิดมีดังนี้ คือ (1) สุตมยปัญญา คือปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต (2) จินตามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการคิด และ (3) ภาวนามยปัญญา คือปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิตเป็นปัญญาที่เกิดจาการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง

2.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3

การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรหรือไม่ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายงานวิชาการต่าง ๆ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดขอบข่ายของงานบริหารวิชาการดังนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2543, หน้า 58) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 6 ประการ คือ แผนการปฏิบัติงานด้านวิชาการ หลักสูตรและการสอน การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

รุจิร์ ภู่สาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 59–60) มีความเห็นว่า งานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการควรประกอบด้วย

1. หลักสูตร และการบริหารหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย
   1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร และการจัดระบบ
   1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
   1.3 สื่อการเรียนรู้
   1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครูกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนดซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่มหรือฝ่ายหรืองานตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป สำหรับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีดังนี้ ขอบข่ายและภารกิจงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มี 17 งาน

1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

4. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

6. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

9. การนิเทศการศึกษา

10. การแนะแนว

11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา

12. การรส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า 31-41) ได้กำหนดภารกิจของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ

    1.1 การรวบรวมข้อมูลและการจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับงานวิชาการ

    1.2 การทำแผนงานวิชาการ

2. การบริหารงานวิชาการ

    2.1 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ

    2.2 การจัดกลุ่มเรียน

    2.3 การจัดตารางสอน

    2.4 การจัดครูเข้ามาสอนตามตาราง

    2.5 การจัดครูสอนแทน

    2.6 การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการ

3. การจัดการเรียนการสอน

    3.1 การจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา

3.2 การจัดหา จัดทำ ใช้บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4. การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ

4.1 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

4.2 การจัดสอนซ่อมเสริม

4.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

4.4 การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร

4.5 การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ

4.6 จำนวนครูที่ผ่านการอบรมหรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการในรอบ 2 ปี

4.7 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน

4.8 การส่งเสริมการวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

5. การวัดผลประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน

5.1 การดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียน

5.2 การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลการเรียน

5.3 การจัดให้มีเอกสารและแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน

5.4 การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักฐานการวัดผลและประเมินผลการเรียน

5.5 งานทะเบียนนักเรียน

6. การประเมินผลการจัดงานวิชาการ

6.1 การประเมินผลการจัดงานวิชาการ

6.2 การประเมินผลในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2553, หน้า 16-17) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้
2. งานการเรียนการสอน
3. งานวัสดุอุปกรณ์หลักสูตร
4. งานวัดผลประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศการศึกษา
7. งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินงาน
8. งานส่งเสริมการสอน
9. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

จากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษาต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 หมายถึง กระบวนการบริหารงานตามหลักปัญญา 3 ที่เป็นองค์รวม มีกระบวนการที่ใช้ปัญญาความรู้อันเป็นจริง เป็นปัจจัยเบื้องต้นก่อนเชื่อมโยงไปยังแนวทางบริหารร่วมกับกิจการงานทางวิชาการ

1. ด้านพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

1.1 ความหมายของหลักสูตร

คาสเวล และ แคมเบล (Caswell and Cambell, 1935, p. 66) ได้ให้จำกัดความว่า หลักสูตรเป็นสิ่งประกอบด้วย ประสบการณ์ทั้งมวลของเด็กภายใต้การแนะแนวของครู

กาญจนา คุณารักษ์ (2535, หน้า 1-4) ได้รวบรวมความหมายหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนโรงเรียน
2. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครองคาดหมายหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับหรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้น ๆ
5. หลักสูตร คือ พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรคือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางการเรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูนักเรียน และสิ่งแวดล้อมการเรียน
8. หลักสูตร คือ แผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
9. หลักสูตร คือ เอกสาร หนังสือหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรใด ๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครูแบบเรียน เป็นต้น
10. หลักสูตร คือ วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยทฤษฎีหลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

สงัด อุทรานันท์ (2538, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตร ประกอบด้วย มวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งเขาได้ทำได้รับรู้และได้ตอบสนองต่อการแนะแนวของโรงเรียน

ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา (2540, หน้า 3-5) ได้อธิบายความหมายของ “หลักสูตร” ว่ามีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุด แต่จำแนกความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรออกเป็น 2 ใหญ่ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียน นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่าหลักสูตร หมายถึงแผนประสบการณ์การเรียนนั้นมองหลักสูตรในลักษณะที่เป็นเอกสาร หรือโครงการการศึกษาที่สถาบันการศึกษาได้วางแผนไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้หมายรวมถึงแผนการเรียนหรือรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผน ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง แต่ทั้งแผนประสบการณ์การเรียนกับการสอนที่ปฏิบัติจริงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาจัดให้ซึ่งหมายรวมถึงประสบการณ์การเรียน และการนำหลักสูตรไปใช้ด้วย แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของทั้งทาบาและไทเลอร์ที่เห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายประสบการณ์ทางการศึกษาหรือเนื้อหาการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาหรือจัดการเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7) กล่าวว่า หลักสูตรคือแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

สรุป หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สถานศึกษาจัดให้ซึ่งหมายรวมถึงประสบการณ์การเรียน และการนำหลักสูตรไปใช้

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้แสดงทัศนะและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างไรต่อการจัดการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้เรียนว่าควรเรียนรู้สาระการเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงใด จากการศึกษาเอกสารพบว่ามีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุป ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว (2540, หน้า 18-19) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครู

2. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าเด็กควรได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรงและแก่สังคม

4. หลักสูตรย่อมกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม

5. หลักสูตรย่อมกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุข

6. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ความสามรถความประพฤติทักษะและเจตคติในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศ

จากที่ กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ

1. ระดับประเทศเป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพและเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสังคมกับการจัดการศึกษาในอนาคต

2. ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ๆ

3. ระดับห้องเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนโดยตรง โดยมีรายละเอียดและเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใครเรื่องใดเพื่ออะไร

1.3 การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในการนำหลักสูตรไปสู่โรงเรียนและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้เป็นงานเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายตั้งแต่ระดับกระทรวงศึกษาธิการ แต่ละฝ่ายมีความเกี่ยวข้องในแต่ละส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น หน่วยงานส่วนกลาง เกี่ยวข้องในด้านการบริหารและบริการหลักสูตรกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวข้องในด้านการบริหารและบริการหลักสูตร การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ครูผู้สอน เกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการนำหลักสูตรไปใช้จำต้องเป็นขั้นตอนตามลำดับ นับแต่ขั้นการวางแผนและเตรียมการในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ขั้นต่อมาคือดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีระบบ นับแต่การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร การบริการวัสดุหลักสูตรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการนำหลักสูตรไปใช้ และการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่วนขั้นสุดท้ายต้องติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ นับแต่นิเทศติดตามผลการใช้

หลักสูตร การติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นบรรลุผลตามจุดหมาย และเป็นกระบวนการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคล ที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย และที่สำคัญที่สุดคือครูผู้สอน

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง ทำให้การให้ความหมายของคำว่าการนำหลักสูตรไปใช้แตกต่างกันออกไป นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นหรือให้คำนิยามของคำว่าการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

โบแชมป์ (Beauchamp, 1975, p. 164) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้พัฒนาการเรียนการสอน

จันทรา (Chandra, 1977, p. 1) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเป็นการทดลองใช้เนื้อหาวิชาวิธีการสอน เทคนิคการประเมิน การใช้อุปกรณ์การสอบแบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน โดยมีครูและผู้ร่างหลักสูตรเป็นผู้ปัญหาแล้วหาคำตอบให้ได้จากการประเมินผล

รายงานการประชุมทางวิชาการเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรของประเทศในภูมิภาค (APEID, 1977, p. 3) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีความหมายครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรไปจนถึงการอบรมครูผู้สอนให้เป็นผู้มีสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมที่จะนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 120) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มนั้นไปปฏิบัติบังเกิดผล และรวมถึงการบริหารงานด้วยวิชาการของโรงเรียนเพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 165) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนเป็นประจำทุก ๆ วัน

สุมิตร คุณากร (2550, หน้า 130) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่ทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติจริง และเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและมีกิจกรรมที่จะกระทำได้ 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร
3. การสอนของครู

จากความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ ตามที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นับแต่การเตรียมบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

1.4 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 7) ได้กำหนด 7 ภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้ 1. การเตรียมความพร้อม 2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4. การดำเนินการใช้หลักสูตร 5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 6. การสรุปผลการดำเนินงานและ 7. การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะมี 7 ภารกิจที่จะดำเนินการดังนี้

1) การเตรียมความพร้อม (ภาวนามยปัญญา) 1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร 2. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 3. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา 4. จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา 5. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ

2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญยาและภาวนามยปัญญา) 1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3. กำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ในแต่ละระดับการศึกษาและในแต่ละระดับชั้น 4. กำหนดผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 5. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 6. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 7. กำหนดสื่อการเรียนรู้และ/หรือ แหล่งการเรียนรู้ 8. กำหนดการวัดผลและประเมินผล 9. บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร (จินตามยปัญยาและภาวนามยปัญญา) 1. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 2. จัดหา เลือก ใช้ ทำและพัฒนาสื่อ 3. จัดกระบวนการเรียนรู้ 4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5. วัดผลและประเมินผล 6. แนะแนว 7. วิจัยเพื่อพัฒนา 8. นิเทศ กำกับ ติดตาม

4) การดำเนินการใช้หลักสูตร (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา) ดำเนินการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นและตามการวางแผนการใช้หลักสูตร

5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา) 1. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา 2. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

6) การสรุปผลการดำเนินงาน (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา) สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน

7) การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา) 1. สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร 2. สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุป การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่มีระบบเป็นเหตุเป็นผลในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น หรือกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้เหมาะกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม โดยการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีรายวิชาครบถ้วนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก จัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลาง และ สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

การบริหารโรงเรียนทั้งหมด การเรียนการสอนเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุดส่วนงานอย่างอื่น เป็นงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและอำนวยความสะดวกให้กับการเรียนการสอน การเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของการจัดการศึกษาผลงานด้านวิชาการเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานและ คุณภาพของสถานศึกษาว่าจัดการศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด โดยมีผู้รู้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2528) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่หลักสูตร ต้องการแนวทางการจัดกิจกรรมหรือการสอนย่อมแตกต่างกันตามสภาพและลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกใช้วิธีสอนและสื่อการเรียนรู้การสอนได้อย่างเหมาะสม

สุพิน บุญชูวงศ์ (2532) กล่าวว่า องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนว่า มี 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านองค์ประกอบรวม หมายถึง องค์ประกอบด้านโครงสร้างที่มาประกอบกันเป็นการสอนซึ่ง ประกอบด้วย 1) ครู 2) นักเรียน 3) หลักสูตร

2. ด้านองค์ประกอบย่อย หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอน ซึ่งจะทำให้การ สอนสมบูรณ์ ได้แก่ 1) การตั้งจุดประสงค์2) การกำหนดเนื้อหา 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การ ใช้สื่อการสอน 5) การวัดผลประเมินผล

จำเนียร ศิลปะวานิช (2538) กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับจะต้องมีองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ครูผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) หลักสูตร 4) สื่อการสอน 5) การวัดผลและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการและการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ๆ ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การ ใช้สื่อการสอน การประเมินผลการสอน

ลัดดา ศิริพันธุ์ (2545) กล่าวถึงความหมายและแนวในการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้ แนวในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูมี 4 ประการ ได้แก่

1. พร้อมให้ความช่วยเหลือและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (wittiness) คือ ความสามารถที่ครูเดินรอบๆ ห้องเรียนตลอดเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในสถานการณ์ได้ทันทีแต่ต้องหลีกเลี่ยงการขัดจังหวะการเรียนการสอน

2. การทำงานหลายๆ งานได้พร้อมๆ กันในเวลาเดียวกัน (overlapping) คือ ความสามารถที่ครูจะทำกิจกรรมมากกว่าหนึ่งกิจกรรมในเวลาเดียวกัน เช่น การจัดเรียนเป็นกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล

3. ความลื่นไหลระหว่างการจัดการเรียนการสอน (momentum during lessons) คือ ความสามารถที่ครูจะจัดบทเรียนที่ทำให้นักเรียนชนะอุปสรรคและปัญหาและให้นักเรียนเห็นถึงการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอน

4. ให้งานหลากหลายและท้าทาย (challenge and variety in assignmenets) คือ ความสามารถที่ครูจะจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายท้าทายความสามารถของนักเรียน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวข้องกับการสอนและมีส่วนส่งเสริมในการสอนประสบความสำเร็จได้จัดเป็นองค์ประกอบของการเรียนการสอนทั้งสิ้น

สุราษฎร์ พรมจันทร์ (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนนั้น มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ถาวรให้แก่ผู้เรียน การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยตัวผู้เรียนเอง

ครูเป็นแต่เพียงผู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นเท่านั้น การเรียนการสอนจึงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่ง ในกระบวนการทางการศึกษาในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น รวมทั้งความสามารถใน การจัดการเรียนรู้ของครูในการให้ความช่วยเหลือแนะแนวแก่ผู้เรียนในด้านต่างๆ รวมทั้งการให้กำลังใจ ให้ ความรักและความเอาใจใส่ด้วย

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) กล่าวว่า การเรียนการสอนคือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

แนวทางการจัดเรียนการสอนตามหลักปัญญา 3 สามารถทำได้ดังนี้

1. การสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (สุตมยปัญญา)

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล (สุตมยปัญญาและจินตามยปัญญา)

1.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)

2. การบูรณาการและถ่ายโยงความรู้ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

2.1 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภาวนามยปัญญา)

2.2 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

2.3 จัดเตรียม และเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

2.4 ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา)

2.5 วิเคราะห์ผลการประเมิน (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

สรุปว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีการจัดเตรียม เลือกใช้สื่อเหมาะสมกับกิจกรรม ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนรวมถึงวิเคราะห์ผลการประเมิน

3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นจึงทำการวัดและประเมินผลการสอนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ให้เข้าใจหลักการและกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน มีความหมายครอบคลุมกิจกรรม ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน 2 ลักษณะคือ “การวัดผล” และ “การประเมินผล” ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการวัดผลและการประเมินผลไว้หลายท่านดังนี้

ความหมายของการวัดผล (Measurement)

กิลฟอร์ด (Guilford, 1954, p. 4) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นการจัดค่าตัวเลขให้แก่วัตถุหรือเหตุการณ์ โดยมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

อีเบล (Ebel, 1965, p. 3) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดจำนวนให้กับสมาชิกของสิ่งของหรือบุคคล

สมิธ และ อดัม (Smit & Adams, 1966, p. 20) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นการรวบรวมข้อมูลข้อความ หรือข่าวสารอย่างมีระบบ

กรอนลันด์ และ ลินน์ (Gronlund & Linn, 1990, p. 5) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นกระบวนการให้คำอธิบายที่เป็น ตัวเลขตามระดับที่แตกต่างกันแก่คุณลักษณะของแต่ละบุคคล

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543, หน้า 15) ได้นิยามว่าการวัดผลเป็นกระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัดโดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่าการวัดผลเป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์โดยมีเครื่องมือสำหรับวัด

ถ้าพิจารณาจากสิ่งที่วัดแล้วการวัดผลจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การวัดสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น การวัดความสูงความยาวความเร็ว เป็นต้น การวัด แบบนี้สามารถแปลความหมายของสิ่งที่จะวัดได้โดยตรงด้วยการอ่านค่าตัวเลขที่ปรากฏบนเครื่องมือวัด

2. การวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น การวัดระดับสติปัญญาการวัดความถนัดการวัดเจตคติการวัดความสนใจเป็นต้น การวัดแบบนี้จำเป็นต้องนิยามสิ่งที่จะวัดเสียก่อนว่ามีลักษณะอย่างไรแล้วจึงสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมนั้น ๆ

ความหมายของการประเมินผล (Evaluation) ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford 1954, p. 5) ได้นิยามว่าการประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่าของการกระทำ

กู๊ด (Good 1959, p. 307) ได้นิยามว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินความสำคัญของปรากฏการณ์อย่างหนึ่งกับปรากฏการณ์อีกอย่างหนึ่ง โดยใช้มาตรฐานที่กำหนดไว้

กรีน (Green 1970, p. 15) ได้นิยามว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าข้อมูลที่ได้จากการวัดอย่างมีระบบ

กรอนลันด์ และ ลินน์ (Gronlund & Linn 1990, pp. 5-6) ได้ให้นิยามว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินค่าของผลที่ได้โดยพิจารณาจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2543, หน้า 15) ได้นิยามว่าการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์เพื่อสรุปว่าสิ่งนั้นดี-เลวปานใด

จากนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการอย่างมีระบบโดยการนำข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาพิจารณาวิเคราะห์แปลความหมาย เพื่อที่จะตัดสินหรือสรุปคุณภาพและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลว่าผลที่ได้นั้น ดี-เลว, สูง-ต่ำ, มาก-น้อยกว่าเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างไรการประเมินผลจะเน้นในเรื่องของคุณภาพมากกว่าปริมาณ ต้องใช้ข้อมูลหลายด้านมาผสมผสานกัน

ภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กำหนดภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา ที่จะต้องดำเนินการดังนี้ 1) การประเมินผลการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน 5) การประเมินตัดสินผลการเรียนผ่านระดับชั้นจบการศึกษาภาคบังคับ หรือจบหลักสูตร 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ 7) การเทียบโอนผลการเรียน 8. การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา 9) การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียน 10) การกำกับติดตามและประเมินผลการประเมินผลการเรียน 11) การรายงานผลการประเมินผลการเรียน และ 12) การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลของสถานศึกษา

หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ไว้ดังนี้ 1) สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 2) การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร 3) การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมิน

เพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน 4) การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติของวิชา และระดับชั้นของผู้เรียน 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้ 6) ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่างๆ 7) ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้ 1) เป็นการดำเนินการที่มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ 2) เป็นการวัดจากพฤติกรรมการกระทำ การปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดเป็นการวัดอิงเกณฑ์ 3) มีหลักฐานการปฏิบัติ ใช้ตรวจสอบได้ 4) ใช้การประเมินผลตามสภาพจริง จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน 5) เป็นการประเมินแบบ 360 องศา โดยเป็นการประเมินจากการปฏิบัติหรือจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และโดยครู 6) มีการประเมินตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะได้รับการซ่อมเสริมจนผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป 7) มีการรายงานผลข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักตามหลักปัญญา 3 ด้านการวัดและประเมินผลมีดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

2. การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

3. เป็นการดำเนินการที่มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

4. การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน (ภาวนามยปัญญา)

5. เป็นการประเมินแบบ 360 องศา โดยเป็นการประเมินจากการปฏิบัติหรือจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และโดยครู (ภาวนามยปัญญา)

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

7. มีการประเมินตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะได้รับการซ่อมเสริมจนผ่าน จึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป (ภาวนามยปัญญา)

8. มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ (ภาวนามยปัญญา)

9. สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา)

สรุปได้ว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลกระบวนการจัดการศึกษา สามารถปฏิบัติได้หลายแนวทาง เช่น ประเมินผลการเรียนของผู้เรียน วัดและประเมินผลสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร ดำเนินการโดยมุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน ประเมินจากการปฏิบัติหรือจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และโดยครู ให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้ มีการประเมินตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ และจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียน รายงานผลการเรียน และเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

4. ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

ความหมายของแหล่งการเรียนรู้

แฮรีส (Harris, 1995) กล่าวถึง แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง ข่าวสารข้อมูล สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิทยาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

เบสท์และคาห์น (Best, & Khan, 1998, p. 18) กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ เรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ซินเวลี่และคอร์ซิงเลีย (Sullivan & Corsinglia, 2001) แหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการผสมผสาน ความรู้ท้องถิ่นเข้ากับความรู้สากลในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นแกนหลัก เสริมการเรียนรู้ทำให้เกิดการยอมรับ พูดคุยและรับฟังความเหมือนความต่างระหว่างวัฒนธรรม โครงสร้าง รูปแบบการคิดโดยที่วัฒนธรรมเดิมไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างตัวเอง ทั้งหมด ก่อนที่จะรับวัฒนธรรมใหม่เข้าไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 25 กำหนดบทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้โดยส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ โดยแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ศิริญาย์ เลียบคง (2560) แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บุคคล หรือสถานที่ ที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยาการ และนวัตกรรมความรู้ที่สนับสนุนผู้เรียนให้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เกิด 6 ประสบการณ์จากกระบวนการเรียนรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยที่สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตาม อัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง สามารถพัฒนาตนเองตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพ

สุพิดา ยอดประสิทธิ์ (2560) จากความหมายของแหล่งเรียนรู้ทั้งหมดข้างต้นสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึงสถานที่หรือ บุคคลที่มีความรู้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ สิ่งแวดล้อม ห้องสมุด อุทยานการศึกษาและ ประสบการณ์อื่น ๆ ที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ให้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองปลูกฝังนิสัยแห่งการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสามารถ เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ปริญญา จันทะคาม (2561) สรุปว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งมีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ วิทยาการ กิจกรรมกระบวนการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สมาคม สถาบัน หน่วยงาน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองและมนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ หรือการดำรงชีวิตในชุมชนในท้องถิ่นมีความสำคัญต่อบุคคลอันที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ดังกล่าวครอบคลุมถึงด้านความรู้ด้านทักษะและเจตคติ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ เพื่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สุดารัตน์ งามวิลัย (2561) สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยากร ประสบการณ์ตรง วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น สมาคม บุคคล สถานที่ สถาบัน หน่วยงาน และวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เทคโนโลยี สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ กิจกรรม ประเพณีหรือการดำรงชีวิตในชุมชนในท้องถิ่นที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพราะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ

รุ่งอรุณ ไสยโสภณ และคณะ (2561) ทั้งนี้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในลักษณะของการจัดการศึกษา อย่างไม่เป็นทางการว่าเป็น การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน จากครอบครัว จากสื่อ จากแหล่ง ความรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เรียนรู้ได้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้หมายถึง คน สิ่งของ สถานที่ และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สามารถให้ความรู้ประสบการณ์หรือทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผู้ที่สนใจทุกเพศ ทุกวัย

อาจสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง สถานที่ พื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่เสมือนจริงที่รวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ความรู้ ประวัติศาสตร์ อารยธรรม ภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน บุคคล และประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือ มนุษย์สร้างขึ้น สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อขยายประสบการณ์สร้างองค์ความรู้แก่ผู้สนใจศึกษา และ เชื่อมโยงสู่การใช้ในชีวิตประจำวัน สถานการณ์ปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมไว้ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง อาจเป็นหน่วยงานของทางราชการ เอกชน ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้ โดยแหล่งเรียนรู้นั้น ผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลาตามอัธยาศัย ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อเสริมสร้างให้เป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

สถานศึกษามีหน้าที่จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่ง เรียนรู้ศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองและดำเนินการดังนี้

1. สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพทั้งในและนอกสถานศึกษาในบริเวณใกล้เคียง (จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้) (สุตมยปัญญา และจินตามยปัญญา)

2. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

3. จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา)

4. จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เชื่อมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือมุมหนังสือในห้องเรียน (ภาวนามยปัญญา)

5. จัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดทำแผนที่เส้นทาง ระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชนห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ภาวนามยปัญญา)

6. จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)

7. ประสานความร่วมมือวางแผนกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ที่แต่ละแหล่งมีเพื่อใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

8. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

สรุปได้ว่า การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ จัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เชื่อมต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ประสานความร่วมมือวางแผนกับสถานศึกษาอื่น รวมถึง ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์

5. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ทำในชั้นเรียนเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน จากเอกสารที่เกี่ยวของดังตอไปนี้

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร (2545, หน้า 5) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในหองเรียน เพื่อแกปญหาที่เกิดขึ้นในหองเรียนและนำผลไปใชในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อใหเกิดประโยชนสูงสุดแกผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ตองทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใชทันทีและสะทอนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานได้แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตอไป

ประเวศ วะสี (2536) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นการหาคำตอบ หรือเพื่ออธิบายสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดประโยชนแกตนเองการวิจัยสำหรับการฝกใหเด็กคิด คือการทำโครงงานในรูปแบบต่างๆ การวิจัยเป็นการหาปญหาเพื่อนำมาแกปญหานั้น ๆ ใหเกิดการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นและการวิจัยที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนที่สอนอยู่ในชั้นเรียนนั้น สิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอนเพื่อแกไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การวิจัยในชั้นเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 76) เป็นการวิจัยที่เป็นที่มุ่งหวังให้ครูทุกคนได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งอาจวิจัยด้วยตนเองเพียงคนเดียว หรือทำร่วมกับคนอื่นก็ได้ มีวัตถุประสงค์ได้หลายอย่าง เช่น เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาผู้เรียน เพื่อวิจัยการสอนและรูปแบบการสอน เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หรือเพื่อพัฒนาแผนการสอน เป็นต้น

สุวิมล ว่องวาณิช (2551, หน้า 21) ระบุว่าคือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของครู ให้ทั้งตนเองและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและผู้เรียน

สรุป การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ครูจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

การดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

กมล ภูประเสริฐ (2554, หน้า 14-15) กลาววา การวิจัยและพัฒนา ได้แก การจัดใหมีการดำเนินการดังตอไปนี้

1. การทำความเขาใจและสงเสริมใหมีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของผูเรียน
2. การรวมกันกำหนดประเด็นปญหาที่เปนขอขัดของรวมกันในสถานศึกษา
3. การควบคุม ดูแลและสงเสริมการดำเนินการวิจัยที่ไดกำหนดไว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 177) กลาวไววาผลการประเมินผู้เรียน จะทำให้ครูไดข้อบกพรองของผูเรียนแตละคน และคิดหาวิธีการที่จะพัฒนาการเรียนรูไดอย่างเป็นระบบ ไดแกการนำการวิจัยมาใชเพื่อการแกปญหาที่เรียกวา “การวิจัยในชั้นเรียน”

ลักษณะของงานวิจัยในชั้นเรียน มีดังตอไปนี้

1. ปญหาการวิจัยเกิดจากการทำงานในชั้นเรียนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และ การบริหารงานวิชาการ
2. ผลจากการวิจัยเป็นสิ่งที่ครูสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอน
3. การวิจัยในชั้นเรียนดำเนินไปพรอมกับการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 22-23) กล่าวไว้วาแนวทางในการปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีดังตอไปนี้

1. ศึกษา วิเคราะหวิจัย การบริหาร การจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ในภาพรวมของสถานศึกษา
2. สงเสริมใหครูศึกษาวิเคราะหวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
3. ประสานความรวมมือในการศึกษา วิเคราะหวิจัย ตลอดจนการเผยแพรผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษาครอบครัวองคกร หนวยงานและสถาบันอื่น

สรุปไดวา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเปนการศึกษา วิเคราะหวิจัย สงเสริม และประสานความรวมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรูใหมๆ ตลอดจนเผยแพรผลงาน ผลการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคลครอบครัวองคกร หนวยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ปัญหาของครูในการทำการวิจัยในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2551) เห็นว่าสภาพของครูโดยทั่วไปจะทำหน้าที่สอนอย่างเดียว และครูบางคนที่ทำวิจัยก็ไม่เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนในขณะนั้น และประเทศไทยยุคหนึ่งที่พบว่าการทำผลงานทางวิชาการของครู กำหนดให้ครูมีความรู้ด้านการวิจัย ซึ่งไม่ได้มุ่งหวังนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ไม่มีการดำเนินต่อเนื่อง เมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการก็มักจะยุติการทำวิจัย การกระทำดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการปฏิบัติงานของครู นอกจากนี้ สุวิมล ว่องวาณิช ยังแจงให้เห็นถึงปัญหาการทำวิจัยของครูไม่พัฒนาและก้าวหน้าเท่าที่ควรด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ 1. ความรู้ของครูที่ได้จากการอบรมไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูสามารถทำการวิจัยได้โดยลำพัง 2. การทำวิจัยแบบเป็นทางการ จำเป็นจะต้องอาศัยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่เนื่องจากข้อจำกัดของครูในการทำงานประจำวันทำให้ไม่สามารถทำได้โดยสะดวก 3. เนื่องจากความยากลำบากของกระบวนการวิจัย ทำให้ครูไม่เกิดแรงจูงใจในการทำวิจัย 4. ครูมักเลียนแบบการทำวิจัยของนักวิชาการ มิใช่ปัญหาวิจัยที่เกิดจากสภาพปัญหาที่เกิดจากห้องเรียนของตนเอง ผลการวิจัยจึงไม่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงหรือแก้ปัญหาในห้องเรียนของตนได้ 5. งานวิจัยของครูใช้เวลานาน ผลการวิจัยจึงไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันเหตุการณ์ 6. การทำวิจัยผู้ทำจะต้องได้รับการเรียนรู้จากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ ฉะนั้นหลังการเรียนรู้ถ้าไม่มีครูพี่เลี้ยงช่วยจะทำให้การวิจัยมีข้อบกพร่อง บั่นทอนจิตใจเลยไม่ทำวิจัยต่อ

สุพานี ชื่นจิต (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความรู้ การวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนวัดมะเกลือ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนวัดมะเกลือก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ครูมีปัญหาเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนคือ เลือกปัญหาเพื่อนำมาทำการวิจัยในชั้นเรียนและการเขียนรายงานการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

สกาวรัตน์ ชุ่มเชย (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับพัฒนาครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการช่วยเหลือจากหน่วยงาน ครูมองวิจัยเป็นเรื่องยาก ไม่มีเวลา และภาระงานครูมาก ครูต้องการสนับสนุนด้าน การอบรม ตัวอย่างผลงานทำวิจัยที่หลากหลาย ที่ปรึกษาและผู้นิเทศติดตามด้านการวิจัย และการสนับสนุนด้านปัจจัยจากทางโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่อง นโยบาย การจัดเวลา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการวิจัย

แนวทางการการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2551, หน้า 7-8) ได้เสนอแนวทางใหม่สำหรับการวิจัยของครูดังนี้ 1. งานวิจัยของครูควรเป็นงานวิจัยขนาดเล็ก 2. ในแต่ละภาคเรียนหรือภาคการศึกษา ครูสามารถทำการศึกษาในประเด็นวิจัยได้หลายประเด็น และสามารถดำเนินการได้พร้อมกัน 3. การวิจัยของครูควรเน้นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาแสวงหาคำตอบ 4. การทำวิจัยของครูต้องเกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยที่เกิดมาจากสภาพปัญหาเป็นจริงขณะนั้น 5. กระบวนการวิจัยของครูต้องเป็นไปอย่างง่าย สามารถใช้ข้อมูลในห้องเรียนมาใช้ในการหาคำตอบ 6. การวิจัยของครูไม่ใช่การมุ่งสร้างผลงานทางวิชาการเพื่อตนเอง แต่เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนและครูทั้งโรงเรียนมาร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน

สุพานี ชื่นจิต (2546, หน้า 5) ชี้ให้เห็นว่าในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ แนวทางหนึ่งคือผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน จึงถือได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ทำหน้าที่ของตนสมบูรณ์ส่วนหนึ่งและเมื่อผนวกกับภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูสามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้และสร้างแรงจูงใจในการพัฒนางานวิจัย จนเกิดความพร้อมที่จะดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน

Cher Hendricks (2009, pp. 10 – 11) ได้แนะนำว่าการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาได้จริง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรกระตุ้นให้ครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนโดยสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา มีนโยบายที่จะพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ สร้างความร่วมมือกับชุมชนและคณะกรรมการโรงเรียน ทำการฝึกและอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถทำงานวิจัยร่วมกันเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่วนครูนั้นควรได้รับอนุญาตให้สืบสอบวิธีการที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้เรียนที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ และการสร้างแรงจูงใจ

กล่าวคือ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน สามารถทำได้ ดังนี้

1. มีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา)

2. สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

3. พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

4. มีการนิเทศภายในสถานศึกษาทางด้านการวิจัยในชั้นเรียนและตั้งพี่เลี้ยงช่วยในการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู (ภาวนามยปัญญา)

5. ครูได้รับอนุญาตให้สามารถสืบสอบวิธีการที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้เรียนที่ต้องการดูแลเป็นพิเศษ และมีการสร้างแรงจูงใจให้ทำงานนี้ (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

6. สนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

7. สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

8. ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (ภาวนามยปัญญา)

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน สนับสนุนให้มีการพัฒนาครูและนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้เรื่องการวิจัยในชั้นเรียน มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ทางด้านการวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน สนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น

6. ด้านการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

คำว่า การนิเทศ (Supervision) แปลว่า การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง ดังนั้นการนิเทศการศึกษาก็น่าจะหมายถึงการให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุงเกี่ยวกับ การศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียน ได้มีผู้ให้ความหมาย คำว่า การนิเทศการศึกษาไว้แตกต่างกันดังนี้

สเปียร์ส (Spears, 1967, อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2552) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนี้เป็นกระบวนกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครูเพื่อช่วยให้ครูได้ช่วยตนเองได้

กู๊ด (Good, 1973, p. 374) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เป็นความพยายามของผู้ทำหน้าที่นิเทศที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู

ชาญชัย อาจิณสมาจาร (2547, หน้า 1) ได้ให้คำจำกัดความว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการสร้างสรรค์ ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวของเขาเองและสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์

แฮร์ริส (Harris, 1985, p. 10) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะคงไว้หรือเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียนมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในด้านการสอนเป็นสำคัญ สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตามแนวทางของประชาธิปไตยที่เน้นการให้ความช่วยเหลือ แนะนำและผู้รับการนิเทศยอมรับเพื่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

สงัด อุทรานันท์ (2530) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาคน 2) เพื่อพัฒนางาน 3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ 4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

อาดัม และดิกกี้ (Adams and Dickey, 1953) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อช่วยครูค้นหาและวิธีทำงานด้วยตัวเอง
2. เพื่อให้ครูจำแนกและวิเคราะห์ปัญหาตัวเอง
3. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงในอาชีพ
4. เพื่อช่วยเผยแพร่แผนการศึกษาของโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียน

กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการในการนิเทศให้ได้รับความสำเร็จ

แฮริส (Harris, 2009, อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2552) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงานและการวางโปรแกรมงาน

2. ขั้นการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ความสัมพันธ์แต่ละขั้น การมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่ โครงสร้างขององค์การและการพัฒนานโยบาย

3. ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าจูงใจให้มี กำลังใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ ๆ การสาธิต การจูงใจ และให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้น ส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน

4. ขั้นการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาส การตำหนิการไล่ออกและการบังคับให้กระทำตาม

5. ขั้นประเมินผล (Appraising) ได้แก่ การตัดสินการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผลการ ปฏิบัติงาน กิจกรรมที่สำคัญ คือ พิจารณาผลงานในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด และวัดผล ด้วยการประเมินอย่างมีแบบแผน มีความเที่ยงตรง ทั้งนี้ควรจะมีการวิจัยด้วย

ชัด บุญญา (2550, หน้า 20) ได้กล่าวถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 8 ขั้น ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและความต้องการจำเป็น
2. การกำหนดจุดประสงค์ที่วัดได้
3. กำหนดอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ
4. การกำหนดวิธีการที่เป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา
5. การเลือกทางเลือกขั้นที่ 4 มาปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาทั้งหมดเป็นขั้นวางแผน (Plan,P)
6. การนำทางเลือกที่เลือกไว้ไปทดลองใช้ (Implementation) เป็นขั้นดำเนินการ (Doing, D)
7. การประเมินผลการทดลอง เพื่อพิจารณาดูว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบ (Check, C)
8. การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องหลังจากทดลองดูแล้ว กระบวนการของเดมิ่ง เป็นขั้นพัฒนา (Action, A)

จะเห็นว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการทำงานอย่างมีแบบแผน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์งานการเรียนการสอนของครู เพื่อจะได้ทราบปัญหา ระบุปัญหาที่จะต้องรีบแก้ไขปรับปรุงก่อนหลังแล้วจึงวางแผนที่จะดำเนินการโดยหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ต่อจากนั้นก็ดำเนินการตามแนวขั้นตอนตามลำดับจนถึงขั้นการประเมินผลการปฏิบัติงานแล้วจึงนำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

คณะกรรมการคุรุสภา (2549) ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ดังนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ

(จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

3. มุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

4. พัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

5. พัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

6. จัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

7. รายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ภาวนามยปัญญา)

9. ร่วมพัฒนางานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา (สุตมยปัญญา จิตนามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการ (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

12. สร้างโอกาสในการพัฒนางานได้ทุกสถานการณ์ (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา)

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การจัดระบบและการดำเนินการนิเทศการเรียนการสอน ในรูปแบบมีความหลากหลาย มีการปฏิบัติงาน ดังนี้ ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศการศึกษา ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ มุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง พัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น จัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ รายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.5 การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Needs) มีพัฒนาการมายาวนานกว่า 70 ปี นับตั้งแต่ Bode ได้เขียนบทความที่ชื่อว่า “The Concepts of Needs” และได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือเรื่อง “Progressive Education at the Crossroads” ในปี ค.ศ. 1938 ซึ่งถือได้ว่าแนวคิดเรื่องความต้องการจำเป็นเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) จากที่เคยเป็นแค่ “ความต้องการจำเป็นตามความรู้สึก (Felt needs)” ปัจจุบันการประเมินความต้องการจำเป็นมีกระบวนการที่เป็นระบบมีระเบียบวิธีที่หลากหลายจนเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงประเมินประเภทหนึ่ง

สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ได้อธิบายไว้ว่า พัฒนาการของการประเมินความต้องการจำเป็นแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการกำหนดเป้าหมายที่พึงประสงค์ (Needs assessment for goal setting) อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1930-1960 นักวิชาการที่สำคัญ คือ Tyler และ Bode ยุคที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนงาน (Needs assessment for planning) อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1961-1970 นักวิชาการที่สำคัญ คือ Stufflebeam (1968 อ้างถึง ใน Worthen & Sanders, 1973) ซึ่งเสนอโมเดลการประเมินแบบ CIPP (Context-Input-Process Product) และ Alkin (1969) ที่ได้เสนอโมเดลการประเมินแบบ CSE (Center for the Study of Evaluation) และยุคที่ 3 การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการวางแผนและการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Needs assessment for planning and implementing) อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1971-ปัจจุบัน นักวิชาการที่สำคัญ คือ Kaufman (1972, อ้างถึงใน Kaufman & English, 1981) ซึ่งได้เสนอแนวคิดเชิงระบบ (System approach) ที่นำมาใช้เป็นโมเดลในการประเมิน

คำว่า “ความต้องการจำเป็น (Needs)” มีผู้ให้นิยามไว้อย่างหลากหลาย สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ได้แบ่งนิยามของความต้องการจำเป็นออกเป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองด้านจิตวิทยาและมุมมองด้านการประเมิน ในมุมมองด้านจิตวิทยา Maslow ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการจำเป็น (Maslow’s Hierachy of Needs) ไว้ในปี ค.ศ. 1943 ในบทความที่ชื่อว่า A Theory of Human Motivation (Maslow, 1943) โดยแบ่งความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 ความต้องการจำเป็นทางกายภาพ (Physiological needs)

ระดับที่ 2 ความต้องการจำเป็นด้านความปลอดภัย (Safety needs)

ระดับที่ 3 ความต้องการจำเป็นด้านความรักและการเป็นเจ้าของ (Love and belonging needs)

ระดับที่ 4 ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Esteem Needs) และ

ระดับที่ 5 ความต้องการจำเป็นในการบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self-Actualization Needs)

โดย สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็น 4 ระดับแรก จัดอยู่ในประเภทความต้องการจำเป็นบกพร่อง (Deficit Needs) หมายความว่า หากยังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็นก็จะยังคงอยู่ในสภาวะที่บกพร่องหรือขาดแคลน สำหรับมุมมองด้านการประเมินแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ มุมมองในมิติด้านความแตกต่าง (Discrepancy) และมุมมองในมิติด้านประโยชน์ที่ได้รับ (Benefit) สำหรับมุมมองในมิติด้านความแตกต่าง

กัลฟ์แมนและอิงลิช (Kaufman & English, 1981) กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้นในอนาคต

วิตกิน (Witkin, 1984) กล่าวไว้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ (What is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (What should be) ส่วนมุมมองในมิติด้านประโยชน์ที่ได้รับ

สคริเว่น (Scriven, 1991) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นไม่ควรกำหนดในลักษณะของความแตกต่าง เพราะความต้องการจำเป็นบางอย่างไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อาหาร น้ำ เป็นต้น ดังนั้น มุมมองของ Scriven จึงเน้นการกำหนดความต้องการจำเป็นที่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือทำให้เกิดความพึงพอใจ (Satisfaction) จะเห็นได้ว่า ความต้องการจำเป็นมีหลายความหมาย

สุวิมล ว่องวาณิช (2550) ได้จำแนกนิยามของความต้องการจำเป็นไว้ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 นิยามตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy model) และแบบที่ 2 นิยามตามโมเดลการแก้ปัญหา (Solution model) สำหรับความต้องการจำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้ครอบคลุมนิยามทั้ง 2 แบบ

สำหรับนิยามของคำว่า “การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)” มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย

กัลฟ์แมน (Kafman, 1981, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) กล่าวไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา การจัดเรียงลำดับความสำคัญ และการเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข

วิตกิน (Witkin, 1984) กล่าวไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบที่นำมาใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่มุ่งหวัง โดยเน้นความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome gaps) และนำมาจัดเรียงลำดับ และเลือกความต้องการจำเป็นมาแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Kaufman, Rojas & Mayer (1993)

เรวิเอร์ เบอร์โควิทซ์ คาร์เตอร์และเฟอร์กูสัน (Reviere, Berkowitz, Carter & Ferguson, 1996) กล่าวไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ Witkin & Altschuld (1995) ได้

อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผนการดำเนินงาน (2) การสำรวจและ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น และ (3) การใช้ประโยชน์จากความต้องการจำเป็น สำหรับนิยามของการประเมินความต้องการจำเป็นที่นำเสนอในบทความนี้ หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์ช่องว่างหรือความแตกต่าง (Gap/Discrepancy Analysis) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น และมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นว่า ความต้องการจำเป็นอะไรสำคัญก่อนหลัง เพื่อนำผลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เทคนิคการประเมินความต้องการจำเป็นและการทำวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นนิยมนำมาใช้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงแผนการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กร และผลของการประเมินความต้องการจำเป็นยังให้ข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหาร และการกำหนดเป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรม (Lssac & Michael, 1985) ปัจจุบันจำนวนผลงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต จากการเข้าไปสืบค้นรายชื่อและแจงนับผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในช่วง 3 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2550-2552) โดยใช้ คำค้นว่า “ความต้องการจำเป็น” จากฐานข้อมูลวิจัยจำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ (1) ศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2) ห้องสมุดงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (3) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยออนไลน์ ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (4) ฐานข้อมูล ThaiLIS Digital Collection ของสำนักงานบริหารเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ (5) ฐานข้อมูล Thai LIS Union Catalog พบว่า รายงานการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเกิดขึ้นทุกปี แต่ไม่ได้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และพบว่าไม่มีรายชื่อผลงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในฐานข้อมูล 2 แหล่งในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 ได้แก่ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยออนไลน์ และฐานข้อมูล Thai LIS Union Catalog

Need Assessment การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากมีความขัดแย้งระหว่าง ความแตกต่างที่พบก็จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546) เช่น ในสถานศึกษาต้องการศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำความต้องการของชุมชนที่มีต่อคุณลักษณะที่ดีของเด็กที่ชุมชนอยากได้เป็นตัวตั้ง (สิ่งที่ควรจะเป็น) ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคุณลักษณะของเด็กที่เกิดขึ้นจริง (สิ่งที่เป็นอยู่) ซึ่งจะพบความแตกต่างที่ต้องการพัฒนาว่าจริง ๆ แล้วเด็กมีคุณลักษณะตามที่ชุมชนต้องการจริงหรือไม่สิ่งใดที่ขาดไป และควรพัฒนาอะไรให้แก่เด็ก ซึ่งจะต้องนำสิ่งที่ต้องพัฒนาไปกำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

สุวิมล ว่องวาณิช (2548) ได้ให้ความหมายคำว่า “การประเมินความ ต้องการจำเป็น” ไว้ว่าการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทางการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งนำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร สรุปได้เป็น 3 ตอนดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546)

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการประเมิน (Pre-assessment)

ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการสำรวจ (Exploration) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1. วางแผนสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น
2. นิยามหรือกำหนดจุดประสงค์ทั่วไปสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น
3. กำหนดขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็นหลักและ/หรือประเด็นที่ต้องการประเมิน
4. กำหนดรายละเอียดและข้อมูลความต้องการตามขอบเขตที่จะประเมินซึ่งรวมถึงกลุ่มเป้าหมายในการประเมิน
5. ตัดสินใจกำหนดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล

ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ แผนเบื้องต้นสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นและการนำไปใช้ในขั้นที่ 2 และ 3

ขั้นที่ 2 ขั้นการประเมิน (Assessment)

หลังจากการสำรวจความต้องการจำเป็นต่าง ๆ แล้วในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1. สรุปตัดสินใจกำหนดเกี่ยวกับบริบท ขอบเขต และสิ่งที่เกี่ยวข้องในการประเมินความต้องการจำเป็น
2. เก็บรวบรวมข้อมูลของความต้องการ ซึ่งในขั้นตอนนี้ย่อมทำให้ทราบความต้องการของผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมาย
3. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในเบื้องต้นระยะแรก

4. วิเคราะห์หาสาเหตุของความต้องการหรือประเด็นปัญหา

5. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ ความต้องการจำเป็นหรือปัญหาที่ต้องการการแก้ไขตามลำดับความสำคัญในระยะแรก

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการประเมิน (Post Assessment)

เมื่อได้ผลการประเมินความต้องการจำเป็นแล้วในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่ง คือ การนำผลการประเมินไปใช้ (Utilization) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. จัดเรียงลำดับ (Set Priority) ความสำคัญของความต้องการจำเป็น เทคนิคที่ใช้ในการจัดเรียงลำดับ เช่น การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลหลายมิติ (Multi Component Data Analysis) การกำหนดดัชนีความต้องการจำเป็นที่มีการถ่วงน้ำหนัก (Weighted Needs Index)

2. พิจารณาหาทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา จากข้อที่ 1 การจัดเรียงลำดับทำให้ทราบปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนที่สุด ถ้าหากไม่นำมาแก้ปัญหาก็จะสูญเปล่าในการทำการประเมิน ดังนั้นจึงต้องช่วยกันพิจารณาหาทางเลือกในการแก้ปัญหา

3. พัฒนาแผนการปฏิบัติ เพื่อใช้ในการดำเนินการต่อไป

4. ประเมินผล ของการประเมินความต้องการจำเป็น

5. รายงานผล การประเมินความต้องการจำเป็น

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทางการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

2.6 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

1. ภารกิจบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมร้อยเอ็ด เขต 2

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นองค์กรชั้นนำ ส่งเสริม สนับสนุนและบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ บนพื้นฐานของความเป็นไทย

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. พัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ในด้าน วิชาการ วิชาชีพ วิชาทักษะชีวิต และมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21

3. ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ

4. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

5. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

6. พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้กำหนดกลยุทธ์ เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายสานักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกคนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ผู้เรียนทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อ ครอบครัว ผู้อื่น และสังคมโดยรวม ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย และรักษาศีลธรรม

3. ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์ อาชญากรรมไซเบอร์ และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

4. ผู้เรียนในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับโอกาส และการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5. ผู้เรียนในเขตพื้นที่เฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่ง เป็นต้น ได้รับการบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมตรงตามความต้องการ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ร้อยละของผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้องเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม อัตลักษณ์ มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้อื่น และสังคมโดยรวม ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย และรักษาศีลธรรม

3. ร้อยละของผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคาม ในชีวิตและทรัพย์สิน การค้ามนุษย์ อาชญากรรมไซเบอร์ และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

4. ร้อยละของผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับโอกาสและการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5. ร้อยละของผู้เรียนในเขตพื้นที่เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เช่น พื้นที่สูง ชายแดน ชายฝั่งทะเล และเกาะแก่ง ได้รับการบริการ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสม ตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

6. จำนวนสถานศึกษาที่น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทร มหาวชิราลงกรณฯ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. จำนวนสถานศึกษาที่จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดี ของชาติมีคุณธรรม จริยธรรม

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกระดับให้มีความเป็นเลิศ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. ผู้เรียนมีความเป็นเลิศตามความถนัดและความสนใจ นำไปสู่การพัฒนา ทักษะวิชาชีพ เป็นนักคิด เป็นผู้สร้างนวัตกรรม เป็นนวัตกรรม

3. ผู้เรียนได้รับโอกาสเข้าสู่เวทีการแข่งขันระดับนานาชาติ

ตัวชี้วัด

1. จำนวนผู้เรียนมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ มีทักษะความรู้ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ผ่านการประเมินสมรรถนะที่จำเป็นด้านการรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) ด้านการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และด้านการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ตามแนวทางการประเมิน PISA

3. ร้อยละของผู้เรียนที่มีศักยภาพได้รับโอกาสเข้าสู่เวทีการแข่งขันระดับนานาชาติ

กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์

เป้าประสงค์

1. หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาของประเทศ

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้

3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม

4. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

5. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

6. ครู เปลี่ยนบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” ผู้ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ การเรียนรู้ หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้

7. ครู มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและ จริยธรรม

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนทุกระดับมีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R8C)

2. ร้อยละของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3. ร้อยละของผู้เรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) มากกว่าร้อยละ 50 ในแต่ละวิชาเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมา

4. ร้อยละผู้เรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำตามความถนัดและความต้องการของตนเอง มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ วางแผนชีวิต และวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมและนำไปปฏิบัติได้

5. ผู้เรียนทุกคนมีทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

6. ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

7. ครู มีการเปลี่ยนบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” ผู้ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะการเรียนรู้ หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เป้าประสงค์

1. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Global Goals for Sustainable Development)

2. สถานศึกษากับองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในระดับพื้นที่ ร่วมมือในการจัดการศึกษา

3. สถานศึกษามีคุณภาพ และมีมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่

4. งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษามีเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพ ข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษา

5. งบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย และงบลงทุนแก่สถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. พัฒนาระบบการติดตาม สนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีคุณภาพเป็นมาตรฐานเสมอกัน

2. ผู้เรียนทุกคนได้รับจัดสรรงบประมาณอุดหนุน อย่างเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับ สภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจและที่ตั้งของสถานศึกษา และความต้องการจำเป็นพิเศษสำหรับผู้พิการ

3. ผู้เรียนได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และอุปกรณ์ดิจิทัล (Digital Device) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อย่างเหมาะสม เพียงพอ

4. ครูได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และอุปกรณ์ดิจิทัล (Digital Device) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

5. สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานอย่างเหมาะสมตามบริบทด้านประเภท ขนาด และพื้นที่

6. สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. สถานศึกษามีระบบการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนและการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ

8. สถานศึกษาที่มีระบบฐานข้อมูลประชากรวัยเรียนและสามารถนำมาใช้ในการวางแผนจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์

1. สถานศึกษา นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ การสร้างจิตสำนึกด้านการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. สถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาจัดทำระบบสารสนเทศการเก็บข้อมูล ด้านความรู้ เรื่อง ฉลากสีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อมฯลฯ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกโรงเรียนตามแนวทาง Thailand 4.0

3. สถานศึกษามีการจัดทำนโยบายจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. สถานศึกษามีการบูรณาการหลักสูตร กิจกรรมเรื่องวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ การผลิตและบริโภคสู่การลดปริมาณคาร์บอนในโรงเรียนคาร์บอนต่ำสู่ชุมชนคาร์บอนต่ำ

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดมีการปรับปรุงและพัฒนาเป็นหน่วยงานต้นแบบสำนักงานสีเขียว (GREEN OFFICE) เพื่อให้มีบริบทที่เป็นแบบอย่างเอื้อหรือสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน

6. สถานศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายส่งเสริมความรู้และสร้างจิตสำนึกและจัดการเรียนรู้การผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

7. สถานศึกษาต้นแบบการนำขยะมาใช้ประโยชน์เพื่อลดปริมาณขยะ

8. สถานศึกษามีนวัตกรรมต้นแบบในการนำ 3RS มาประยุกต์ใช้ในการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

9. มีการทำนโยบายการจัดซื้อจัดจ้าง ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษาในสังกัดมีนโยบายและจัดกิจกรรมให้ความรู้ที่ถูกต้อง และสร้างจิตสำนึกด้านการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนำไปปรับใช้ที่บ้านและชุมชน เช่น การส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การลดใช้สารเคมีจากปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ฯลฯ

2. สถานศึกษามีการนำขยะมาใช้ประโยชน์ในรูปผลิตภัณฑ์และพลังงาน เพื่อลดปริมาณขยะและมีการส่งเสริมการคัดแยกขยะในชุมชน เพื่อลดปริมาณคาร์บอนที่โรงเรียนและชุมชน

3. สถานศึกษามีการบูรณาการเรื่องการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมและการนำขยะมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

4. นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีการขยายผลแหล่งเรียนรู้ นักเรียน โรงเรียน ชุมชน เรียนรู้ด้านการลดใช้พลังงาน การจัดการขยะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นตัวอย่างรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น โรงงานอุตสาหกรรมสีเขียว ฯลฯ

5. นักเรียน สถานศึกษามีการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบการลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในการดำเนินกิจกรรมประจำวันในสถานศึกษาและที่บ้านและข้อมูลของ Carbon Footprint ในรูปแบบ QR CODE และ Paper less

6. ครู มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและดำเนินการจัดทำงานวิจัยด้านการสร้างสำนึกด้านการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้

7. ครูและนักเรียนสามารถนำสื่อนวัตกรรมที่ผ่านกระบวนการคิดมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจาวันและชุมชนได้ตามแนวทาง Thailand 4.0

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรและสถานที่ให้เป็นสำนักงานสีเขียวต้นแบบ มีนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

1. สถานศึกษาหรือกลุ่มสถานศึกษา มีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2. หน่วยงานส่วนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้เป็นหน่วยงานให้มีความทันสมัย พร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานทุกระดับ มีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

4. หน่วยงานทุกระดับมีกระบวนการและวิธีการบริหารงบประมาณด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน

5. หน่วยงานทุกระดับ พัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ

2. สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานส่วนกลาง ได้รับการพัฒนาให้เป็นหน่วยงานที่มีความทันสมัย ยืดหยุ่น คล่องตัวสูง พร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกตำบล

3. สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานส่วนกลาง นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการบริหารจัดการและตัดสินใจ ทั้งระบบ

4. สถานศึกษาและหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ มีความโปร่งใส ปลอดการทุจริต และประพฤติมิชอบ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

5. สถานศึกษา หน่วยงานในสังกัดทุกระดับ ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment : ITA)

6. สถานศึกษาทุกแห่งและหน่วยงานในสังกัดมีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศวิชาการ ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานในสังกัด

7. สถานศึกษาทุกแห่งมีข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลที่สามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Big Data Technology)

8. สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานส่วนกลาง มีแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านบริหารจัดการศึกษา

9. สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประกาศ ณ วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 นั้น เพื่อให้การดำเนินการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นไปด้วยความเหมาะสมกับภารกิจ ปริมาณ คุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา สนองนโยบายของรัฐบาลด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการและสนับสนุนระบบงานกฎหมายและคดีของรัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 34 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 3 และข้อ 4 ประกอบคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมติคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประชุม ครั้งที่ 8/2561 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2561 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกประกาศแก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (10) ของข้อ 6 แห่งประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 “(10) กลุ่มกฎหมายและคดี”

ข้อ 2 ให้ยกเลิกความในข้อ 7 (5) (ซ) แห่งประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560

ข้อ 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (10) ของข้อ 7 แห่งประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ปฏิบัติงานสารบรรณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการ

(ค) ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และยานพาหนะ

(ง) จัดระบบบริหารงาน การควบคุมภายใน และพัฒนาองค์กร

(จ) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่กิจการ ผลงาน และบริการข้อมูลข่าวสาร

(ฉ) ประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษา

(ช) ดำเนินการเลือกตั้งและสรรหากรรมการและอนุกรรมการ

(ซ) ประสาน ส่งเสริมการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ

(ฌ) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มิใช่งานของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ

(ญ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2) กลุ่มนโยบายและแผน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) จัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษาแผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

(ข) วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณ

(ค) ตรวจสอบติดตามประเมินและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ และผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผน

(ง) ดำเนินการวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบ รวม เลิก และ โอน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ ดำเนินการ และส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกล

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา

(ค) ดำเนินงานสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา

(ง) ดำเนินการวิเคราะห์ และปฏิบัติงานระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(จ) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินงานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

4) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารการเงิน

(ข) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารงานบัญชี

(ค) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารงานพัสดุ

(ง) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารสินทรัพย์

(จ) ให้คำปรึกษาสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานบริหารการเงิน งานบัญชี งานพัสดุ และงานบริหารสินทรัพย์

(ฉ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

5) กลุ่มบริหารงานบุคคล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) วางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

(ข) ส่งเสริม สนับสนุนการมีหรือเลื่อนวิทยฐานะ

(ค) วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุและแต่งตั้ง ย้าย โอน และ การลาออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ง) ศึกษา วิเคราะห์ และดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนเงินเดือน การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(จ) จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับบำเหน็จความชอบและทะเบียนประวัติ

(ฉ) จัดทำข้อมูลระบบจ่ายตรงเงินเดือนและค่าจ้างประจำ

(ช) ปฏิบัติการบริการและอำนวยความสะดวกในเรื่องการออกหนังสือรับรองต่าง ๆ การออกบัตรประจำตัว และการขออนุญาตต่าง ๆ

(ซ) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลเพื่อดำเนินงานวินัย อุทธรณ์ ร้องทุกข์ และการดำเนินคดีของรัฐ

(ฌ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

6) กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินงานฝึกอบรมการพัฒนาก่อนแต่งตั้ง

(ข) ดำเนินงานฝึกอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน

(ค) ดำเนินงานพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไป ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ

(ง) ปฏิบัติงานส่งเสริม สนับสนุน และยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

(จ) ดำเนินการเกี่ยวกับการลาศึกษาต่อ ฝึกอบรม หรือปฏิบัติการวิจัยภายในประเทศหรือต่างประเทศ

(ฉ) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเสริมสร้างระบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

7) กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ

(ข) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาหลักสูตรการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

(ค) วิจัย พัฒนา ส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษา

(ง) วิจัย พัฒนา ส่งเสริม มาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมิน ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

(จ) นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

(ฉ) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาสื่อนวัตกรรมการนิเทศทางการศึกษา

(ช) ปฏิบัติงานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา ของเขตพื้นที่การศึกษา

(ซ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

8) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ศึกษา วิเคราะห์ ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินงานเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา

(ข) ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(ค) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเตรียมข้อมูลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

(ง) ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

(จ) ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ

(ฉ) ส่งเสริมงานการแนะแนว สุขภาพ อนามัย กีฬา และนันทนาการ ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร ประชาธิปไตย วินัยนักเรียน การพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน และงานกิจการนักเรียนอื่น

(ช) ส่งเสริม สนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

(ซ) ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา รวมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

(ฌ) ดำเนินงานวิเทศสัมพันธ์

(ญ) ประสาน ส่งเสริมการศึกษากับการศาสนาและการวัฒนธรรม

(ฎ) ส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(ฏ) ประสานและส่งเสริมสถานศึกษาให้มีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

(ฐ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

9) หน่วยตรวจสอบภายใน ให้ปฏิบัติงานขึ้นตรงกับหัวหน้าส่วนราชการ และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานตรวจสอบการเงิน การบัญชี และตรวจสอบระบบการดูแลทรัพย์สิน

(ข) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานตรวจสอบการดำเนินงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานเปรียบเทียบกับผลผลิตหรือเป้าหมายที่กำหนด

(ค) ดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินการบริหารความเสี่ยง

(ง) ดำเนินการอื่นเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในตามที่กฎหมายกำหนด

(จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

10) กลุ่มกฎหมายและคดี ให้ปฏิบัติงานขึ้นตรงกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(ก) ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการมีวินัยและรักษาวินัย

(ข) ดำเนินการสืบสวนเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน

(ค) ดำเนินการสอบสวนเกี่ยวกับวินัยและการตรวจพิจารณาวินัย

(ง) ดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์

(จ) ดำเนินการเกี่ยวกับการร้องทุกข์และการพิจารณาร้องทุกข์

(ฉ) ดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

(ช) ดำเนินการเกี่ยวกับงานคดีปกครอง คดีแพ่ง คดีอาญา และคดีอื่น ๆ ของรัฐ

(ซ) ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(ฌ) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำข้อมูลและติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนางานกฎหมายและงานคดีของรัฐ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกันออกไปตามงานวิจัยที่ได้ศึกษา ดังต่อไปนี้

ขวัญข้าว ขุ่มเกสรกูลกิจ (2560, หน้า 80) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าความต้องการ จำเป็นสูงที่สุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กำหนดแนวทาง

การบริหารงาน วิชาการฯ ได้ 39 แนวทาง ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 6 แนวทาง การจัดการเรียนการ สอนในสถานศึกษา 6 แนวทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6 แนวทาง การวัดผลประเมินผล และ ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6 แนวทาง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5 แนวทาง การพัฒนาส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6 แนวทาง และการนิเทศการศึกษา 4 แนวทาง

ธัชมัย ภัทรมานิต (2560, หน้า 445) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการและเพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจาจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสมุทรปราการ และโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน รองผู้อำนวยกลุ่มบริหารวิชาการ 2 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 16 คน ครูตัวแทนจากแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 80 คน รวม 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรส่วนการประมาณค่า 5 ระดับและการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 6 อันดับและแนวทางการบริหารงานวิชาการของแต่ละด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แนวทาง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนในการสำรวจความต้องการทางด้านวิชาการของคนในชุมชนใกล้โรงเรียนอย่างน้อย 3 ชุมชน 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา แนวทาง คือ ผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจ กำกับติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการแนะแนว การศึกษา แนวทาง คือ ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับครูภายในโรงเรียนทุกคน 6) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา แนวทาง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการประสานความร่วมมือกันของคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

พรรณิอร อินทราเวช (2560, หน้า 260) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิง บรรยายผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา: กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมีการปฏิบัติมากโดยด้านการวัดผลและ

ประเมินผลมีความคิดเห็นในสภาพการปฏิบัติโดยเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดเรียนการสอน ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ 2) ปัญหาบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี บริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา : กรณีศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า มีระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการจัดเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือการบริหารสื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ การบริหารและพัฒนาหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลและการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร 10 แนวทาง, ด้านการจัดการเรียนการสอน 13 แนวทาง, ด้านการวัดและประเมินผล 6 แนวทาง, ด้านการบริหารสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ 12 แนวทาง และด้านการนิเทศการศึกษา 7 แนวทาง โดยแต่ละด้านแบ่งเป็นขั้นตอนตามหลัก PIE MODEL

ประภาพร แฝดสูงเนิน (2561, หน้า 204) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและแนวทาง การแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับใกล้เคียงและหน่วยงานอื่นในการสร้าง ส่งเสริมพัฒนางานวิจัย ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครูทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาสถานศึกษาควรนำข้อมูล และนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม (2561, หน้า 39) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการมีความสอดคล้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความ

ต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศติดตาม พัฒนาครู ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์ ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนาและ ปรับปรุง ส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา จัดงบให้เพียงพอต่อการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยตามความต้องการของผู้เรียน 4) แนวทางพัฒนาการ บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (4) การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ (5)การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา (6) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (7) การนิเทศการศึกษาและ (8) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รูฮานี ดำดี, ละมุล รอดขวัญ และหรรษา นิลวิเชียร (2561, หน้า 206) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและสภาพจริงการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคาดหวังและสภาพจริงการดำเนินงานบริหารวิชาการ โดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับ ทัศนะต่อสภาพการบริหารงานวิชาการ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกระบี่ 3. ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับสภาพจริงการบริหารงานวิชาการตามทัศนะของ ผู้บริหารและครูพบว่าผู้บริหารและครูที่มีเพศ ตำแหน่งและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคาดหวัง ต่อการบริหารงานวิชาการในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับทัศนะต่อสภาพจริงการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันตามตัวแปร เพศและตำแหน่ง แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา

สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561, หน้า 11) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตรและอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนแนวทางการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดการ หลักสูตร สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาและสอบถามความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนและท้องถิ่น 2) ด้านการ จัดการเรียนการสอน สถานศึกษา 2) ควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ผู้เรียนตามคู่มือและนโยบายที่กำหนด และนำผลการวิเคราะห์มาจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม 3) ด้านการวัดผล

ประเมินผล สถานศึกษาควรจัดทำระเบียบ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินของสถานศึกษา ประชุมชี้แจงให้ ครูทุกคนมีความเข้าใจในเรื่องของการวัดผลประเมินผลและส่งเสริมให้ครูมีการวัดผลประเมินผล อย่างหลากหลาย 4) ด้านการนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศของ สถานศึกษา มีการศึกษาดูงานด้านระบบการนิเทศภายในและกำหนดหลักเกณฑ์ ปฏิทินในการนิเทศ อย่างชัดเจน 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบงานวิจัยของสถานศึกษา กำหนดนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีการติดตาม ตรวจสอบสรุปผล รายงานการทำวิจัยในชั้น เรียนให้ผู้บริหารทราบ 6) ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาควรจัดทำโครงการสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อนวัตกรรมและครูผู้สอนควรจัดการผลิตและใช้สื่อ นวัตกรรมให้ตรงตามจุดประสงค์ 7) ด้านการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และดำเนินงานตามปฏิทินของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตรวจสอบประเมินผลระบบประกัน คุณภาพการศึกษาและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ศิริพร ศรีขาวรส, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี (2563, หน้า ง) ได้ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. การเปรียบเทียบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา อายุ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งโดยรวม และด้านการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการ บริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบในการเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการ สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ

สาคร มหาหิงค์ (2563, หน้า 356) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 124 คน เครื่องมือใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ ค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไป หาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนา สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายในและด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการบริหารงานวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวัดและประเมินผลควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนควรกำหนดระเบียบ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

นุชเรศ คำดีบุญ (2564, หน้า 166) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร 2. การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้การพัฒนาหลักสูตร คือ ควรบูรณาการเนื้อหา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการ

สอนสำหรับนักเรียนเป็นมาตรฐานเดียวกัน การวางแผนงานวิชาการ คือ ควรจัดเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของโรงเรียน ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียน ลดภาระงานอื่น ๆ ของครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย เสริมสร้างจัดบรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน พัฒนาห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้แก่นักเรียน การวัดผลและประเมินผล คือ ควรวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไปและพัฒนานักเรียน ให้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้น

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แอ็กเท็กซ์ (Agthe, 1980, pp. 3067-3077-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรูบทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่และครูในงานวิชาการผลการวิจัยพบว่า งานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ครูใหญ่ทำหนาที่บริหารงานอื่น ๆ มากเกินไป ควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษามากยิ่งขึ้นและมีความคิดเห็นวา โครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ซึ่งนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูใหญ่จากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงานและมีการทำงานเป็นคณะมากขึ้น

จอยซ์ (Joyce, 1992, pp. 1-4) ได้วิจัยหาเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของ รัฐระหว่าง 2 รัฐ โดยกลุ่มผู้ปกครอง 2 กลุ่มของโรงเรียน Steubenville Public School ใน Ohio และ St. Paul Public School ใน Minnesota สรุปความเห็นที่เหมือนกันมากในการเลือกโรงเรียนมี 8 ข้อ ดังนี้คุณภาพครู ระเบียบของโรงเรียน วินัยของโรงเรียน หลักสูตรพิเศษ จริยธรรมของครู การประเมินความสามารถของครู ความรับผิดชอบของโรงเรียนและมีแนวการสอนหลากหลาย

วิลเลี่ยมส์ (Williams, 1999, p. 138) ได้ทำการวิจัยเรื่อง งานในหนาที่ของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา พบวา ครูใหญ่สวนมากใชเวลาในการประเมินผล การสอนและการปรับปรุงการสอนน้อยเกินไป ครูใหญ่สวนมากมักจะใหหัวหนาสายวิชาและเชื่อตามรายงานที่หัวหนาสายวิชาเสนอมาการเยี่ยมหองเรียนของครูใหญมีจำกัดและใชเวลานอยสวนมากจะแนะนำมากกว่าจะใชวิธีการอบรมครูและนักเรียนใหมีสวนรวมในการประเมินผลงาน

วาตามูรา (Watamura, 2000, p. 62) ไดศึกษาการบริหารงานวิชาการในดานการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน มีการอภิปรายสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยยืนยันวานักเรียนจะเรียนรูไดดีเมื่อมีการจัดสภาพแวดลอมที่เหมาะสม มีการวิจัย ด้านสติปัญญาของผู้เรียนและสรุปวานักเรียนสามารถเพิ่มพูนความคิดในการเรียนรูได้ด้วยตนเอง มากขึ้น

เมื่อใชรูปแบบการสอนที่เนนผู้เรียนเปนศูนยกลาง นักเรียนที่ถูกสอนโดยครูเปนผูชี้นำจะได ความรูที่แยกเป็นสวน ๆ นักเรียนไมสามารถบูรณาการเปนองคความรูและรักษาความรู้นั้นได จากการศึกษาเปรียบเทียบชั้นเรียนที่สอนโดยเนนผูเรียนเปนศูนยกลางกับชั้นเรียนที่สอนโดยครู เปนผูชี้นำ พบวา นักเรียนมีการเรียนรูที่แตกตางกัน ชั้นเรียนที่เรียนโดยการสอนที่เนนผูเรียน เปนศูนยกลางจะเปนผูที่มีพื้นฐานความรูที่กวางกวา และสามารถเชื่อมโยงความรูที่ไดรับไปใช ในชีวิตประจำวัน

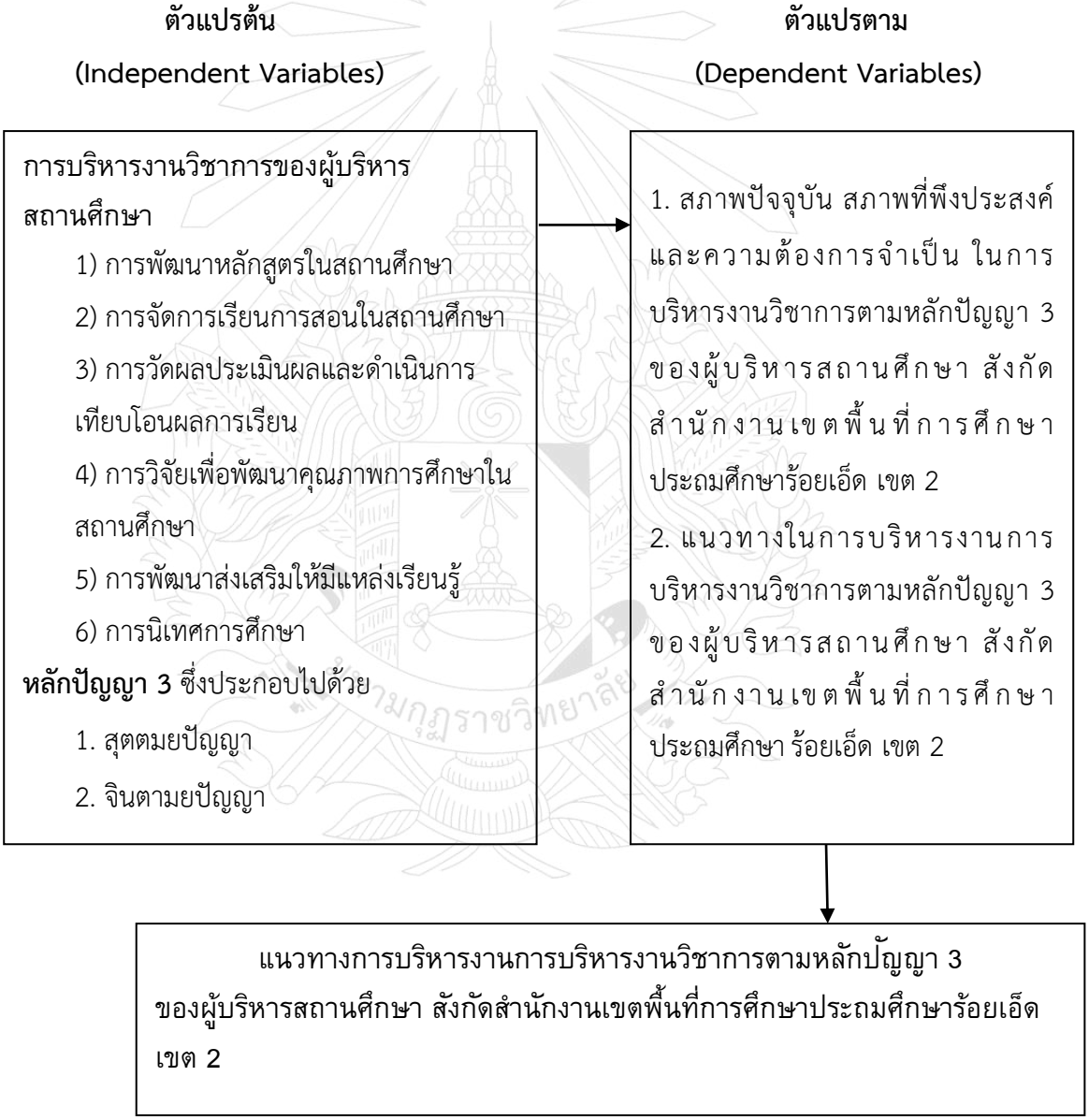
ลาเนียร์ (Laurion SP, 2003, p. 586) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรม ของผู้เรียน ชั้นที่ 11 และ 12 ในโรงเรียนชนบท โดยมีแนวคิดที่ว่า เด็กผู้เรียนในชนบทได้รับการอบรม ให้คิด และปฏิบัติตามต่อๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การทดลองได้แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกให้คำแนะนำและจัดประสบการณ์สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ประกอบด้วยผู้เรียนในโรงเรียนระดับกลางจนถึงระดับสูงสุด ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ

โรนัลด์ (Ronald, 2015, p. 6) จากการศึกษา ความคิดเห็นของการบริหารงานวิชาการ พบว่าเทคโนโลยี สารสนเทศ สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการของการบริหารงานวิชาการ ข้อมูลรายบุคคล ในระดับลึก นำไปรวบรวมที่สำนักงานบริหารวิชาการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายวิชาการสามารถเรียกใช้ข้อมูลต่างๆทำให้มีความตั้งใจและร่วมมือในการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ทราบแนวทางในการบริหารที่จะนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และการนิเทศการศึกษา โดยการนำหลักปัญญา 3 คือ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา เข้ามาบูรณาการ ทำให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปด้วยความเจริญงอกงาม อยู่ในศีลธรรมและบรรลุเป้าประสงค์ในการบริหารงานวิชาการได้อย่างสมบูรณ์

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการสังเคราะห์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้งหมด 333 โรงเรียน จำนวน 3,668 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 24 คน และครูผู้สอน จำนวน 327 คน รวมทั้งสิ้น 351 คน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และทำการสุ่มอย่างง่าย (Sampling Random) ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	247	24
2. ครูผู้สอน	3,421	327
รวม	3,668	351

3.1.3 กลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คน โดยเป็นวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย ดังนี้

3.2.1 แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด
4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มาก
3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อย
1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อยที่สุด

3.2.2 แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำคัญ (Key Word) โดยการนำผลวิเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณมาใช้เป็นประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 5 คน

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภาย มีขั้นตอน ดังนี้

3.3.1. แบบสอบถาม

3.3.1.1 ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย

3.3.1.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในการนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1.4 นำร่างเครื่องมือเสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามที่กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แนะนำ

3.3.1.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว พร้อมทั้งกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผศ.ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์ 2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี 3) นายศักดิ์ชัย ประวิสุทธิ์ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม อีกทั้งความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหาและรูปแบบการพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผศ.ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์ ผู้เชี่ยวชาญถ้อยคำสำนวนและภาษา 2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย 3) นายศักดิ์ชัย ประวิสุทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างและเนื้อหา

กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1) +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความรงตามเนื้อหา
2) 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงหรือไม่ตรงตามเนื้อหา
3) -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามเนื้อหา

ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

3.3.1.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง และแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม พิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถาม และจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ Google Form

3.3.1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Method) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90

3.3.1.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริงในรูปแบบออนไลน์ นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3.2. แบบสัมภาษณ์

ทำการร่างแบบสัมภาษณ์โดยใช้ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผศ.ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์ 2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี 3) นายศักดิ์ชัย ประวิสุทธิ์ ดูความเหมาะสมและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลทำการวิจัย

3.4.2 ผู้วิจัยได้ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดแนะและชี้แจงขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่แบบสอบถามโดยใช้ Google Form

3.4.4 ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อไปวิเคราะห์ต่อไป

3.4.5 ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 5 คน ในโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

3.4.6 ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย รวบรวม เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขเพื่อนำไปคำนวณค่าทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นดังนี้

3.5.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.5.2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการสัมภาษณ์ อาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสนับสนุนข้อมูลในการวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นภาพรวมแล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิจัยเพื่อดำเนินวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยดังนี้

3.6.1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1) การหาค่าความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553)

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถาม กับวัตถุประสงค์

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbarch) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553)

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left[1-\frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนรายข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

3.6.2 สถิติพื้นฐาน

1) ร้อยละ (percentage) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553, หน้า 121)

$$P = \frac{\int}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

$\int$ แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553, หน้า 121)

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553, หน้า 132)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - \left(\sum X\right)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3.6.3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$)

ผู้วิจัยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมิน ความแตกต่างและเป็นสูตรที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2550, หน้า 279) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจากค่าดัชนี PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ย ของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) เพื่อ ถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดย

ใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบันแล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า $PNI_{Modified}$ โดยใช้สูตรในการคำนวณ

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$	หมายถึง	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I = Importance	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือ ระดับความต้องการ
D = Degree of Success	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

เกณฑ์การแปลผลและการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ยึดตามกรอบแนวคิดของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2550, อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ได้กำหนดค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI modified) ไว้ว่า รายการที่มีค่าอย่างน้อย .30 หรือ 30% ที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อน

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
D	แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน
I	แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{Modified}$	แทน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสอนผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพ	กลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	24	6.80
2. ครูผู้สอน	327	93.20
รวม	**351**	**100.00**
ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	243	69.20
2. สูงกว่าปริญญาตรี	108	30.80
รวม	**351**	**100.00**
ประสบการณ์ทำงาน		
1. น้อยกว่า 5 ปี	65	18.52
2. 5-10 ปี	159	45.30
3. มากกว่า 10 ปี	127	36.18
รวม	**351**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 351 คน จำแนกตามตำแหน่ง ส่วนใหญ่ ตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 93.20 ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 จำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ปริญญาตรี 243 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 สูงกว่าปริญญาตรี 108 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่ประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 36.18 และประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 18.52

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	3.03	0.79	ปานกลาง	4.10	0.66	มาก	0.35	3
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.15	0.71	ปานกลาง	4.34	0.54	มาก	0.38	1
3. ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้	3.17	0.67	ปานกลาง	4.31	0.61	มาก	0.36	2
4. ด้านสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	3.10	0.75	ปานกลาง	4.16	0.65	มาก	0.34	4
5.ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.20	0.74	ปานกลาง	4.23	0.64	มาก	0.32	6
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.23	0.62	ปานกลาง	4.28	0.65	มาก	0.33	5
รวมเฉลี่ย	**3.15**	**0.71**	**ปานกลาง**	**4.24**	**0.63**	**มาก**	**0.35**	**-**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (X = 3.15, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลางจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\overline{X}$= 3.23, S.D. = 0.71) รองลงมาคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\overline{X}$= 3.20 , S.D. = 0.74) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ ($\overline{X}$= 3.17, S.D. = 0.67) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\overline{X}$= 3.15, S.D. = 0.71) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ($\overline{X}$= 3.10, S.D. = 0.74) ตามลำดับ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ($\overline{X}$= 3.03 , S.D. = 0.79)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.24, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\overline{X}$=4.34, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ ($\overline{X}$=4.31, S.D. = 0.61) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\overline{X}$=4.28, S.D. = 0.65) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\overline{X}$=4.23, S.D. = 0.64) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ($\overline{X}$=4.16, S.D. = 0.65) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ($\overline{X}$= 4.10, S.D. = 0.66)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (0.38) รองลงมา คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ (0.36) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (0.35) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ (0.34) ด้านการนิเทศการศึกษา (0.33) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (0.32) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)	3.00	0.75	ปานกลาง	3.92	0.53	มาก	0.31	5
2. ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)	3.11	0.74	ปานกลาง	4.25	0.70	มาก	0.37	2
3. ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)	3.11	0.73	ปานกลาง	4.36	0.67	มาก	0.40	1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
4. ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก (ภาวนามยปัญญา	3.03	0.76	ปานกลาง	4.09	0.60	มาก	0.35	4
5. ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา)	2.95	0.85	ปานกลาง	4.04	0.79	มาก	0.37	2
6. ผู้บริหารมีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (ภาวนามยปัญญา)	2.97	0.84	ปานกลาง	4.05	0.60	มาก	0.36	3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
7.ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลาง และ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา)	3.04	0.83	ปานกลาง	3.97	0.73	มาก	0.31	5
รวมเฉลี่ย	**3.03**	**0.79**	**ปานกลาง**	**4.10**	**0.66**	**มาก**	**0.35**	**-**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.03, S.D.= 0.79) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.74) และ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.73) รองลงมาคือ ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางและ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.04, S.D. = 0.83) ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพ ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 0.76) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 2.95, S.D. = 0.85)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.66) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการ

จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= 0.70) ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก (ภาวนามยปัญญา ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.60) ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.92, S.D.= 0.53)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) (0.40) รองลงมาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 มีค่าเท่ากัน จำนวน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) และ ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา) (0.37) ผู้บริหารมีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม(ภาวนามยปัญญา) (0.36) ตามลำดับและข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้ายมี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) และผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางและสภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา) (0.31)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา)	3.21	0.69	ปานกลาง	4.50	0.68	มาก	0.40	1
2. ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)	3.25	0.65	ปานกลาง	4.40	0.60	มาก	0.35	5
3. ผู้บริหารสนับสนุนการอบรมให้ครูผู้สอนออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภาวนามยปัญญา)	3.11	0.77	ปานกลาง	4.31	0.50	มาก	0.39	2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
4. ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา)	3.10	0.78	ปานกลาง	4.35	0.55	มาก	0.40	1
5. ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อ เนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)	3.10	0.74	ปานกลาง	4.21	0.43	มาก	0.36	4
6. ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหาร วิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)	3.15	0.61	ปานกลาง	4.30	0.51	มาก	0.37	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
7. ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา)	3.10	0.74	ปานกลาง	4.32	0.48	มาก	0.39	2
รวมเฉลี่ย	**3.15**	**0.71**	**ปานกลาง**	**4.34**	**0.54**	**มาก**	**0.38**	**-**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.15, S.D. = 0.71) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.25, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.21, S.D. = 0.69) ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหาร วิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.15, S.D. = 0.61) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดมี 3 ข้อ คือ ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.78) ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อ เนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับ รูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.74) และ ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.74)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.34, S.D. = 0.54) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.60) ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.55) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.21, S.D.= 0.43)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ลำดับที่ 1 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา) (0.40) และ ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา) (0.40) รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารสนับสนุนการอบรมให้ครูผู้สอนออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภาวนามยปัญญา) (0.39) และผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา) (0.39) ลำดับที่ 3 คือ ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหาร วิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) (0.37) และข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) (0.35)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา (จินตามยปัญญา)	2.95	0.75	ปานกลาง	3.95	0.63	มาก	0.34	4
2. ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา)	3.22	0.62	ปานกลาง	4.60	0.68	มากที่สุด	0.43	1
3.ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา)	3.22	0.67	ปานกลาง	4.45	0.52	มาก	0.38	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา)	3.25	0.68	ปานกลาง	3.95	0.74	มาก	0.22	5
5. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมวางแผน หาแนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา)	3.19	0.66	ปานกลาง	4.40	0.54	มาก	0.38	3
6. ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา)	3.16	0.66	ปานกลาง	4.50	0.57	มาก	0.42	2
รวมเฉลี่ย	**3.17**	**0.67**	**ปานกลาง**	**4.31**	**0.61**	**มาก**	**0.36**	**-**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.17, S.D. = 0.67) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.25, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.22, S.D. = 0.67) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.22, S.D. = 0.67) และ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม วางแผน หาแนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.19, S.D. = 0.66) ตามลำดับ และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา(จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 2.95, S.D. = 0.75)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.61) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = 0.54) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = 0.52) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา(จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.95, S.D. = 0.63)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา) (0.43) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา) (0.42) และลำดับที่ 3 มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา) (0.38) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม วางแผน หาแนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา) (0.38) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) (0.22)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ผู้บริหารศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)	3.00	0.87	ปานกลาง	4.08	0.83	มาก	0.36	4
2. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)	3.00	0.73	ปานกลาง	4.13	0.56	มาก	0.38	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่นๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา)	3.08	0.73	ปานกลาง	4.27	0.44	มาก	0.39	1
4. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาวนามยปัญญา)	3.01	0.73	ปานกลาง	4.07	0.81	มาก	0.35	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
5. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ภาวนามยปัญญา)	3.09	0.77	ปานกลาง	4.22	0.56	มาก	0.37	3
6. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)	3.11	0.69	ปานกลาง	4.28	0.45	มาก	0.38	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
7. ผู้บริหารประสานความร่วมมือในการผลิตจัดหา พัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (สุตมยปัญญา)	3.10	0.67	ปานกลาง	4.20	0.55	มาก	0.35	5
8. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จินตามยปัญญา)	3.12	0.83	ปานกลาง	4.20	0.77	มาก	0.35	5
9. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)	3.10	0.84	ปานกลาง	4.00	0.77	มาก	0.29	6

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
10. ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา)	3.35	0.63	ปานกลาง	4.11	0.77	มาก	0.23	7
รวมเฉลี่ย	**3.10**	**0.75**	**ปานกลาง**	**4.16**	**0.65**	**มาก**	**0.34**	**-**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = 0.75) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.12, S.D. = 0.83) ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.69) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.00,S.D. = 0.87) และผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = 0.73)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.65) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไป

หาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.27, S.D. = 0.44) ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.56) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ =4.00,S.D.=0.77)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา) (0.39) รองลงมาลำดับที่ 2 มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) (0.38) และ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) (0.38) ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด (0.37) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา) (0.23)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1. ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา)	3.00	0.77	ปานกลาง	4.05	0.75	มาก	0.35	3
2. ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา)	3.40	0.59	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด	0.35	3
3. ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)	3.00	0.73	ปานกลาง	4.42	0.49	มาก	0.47	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
4. ผู้บริหารมีการนิเทศภายในสถานศึกษาทางด้านการวิจัยในชั้นเรียนและตั้งพี่เลี้ยงช่วยในการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู (ภาวนามยปัญญา)	3.36	0.70	ปานกลาง	4.12	0.57	มาก	0.23	6
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา)	3.02	0.98	ปานกลาง	4.15	0.53	มาก	0.37	2
6. ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนและชุมชน(สุตมยปัญญา)	3.42	0.62	ปานกลาง	4.10	0.78	มาก	0.20	8

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
7. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)	3.30	0.82	ปานกลาง	4.18	0.74	มาก	0.27	7
8. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น(ภาวนามยปัญญา)	3.11	0.70	ปานกลาง	4.20	0.59	มาก	0.35	3
9. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน	3.15	0.81	ปานกลาง	4.23	0.58	มาก	0.34	4
10.ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน	3.09	0.78	ปานกลาง	4.24	0.77	มาก	0.37	2
11.ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ คำแนะนำการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	3.39	0.66	ปานกลาง	4.19	0.70	มาก	0.24	5
รวมเฉลี่ย	**3.20**	**0.74**	**ปานกลาง**	**4.23**	**0.64**	**มาก**	**0.32**	**-**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.20, S.D. = 0.74) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (สุตมยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.40, S.D. = 0.59) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ คำแนะนำ การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.39, S.D. = 0.66) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 3.00, S.D. = 0.77)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.64) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.49) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.77) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา) ($\overline{X}$ =4.05,S.D.=0.75)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) (0.47) รองลงมาลำดับที่ 2 มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) (0.37) และ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน (0.37) ส่วนลำดับที่ 3 มี 3 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา) (0.35) ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา) (0.35) และผู้บริหารส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (ภาวนามยปัญญา) (0.35) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (สุตมยปัญญา) (0.20)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา

ด้านการนิเทศการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
1.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน (ภาวนามยปัญญา)	3.30	0.70	ปานกลาง	4.30	0.73	มาก	0.23	5
2.ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ(จินตามยปัญญา)	3.30	0.57	ปานกลาง	4.35	0.51	มาก	0.24	4
3.ผู้บริหารมุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ (จินตามยปัญญา)	3.23	0.63	ปานกลาง	4.24	0.45	มาก	0.24	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการนิเทศการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
4.ผู้บริหารพัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (จินตามยปัญญา)	3.20	0.60	ปานกลาง	4.25	0.82	มาก	0.25	3
5.ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา)	3.02	0.73	ปานกลาง	4.23	0.63	มาก	0.29	1
6.ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา)	3.26	0.58	ปานกลาง	4.30	0.65	มาก	0.24	4
7.ผู้บริหารรายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (ภาวนามยปัญญา)	3.20	0.62	ปานกลาง	4.25	0.72	มาก	0.25	3
8.ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการนิเทศการศึกษา (ภาวนามยปัญญา)	3.23	0.59	ปานกลาง	4.28	0.77	มาก	0.25	3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการนิเทศการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
9.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน(ภาวนามยปัญญา)	3.28	0.59	ปานกลาง	4.25	0.63	มาก	0.23	5
10.ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา)	3.23	0.60	ปานกลาง	4.35	0.61	มาก	0.26	2
11.ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา)	3.30	0.57	ปานกลาง	4.25	0.63	มาก	0.22	6
รวมเฉลี่ย	**3.23**	**0.62**	**ปานกลาง**	**4.28**	**0.65**	**มาก**	**0.24**	**-**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.62) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ลำดับแรก มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ(จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = 0.57) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน(ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.28, S.D. = 0.59) และผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.26, S.D. = 0.58) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 3.02, S.D. = 0.73)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.65) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ(จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.51) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา) ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.61) ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา) ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.65) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ (จินตามยปัญญา) ($\bar{X}$ =4.24,S.D.=0.45)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา) (0.29) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา) (0.26) ส่วนลำดับที่ 3 มี 3 ข้อ คือ ผู้บริหารพัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (จินตามยปัญญา) (0.25) ผู้บริหารรายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (ภาวนามยปัญญา) (0.25) และผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการนิเทศการศึกษา (ภาวนามยปัญญา) (0.25) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา) (0.22)

ตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

1. แนวทางในการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสถานศึกษา เนื่องจากเป็นกรอบของกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตรที่ออกแบบมาอย่างดีทำให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะได้รับการศึกษารอบด้านที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของพวกเขาและเตรียมความพร้อมสำหรับอาชีพในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรยังช่วยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ระบุกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

และประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ช่วยให้นักการศึกษาปรับวิธีการสอนของตนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบัน และรับประกันว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาที่สม่ำเสมอและมีคุณภาพสูง ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรที่ดียังช่วยให้ทันกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและตลาดงาน ในขณะที่เทคโนโลยีและเศรษฐกิจมีวิวัฒนาการ สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนของพวกเขามีทักษะและความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน

- ควรศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งที่คาดหวังให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

- วางกรอบการดำเนินงาน กำกับ ดูแล กำกับ ติดตาม วางแผนงานวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนรู้การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาการพัฒนา และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริม ชุมชนให้เข้มแข็งทางวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เป้าหมาย

- มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และมีความสนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

- เผยแพร่ข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ รวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกผลการประเมินการใช้หลักสูตร และยังการจัดทำรายงานการตรวจสอบทบทวนการใช้หลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน

- คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรควรนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรมาวางแผนพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร และจัดทำสรุปรายงานผลการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางในการบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ดังนี้

การจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญในสถานศึกษา เนื่องจากส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ครู-นักเรียนดีขึ้น ความสัมพันธ์และการรักษานักเรียนที่เพิ่มขึ้น

- ควรมีการมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

- ควรมีการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือ ศักยภาพของแต่ละคน จัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด

- สร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะก่อประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพจากประสบการณ์ตรง ซึ่งสัมผัสและจับต้องได้

- การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติวางแผนการทำกิจกรรมกลุ่ม แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรายงานผลการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่

- การเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่โดยการเสริมแรงต่อพฤติกรรม ที่เราคาดหมายว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ต้องการโดยการเรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อม หรือการฝึกฝน และประสบการณ์ที่ได้รับ

- ถูกต้อง เหมาะสม มีคุณธรรม ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและมุมมอง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ วิจารณ์ และเป็นระบบ แสวงหาความรู้และนำไปใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างถูกหลักเหตุผลทางศีลธรรม ใช้กระบวนการต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเพื่อการเรียนรู้ตนเองและการทำงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ร่วมกันในสังคมและเลือกใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมทั้งด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. แนวทางในการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ดังนี้

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะช่วยให้นักการศึกษาสามารถตัดสินได้ว่าวิธีการสอนของพวกเขามีประสิทธิภาพหรือไม่ และนักเรียนของพวกเขากำลังเรียนรู้จริงหรือไม่ด้วยการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ นักการศึกษาสามารถระบุจุดที่นักเรียนประสบปัญหาและปรับวิธีการสอนของพวกเขาให้เหมาะสม ซึ่งช่วยให้มั่นใจได้ว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้และมีความพร้อมสำหรับอนาคต นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก็มีความสำคัญต่อความรับผิดชอบ ช่วยให้นักการศึกษาสามารถแสดงให้เห็นว่าพวกเขาบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้ในหลักสูตรและนักเรียนบรรลุผลตามที่ต้องการ นี่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและสถาบันการศึกษาที่ต้องได้รับการประเมินจากภายนอกหรือข้อกำหนดด้านการรับรอง

- มีการวางแผนแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติ ตัดสินใจ ร่วมกันประเมิน และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะผู้ปกครองมีส่วนในการตัดสินใจร่วมกัน

- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรของสถานศึกษาและจัดให้มีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้วย กิจกรรมพัฒนา

- ควรมีการสังเกตพฤติกรรม ศึกษา การร่วมกิจกรรมและวัดผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนเป็นการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนพร้อมทั้งสังเกตพัฒนาการและพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มโนธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

- มีการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียนและเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรม และใช้เป็นข้อมูลประเมินการเลื่อนชั้นเรียนและการจบการศึกษาระดับต่างๆ

- การมีส่วนร่วมของบุคลากรในกิจกรรม การประเมินสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา สามารถทำให้เกิดการสื่อสารที่ดี ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ยังเป็นการสร้างความตระหนักในการมองประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันมากขึ้น

- สถานศึกษาสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนจัดสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

- ควรใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริง ประเมินไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้อง ได้รับการซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับขั้นต่อไป

- กรณีผู้ขอเทียบโอนมีผลการเรียนมาจากหลักสูตรอื่น ให้นำรายวิชาหรือหน่วยกิตที่มีมาตรฐาน การเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์/เนื้อหาที่สอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 มาเทียบโอน ผลการเรียน และพิจารณาให้ระดับผลการเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่รับเทียบโอน

- เอกสารหลักฐานสำคัญที่สถานศึกษาจะตองใชเป็นรูปแบบเดียวกัน และจัดทำใหถูกตองเป็น แนวทางเดียวกัน

4. แนวทางในการบริหารงานวิชาการ ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ดังนี้

สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมยุคใหม่ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษารับทราบข้อมูล เชื่อมต่อ และให้ความรู้ และยังขับเคลื่อนความก้าวหน้าและการเติบโตของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การจัดการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้ มีสื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริง

- มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบสื่อผสมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ครูส่วนใหญ่คาดหวังให้มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนได้เองและวางแผนนำทักษะและแนวคิดในการออกแบบและสร้างสรรค์ นวัตกรรมทางการศึกษา

- การผลิตและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์หรือสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้เรียน สถานศึกษาและ หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับประเภทการศึกษาน ามาใช้เพิ่มคุณภาพการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

- ประเมินผลที่ได้จากการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรงว่า เมื่อเรียนแล้วผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ และผลที่ได้นั้นเป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์

5. แนวทางในการบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปได้ดังนี้

การวิจัยมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยให้ข้อมูลเชิงลึกตามหลักฐานเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติด้านการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายสามารถระบุวิธีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและบรรลุผลการศึกษาที่ดีขึ้น

- มีการส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรม โดยการอบรมครูให้มีความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

- การบูรณาการความรู้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง กระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกการวางแผน ฝึกปฏิบัติการ และฝึกการหาเหตุผลในการตอบปัญหา นักเรียนสามารถค้นคว้าตามความสนใจหรือต้องการค้นหาหรือต้องการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของตน เนื่องจากกระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

- การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นให้ครูดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนและการที่ครูจะดำ เนินการวิจัยในชั้นเรียนได้นั้น ครูเองต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

- มีทักษะการคิดในการเรียนรู้ โดยการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพทางการศึกษาและพัฒนาทักษะการคิดให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และ แก้ปัญหาเป็น รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ

- เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านการวิจัย

- มองหาแนวทางการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพงานวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือ เร่งพัฒนาระบบสารสนเทศงานวิจัยให้เอื้อต่อการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพงานวิจัย เสริมสร้างวัฒนธรรมการวิจัยในสถานศึกษา และเน้นการสร้างความตระหนักในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย ส่งเสริม สื่อสารและเผยแพร่งานวิจัย

6. แนวทางในการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ดังนี้

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญสูงสุดในการประกันคุณภาพการศึกษาและการเติบโตทางวิชาชีพของครู การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพช่วยระบุด้านที่ต้องปรับปรุง ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ครู และทำให้มั่นใจว่าบรรลุเป้าหมายด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ปรับปรุงแนวปฏิบัติในการสอน และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

- มีการคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อนิเทศและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- มีการกำกับ ติดตามนโยบาย นิเทศ กิจกรรม และภารกิจ ตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนา อย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนด

- มีการนิเทศภายในสถานศึกษาทางด้านการวิจัยในชั้นเรียนและตั้งพี่เลี้ยงช่วยในการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู

- การตรวจสอบคุณภาพภายในเป็นกระบวนการหนึ่งของการประเมินคุณภาพเพื่อให้ทราบถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพ

- ปรับปรุงการนิเทศ ให้มีกระบวนการนิเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารเพื่อการนิเทศและพัฒนาเครือข่ายนิเทศ และควรศึกษาวิจัยการนิเทศตามหลักสูตรของสถาบัน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา พบว่า ควรสร้างบริบทความเป็นวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการใช้สื่อการเรียนการสอน ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา พบว่า ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์รวมของมนุษย์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นการเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและปลูกจิตสำนึกในการทำความดีเพื่อสังคม การบริหารจัดการผู้เรียนให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความ

ต้องการ ความสนใจ และความถนัดที่แตกต่างกัน การสร้างแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือยังส่งผลดีต่อกระบวนการเรียนรู้อีกด้วย การเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่และการแสวงหาความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลทางศีลธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายนี้ การอยู่ร่วมกันในสังคมและการใช้เทคโนโลยีต่างๆเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมก็มีความสำคัญเช่นกัน

3. ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า มีการเสนอมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษา มาตรการเหล่านี้รวมถึงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมและพฤติกรรมต่างๆ การประเมินควรสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ที่ระบุไว้ในหลักสูตร และควรสะท้อนถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และการเขียน การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประเมินยังสามารถส่งเสริมการสื่อสารที่ดีและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ เอกสารหลักฐานควรได้รับการกำหนดมาตรฐานเพื่อให้มั่นใจถึงแนวทางที่สอดคล้องกัน

4. ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ พบว่า สิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้คือต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้ ครูควรเข้าถึงสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ครูควรมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และใช้ทักษะและความคิดในการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ควรนำนวัตกรรมทางการศึกษามาผลิตและพัฒนาแอพพลิเคชั่นหรือสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้เรียน สถานศึกษา และสถาบันทุกระดับและประเภทการศึกษา ควรนำผลที่ได้รับจากการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษามาประเมินว่าผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาว่าผลลัพธ์ตรงหรือต่ำกว่าเกณฑ์หรือไม่

5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า เป็นที่ชัดเจนว่าการวิจัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและวิธีการสอน การกระตุ้นให้ครูทำการวิจัยและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยสามารถนำไปสู่ประสบการณ์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการวิจัยสามารถช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการวางแผน การปฏิรูปการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการการวิจัยในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำวิจัย นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนและนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นสำหรับผู้เรียน การสร้างวัฒนธรรมการวิจัยภายในสถาบันการศึกษาและการส่งเสริมการใช้และการเผยแพร่งานวิจัยยังช่วยปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาได้อีกด้วย

6. ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ระบบการจัดการศึกษาจะมุ่งเน้นที่การทำให้มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ และมีการนิเทศติดตามและปรับปรุงนโยบายและกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณภาพภายในและการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อช่วยปรับปรุงแนวปฏิบัติในการสอน นอกจากนี้ การผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและเครือข่ายการกำกับดูแลถือเป็นวิธีการปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล โดยรวมแล้วปรากฏว่าระบบการนิเทศการศึกษามีความครอบคลุมและคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ในการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารงานการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปได้ตามหัวข้อดังนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลางจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดผล

ประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (0.38) รองลงมา คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ (0.36) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (0.35) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ (0.34) ด้านการนิเทศการศึกษา (0.33) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (0.32) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) และผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางและ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา) ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพ ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา)

สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก (ภาวนามยปัญญา ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) (0.40) รองลงมาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 มีค่าเท่ากัน จำนวน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษา (จินตามยปัญญา) และ ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา) (0.37) ผู้บริหารมีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม(ภาวนามยปัญญา) (0.36) ตามลำดับและข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้ายมี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา) และผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางและ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา) (0.31)

2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหาร วิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดมี 3 ข้อ คือ ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา) ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อ เนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) และ ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับ รูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ลำดับที่ 1 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน 2

ข้อ คือผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา) (0.40) และ ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา) (0.40) รองลงมาคือ ลำดับที่ 2 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน 2 ข้อ คือ ผู้บริหารสนับสนุนการอบรมให้ครูผู้สอนออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภาวนามยปัญญา) (0.39) และผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา) (0.39) ลำดับที่ 3 คือ ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหาร วิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) (0.37) และข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) (0.35)

3) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม วางแผน หาแนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา (จินตามยปัญญา)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา(จินตามยปัญญา)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความ

ต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา) (0.43) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา) (0.42) และลำดับที่ 3 มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา) (0.38) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม วางแผน หาแนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา) (0.38) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) (0.22)

4) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา) รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา) และผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา) ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนี

ความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา) (0.39) รองลงมาลำดับที่ 2 มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) (0.38) และ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา) (0.38) ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุด (0.37) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา) (0.23)

5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (สุตมยปัญญา รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ คำแนะนำ การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา) (0.47) รองลงมาลำดับที่ 2 มี 2 ข้อ คือ

ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) (0.37) และ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน (0.37) ส่วนลำดับที่ 3 มี 3 ข้อ คือ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา) (0.35) ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา) (0.35) และผู้บริหารส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (ภาวนามยปัญญา) (0.35) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (สุตมยปัญญา) (0.20)

6) ด้านการนิเทศการศึกษา

สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ลำดับแรก มี 2 ข้อ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ(จินตามยปัญญา) และผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน(ภาวนามยปัญญา) และผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา)

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ(จินตามยปัญญา) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา) ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา) ตามลำดับและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารมุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ (จินตามยปัญญา)

ความต้องการจำเป็นการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเท่ากับ 0.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากลำดับที่ 1 ถึง 3 คือ ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา) (0.29) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา) (0.26) ส่วนลำดับที่ 3 มี 3 ข้อ คือ ผู้บริหารพัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (จินตามยปัญญา) (0.25) ผู้บริหารรายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (ภาวนามยปัญญา) (0.25) และผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการนิเทศการศึกษา

(ภาวนามยปัญญา) (0.25) ตามลำดับ ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา) (0.22)

ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้

3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

4) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้

5) ด้านการนิเทศการศึกษา

6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 5 คน

สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา อันได้แก่ ควรสร้างบริบทความเป็นวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการใช้สื่อการเรียนการสอน ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา อันได้แก่ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์รวมของมนุษย์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เป็นการเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและปลูกจิตสำนึกในการทำความดีเพื่อสังคม การบริหารจัดการผู้เรียนให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการ ความสนใจ และความถนัดที่แตกต่างกัน การสร้างแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือยังส่งผลดีต่อกระบวนการเรียนรู้อีกด้วย การเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่และการแสวงหาความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลทางศีลธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายนี้ การอยู่ร่วมกันในสังคมและการใช้เทคโนโลยีต่างๆเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมก็มีความสำคัญเช่นกัน

3. ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ อันได้แก่ มีการเสนอมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษา มาตรการเหล่านี้รวมถึงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องผ่าน

กิจกรรมและพฤติกรรมต่างๆ การประเมินควรสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ที่ระบุไว้ในหลักสูตร และควรสะท้อนถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และการเขียน การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประเมินยังสามารถส่งเสริมการสื่อสารที่ดีและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ เอกสารหลักฐานควรได้รับการกำหนดมาตรฐานเพื่อให้มั่นใจถึงแนวทางที่สอดคล้องกัน

4. ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ อันได้แก่ สิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้คือต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองให้ได้มาตรฐานการเรียนรู้ ครูควรเข้าถึงสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ครูควรมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และใช้ทักษะและความคิดในการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ ควรนำนวัตกรรมทางการศึกษามาผลิตและพัฒนาแอพพลิเคชั่นหรือสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้เรียน สถานศึกษา และสถาบันทุกระดับและประเภทการศึกษา ควรนำผลที่ได้รับจากการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษามาประเมินว่าผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาว่าผลลัพธ์ตรงหรือต่ำกว่าเกณฑ์หรือไม่

5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันได้แก่ เป็นที่ชัดเจนว่าการวิจัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและวิธีการสอน การกระตุ้นให้ครูทำการวิจัยและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยสามารถนำไปสู่ประสบการณ์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น กระบวนการวิจัยสามารถช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการวางแผน การปฏิรูปการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการการวิจัยในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำวิจัย นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนและนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นสำหรับผู้เรียน การสร้างวัฒนธรรมการวิจัยภายในสถาบันการศึกษาและการส่งเสริมการใช้และการเผยแพร่งานวิจัยยังช่วยปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาได้อีกด้วย

6. ด้านการนิเทศการศึกษา อันได้แก่ ระบบการจัดการศึกษาจะมุ่งเน้นที่การทำให้มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ และมีการนิเทศติดตามและปรับปรุงนโยบายและกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณภาพภายในและการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อช่วยปรับปรุงแนวปฏิบัติในการสอน นอกจากนี้ การผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและเครือข่ายการกำกับดูแลถือเป็นวิธีการปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล โดยรวมแล้วปรากฏว่าระบบการนิเทศการศึกษามีความครอบคลุมและคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ส่วนงานอื่น ๆ เป็นส่วนส่งเสริมให้งานวิชาการมีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่งานวิชาการ เพราะงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทุกฝ่ายในโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการ คือ การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตตามอัตภาพ เป็นพลเมืองดีของสังคม นอกจากนั้น งานวิชาการยังจะช่วยปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในเรื่องการดำเนินงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 คือ (1) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต (2) จินตามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการคิด และ (3) ภาวนามยปัญญา คือปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิตเป็นปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟราย, เคทเทอริดจและมารแชล (Fry, Ketteridge and Marshall, 2000, p. 68) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ประกอบด้วยงานหลายอย่าง เช่น หลักสูตรการจัดแผนการเรียนการจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาครูด้านวิชาการ การนิเทศการสอน เป็นต้น

2. สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำคัญของงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาจะเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น ถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ตระหนักในภารกิจ รู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า และมีหลักการในการบริหารอย่างชัดเจนโดยใช้หลักปัญญา 3 และหลักการบริหารงานวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ หลักการพัฒนาคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด หลักความเป็นวิชาการ และปัญญา 3 หมายถึงการกระทำให้เกิดความรู้เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นปัญญา จำแนกตามแหล่งเกิดมีดังนี้ คือ (1) สุตมยปัญญา คือปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราว

จากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต (2) จินตามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการคิด และ (3) ภาวนามยปัญญา คือปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิต เป็นปัญญาที่เกิดจาการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ภารดี อนันต์นาวี (2557, หน้า 184-185) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของ สถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้นให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และสอดรับกับงานวิจัยของ ขวัญข้าว ชุ่มเกสรกูลกิจ (2560, หน้า 80) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าความต้องการ จำเป็นสูงที่สุด คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กำหนดแนวทางการบริหารงาน วิชาการฯ ได้ 39 แนวทาง ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 6 แนวทาง การจัดการเรียนการ สอนในสถานศึกษา 6 แนวทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6 แนวทาง การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6 แนวทาง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5 แนวทาง การพัฒนาส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6 แนวทาง และการนิเทศการศึกษา 4 แนวทาง

3. ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.35 เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (0.38) รองลงมา คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ (0.36) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (0.35) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ (0.34) ด้านการนิเทศการศึกษา (0.33) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (0.32) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยเริ่มในปีการศึกษา 2565 สำหรับโรงเรียนประถมที่มีความพร้อม ในปี 2566 เริ่มใช้ในโรงเรียนมัธยมที่มีความพร้อม และโรงเรียนประถมทุกโรงเรียน และในปี 2567 ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะทั่วประเทศ (Facebook กระทรวงศึกษาธิการ 360 องศา, 2565) ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร และส่วนอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร ได้แก่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับ ส่วนด้านการวัดผลประเมินผลนั้นอยู่ท้ายสุดก็เพราะการนำหลักสูตรไปใช้ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ยังไม่ถึงการประเมินผล ซึ่งจะต้องเรียนรู้ต่อไป และสอดรับกับงานวิจัยของ ธัชมัย ภัทรมานิต (2560, หน้า 445) ได้ศึกษาวิจัย แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 6 อันดับ และแนวทางการบริหารงานวิชาการของแต่ละด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แนวทาง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนในการสำรวจความต้องการทางด้านวิชาการของคนในชุมชนใกล้โรงเรียนอย่างน้อย 3 ชุมชน 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลงานวิจัยมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา แนวทาง คือ ผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจ กำกับติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการแนะแนว การศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับครูภายในโรงเรียนทุกคน 6) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา แนวทางคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนการประสานความร่วมมือกันของคนในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 มีค่าแฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายกระตุ้นให้ผู้บริหารนำเอาหลักการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 มาปรับใช้ในสถานศึกษา โดยการสนับสนุนให้มีการเข้าร่วมการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์และนำไปพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนต่อไป

2) จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นจัดอันดับได้ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 4) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำหลักธรรมด้านจินตามยปัญญามาบูรณาการให้เหมาะสม

3) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าแฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมในการจัดโครงการทางการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) จากการหาค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดเพื่อหาแนวการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้เห็นควรให้นำค่าที่ได้มาทำการพิจารณาในการบริหารงานเป็นอันดับต้น ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โรงเรียนควรกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 0.30 ขึ้นไป ควรนำมาพัฒนา โดยเฉพาะค่า PNI ที่สูงที่สุดจะต้องนำมาพัฒนาเป็นอันดับต้นๆ โดยเรียงตามลำดับตามค่า PNI

2) จากผลการวิจัย สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการดำเนินการเพื่อการบริหารงานวิชาการต่อไป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2) ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา

3) ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

กมล ภู่ประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

กมล ภู่ประเสริฐ. (2554). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เสริมสินพรีเพรสซิสเท็ม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อลีนเพรส.

จำเนียร ศิลปะวานิช. (2538). *หลักและวิธีการสอน*. นนทบุรี: เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.

ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ข่าวทหารอากาศ.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2546). *การบริหารงานวิชาการ*. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). *บทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551 เรื่องจิตตปัญญาศึกษาการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ธนรัช

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2543. *การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน*. กรุงเทพ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: ตีรณสาร.

นิคม ชมพูหลง. (2545). *วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. (2553). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปรียาพร วงศอนุตรโรจน์. (2555). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร หลักการและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อลินเพรส.

ประเวศ วะสี. (2551). *สุขภาวะที่สมบูรณ์.* หมอชาวบ้าน. หน้า 352, 2551, สิงหาคม. กรุงเทพฯ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2544). *พุทธวิธีในการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *สู่การศึกษาแนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2541). *แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.* กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภารดี อนันต์นาวี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มนตรี จำกัด

ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน).* กรุงเทพฯ: สำนักราชบัณฑิตยสภา.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.* กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

รุจิ ภู่สาระ. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา (Curriculum Development: Education Reform)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2555). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริถี อาสนา. (2557). *เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่ : แนวคิด หลักการสู่การบริหาร จัดการคุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย.

สุพิน บุญชูวงศ์. 2538. *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2547). *กัลยาณมิตรนิเทศ.* กรุงเทพฯ: ดับบลิว.เจ.

สุมิตร คุณานุกร. (2523). *หลักสูตรและการสอน.* กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2533). *สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุราษฎร์ พรมจันทร์. (2550). *ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนงค์ศิริ วิชาลัย. (2554). *แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : สานต่อที่ท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: บริษัทเซ็นเตอร์ดิสคัฟเวอรี่ จำกัด.

Beauchamp, R.H. (1975). *Education in Japan : A Source Book. New York: Garland.*

Caswell, Hollis L. and Campbell, Doak S. (1935). *Curriculum Development.* New York: American Book Company,

Edward W. Smith, Stamley W. Krouse& Mark M. Atkinson. (1961). *The Educator's Encyclopedia Englewood Clifs*, New Jersey: Prentice-Hall.

Heather Fry, Steve Ketteridge and Stephanie Marshall. (2009). *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education* : Enhancing Academic Practice (3rd ed.). New York: Taylor & Francis.

Gordon, J.R. (1991). *A Diagnostic Approach to Organizational Behavior* (3rd ed.). Massachusetts: Allyn and Baco.

Gronlund, N.E & Linn, R.L. (1990). *Measurement and Evaluation in Teaching.* (6th ed.). New York: Macmillan Publishing Company.

Guilford, J.P.. (1954). *Psychometric Methods*. New York: John Wiley and Sons,Inc.

James Forest and Kevin Kinser. (2002). *Higher Education in the United States: An Encyclopedia.* Oxford: ABC-CLIO.

Miller Van. (1965). *Administration of American Schoo*l. New York: Mc Millan Publishing.

Saylor, J.G., W. Alexander and A. J. Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning.* New York: Holt, Rinehart and Winston.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace & World, INC.

Tyler, R.W. (1950). *Educational evaluation: New roles. New Means.* Chicago: University of Chicago Press.

2) ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และ/หรือสารนิพนธ์

ไกรศร เจียมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จิราภา เพียรเจริญ. (2556). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนของครูระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ชนิกา บรรจงปรุ. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4.* หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปรีชา จันทรมณี. (2556). *ตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปาริฉัตร โชติขันธ์. (2560). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรรณิอร อินทราเวช. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอนุบาลตามแนวคิดสะตีมศึกษา*: *กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระวิเชียร สีหาบุตร. (2557). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระสกล ฐานธัมโม (อินทร์คล้าย). (2556). *การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม. (2560). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มณฑิชา ชนะสิทธิ์. (2539). *การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยวิธีภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มูนา จารง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทศันะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2.* วิทยานิพนธ์, คณะครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริพร ศรีขาวรส, กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี. (2563). *การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

อภิญญา เจริญกิจ (2556). *การบริหารงานวิชาการที่สัมพันธ์กับการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระดับชาติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดระยอง.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อำนวย พลรักษา. (2556). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

3) บทความในวารสาร

สุภัค ยมพุก และวิโรจน์เจษฎาลกัษณ์. (2558). การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การสนับสนุน การปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 4. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 8*(2), 78.

ธัชมัย ภัทรมานิต. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 12*(2), 445–462.

ประภาพร แฝดสูงเนิน. (2561). ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. *วารสารชุมชนวิจัย, 12*(1), 204-213.

สหชาติ เหล็กชาย. (2553). แนวทางการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2553. *วารสารวิชาการ. 13*(3), 72-76.

สาคร มหาหิงค์. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 3*(1), 12-19.

Agthe,R.R. (1980). The Elementary Principals Perceptions of their own and the Teacher Roles in Curriculum Decision Making. *Dissertation Abstracts International, 40*(6), 3076.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) ผศ.ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญถ้อยคำสำนวนและภาษา

2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี

ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต การบริหารการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย

3) นายศักดิ์ชัย ประวิสุทธิ์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองย่างงัว
ตำบลโหรา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างและเนื้อหา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๓๒๔

ที่ อว ๗๙๑๗/ [illegible] **วันที่** ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์

ด้วย นางสาววรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๓๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อนุเคราะห์

(ผศ.ดร. กฤตยากร ลดาวัลย์)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๕

ที่ อว ๗๙๑๗/ [illegible] **วันที่** ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย (IOC)

เจริญพร ดร.วิมลพร สุวรรณแสนหวี

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๓๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคลงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ ๐๐๘๐

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร นายศักดิ์ชัย ประวิสุทธิ์

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ปันตาปันญ์เชี่ยวชาญ
นายศักดิ์ชัย ประวิสุทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๙๕๙-๑๓๕๔

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

รับที่ 1827/2566
29
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลตลาด
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.roi.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/๒๐๑๕๖๑

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นายบุญศรี จันสุระ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปลือย (คุรุสรรค์วิทยา)

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

29 มีค. 66

เรียน ผอ. ร.ร.บ้านเปลือย (คุรุสรรค์วิทยา)

- ☒ เพื่อโปรดทราบ
- ○ เห็นควรมอบให้
- ○ เพื่อโปรดพิจารณาสั่งการ
- ○ .....

(...../...../.....)

29 มี.ค 66

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๗๕๙-๑๗๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/ว ๐๑๕๗

๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นายสุวิทย์ คำพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจิก (หจก.วิบูลย์พาณิชย์อนุเคราะห์)

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้โปรดความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๙๕๙-๑๙๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลสงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๓๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/ว ๐๙๕๗

มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวกัญญภัทร ขนะพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านจิกฯ

ด้วย นางสาวรพีพร พาดา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๓๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๗๕๙-๑๙๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/ว ๐๙๕๑

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวนิภาพร น้ำคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวโทนมิตรภาพที่ ๑๖๕

ด้วย นางสาวรพีพร พาดา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๕๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้โปรดให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๙๕๙-๑๙๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลสวนจาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๘๑๗/ว ๐๑๕๗

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

เจริญพร นางปริญญาพร เลิศพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวช้าง

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๓-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางวัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๗๕๙-๑๙๕๔

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

ที่ อว ๗๘๓๗/๐๑๗๒

๒๗ มีนาคม ๒๕๖๖

ทำนักงานเลขานุการวิทยาเขตร้อยเอ็ด
รับที่ 1
วันที่รับ - 7 เมย. 2566 เวลา 10.07
☐ ☐
☑
☐
☐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เจริญพร นายสุชาติ ทุทธลา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๑๐๑๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM 3 OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)" มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามในหน่วยงานของท่านเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางวัชณีย์ เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑
นักศึกษา ๐๙-๔๙๕๙-๑๙๕๔

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สพป.ร้อยเอ็ด เขต ๒ กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โทร. ๐๔๓ - ๕๕๖๓๕๗
ที่ ศธ ๐๔๑๒๒/..... **วันที่** ๗ เมษายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

ด้วย นางสาวรพีพร พาตา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๗๔๐๔๓๑๐๓๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา ๓ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ (ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON WISDOM ๓ OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE ๒) มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามในหน่วยงานของท่านเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนงานวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาลงนามอนุญาต

(นางสาวพรทิพย์ สุนทะวงษ์)
ธุรการ ปฏิบัติหน้าที่
กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

-เพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวจารุณี วงศ์นิล์ก)
นักทรัพยากรบุคคล ชำนาญการ

๑. ทราบ
๑๐ อนุญาต
๑-๑๑ ถึง ผู้บริหาร
[illegible]

(นายเสนอ แสนคำ)
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

QR Code แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่ง และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะเสนอผลวิจัยในภาพรวม

2. แบบสอบถามทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด
4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มาก
3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อย
1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวรพีพร พาดา
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

หมายเหตุ
หลักปัญญา 3 หมายถึง การกระทำให้เกิดความรู้เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. สุตมยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการสดับรับฟัง
2. จินตามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการคิดพิจารณา
3. ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการปฏิบัติบำเพ็ญ

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่ง และคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

2. แบบสอบถามทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด
4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มาก
3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อย
1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดีและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวรพีพร พาตา
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตามความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง
   - ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ☐ ครูผู้สอน
2. การศึกษา
   - ☐ ปริญญาตรี
   - ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์ในการทำงาน
   - ☐ น้อยกว่า 5 ปี
   - ☐ 5-10 ปี
   - ☐ มากกว่า 10 ปี

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ในระดับ น้อยที่สุด

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา											
1	ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)										
2	ผู้บริหารจัดให้มีรายวิชาครบถ้วนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สุตมยปัญญา)										
3	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร (จินตามยปัญญา)										
4	ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก (ภาวนามยปัญญา)										
5	ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และ คุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6	ผู้บริหารมีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (ภาวนามยปัญญา)										
7	ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลางและ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา)										
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา											
8	ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา)										
9	ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)										
10	ผู้บริหารสนับสนุนการอบรมให้ครูผู้สอนออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภาวนามยปัญญา)										
11	ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการ ดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
12	ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อ เนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)										
13	ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหาร วิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)										
14	ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา)										
3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน											
15	ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา(จินตามยปัญญา)										
16	ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา)										
17	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา)										
18	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
19	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม วางแผน หาแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา)										
20	ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา)										
4. ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้											
21	ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)										
22	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)										
23	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา)										
24	ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาวนามยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
25	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ภาวนามยปัญญา)										
26	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)										
27	ผู้บริหารประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีกับ สถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (สุตมยปัญญา)										
28	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จินตามยปัญญา)										
29	ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)										
30	ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา											
31	ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ										
	กระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา)										
32	ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา)										
33	ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)										
34	ผู้บริหารมีการนิเทศภายในสถานศึกษาทางด้านการวิจัยในชั้นเรียนและตั้งพี่เลี้ยงช่วยในการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู (ภาวนามยปัญญา)										
35	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา)										
36	ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (สุตมยปัญญา)										
37	ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
38	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (ภาวนามยปัญญา)										
39	ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน										
40	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน										
41	ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ คำแนะนำการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้										
6. ด้านการนิเทศการศึกษา											
42	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน (ภาวนามยปัญญา)										
43	ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (จินตามยปัญญา)										
44	ผู้บริหารมุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ (จินตามยปัญญา)										
45	ผู้บริหารพัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (จินตามยปัญญา)										
46	ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา)										

ที่	ข้อความคำถาม	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
47	ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา)										
48	ผู้บริหารรายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (ภาวนามยปัญญา)										
49	ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในนิเทศการศึกษา (ภาวนามยปัญญา)										
50	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน(ภาวนามยปัญญา)										
51	ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา)										
52	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา)										

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

.....

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีทั้งหมด 6 ด้าน คือ

1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา
2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
3) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
4) การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
6) การนิเทศการศึกษา

ตามหลักปัญญา 3 ประกอบด้วยปัญญา 3 ประการ ดังนี้

1) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากจากการฟัง
2) จินตามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด
3) ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวรพีพร พาตา
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง .....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน.....พ.ศ. .....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตั้งแต่เวลา..... น. ถึงเวลา..... น.

<u>ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์</u>

1. ท่านคิดว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการ **ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา** ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการ **ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในสถานศึกษา** ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการ **ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน** ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการ **ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้** ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการ **ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา** ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าแนวทางในการบริหารงานวิชาการ **ด้านการนิเทศการศึกษา** ตามหลักปัญญา 3 (สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา ภาวนามยปัญญา) ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ

ภาคผนวก ฉ
ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

สรุปประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
นางสาวรพีพร พาตา

การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC	เทียบกับเกณฑ์
	1	2	3			
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา						
1. ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. ผู้บริหารจัดให้มีรายวิชาครบถ้วนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สุตมยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. ผู้บริหารจัดให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก (ภาวนามยปัญญา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. ผู้บริหารจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. ผู้บริหารมีการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. ผู้บริหารร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตร แกนกลาง และ สภาพปัญหาความต้องการของ ชุมชน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา						
8. ผู้บริหารกำหนดนโยบายการบริหารวิชาการในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9. ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10. ผู้บริหารสนับสนุนการอบรมให้ครูผู้สอนออกแบบหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11. ผู้บริหารจัดประชุมครูร่วมกันถอดบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12. ผู้บริหารสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13. ผู้บริหารวางแผนร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มบริหารวิชาการเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14. ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้						
15. ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาวิชา(จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16. ผู้บริหารกำกับติดตามการวัดและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ และข้อตกลงที่กำหนดไว้ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุตมยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

18. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อนำมาปรับปรุงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา)	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
19. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุม วางแผน หาแนวทางการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน (สุตมยปัญญา)	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
20. ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้						
21. ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้งในและนอกสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสารรวบรวมเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียง (ภาวนามยปัญญา)	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
24. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
25. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดระบบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น จัดทำแผนที่เส้นทางระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

26. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27. ผู้บริหารประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีกับ สถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (สุตมยปัญญา)	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
28. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้ใช้แหล่งเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30. ผู้บริหารประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา						
31. ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของครูและนักเรียน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32. ผู้บริหารสนับสนุนให้มีอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33. ผู้บริหารส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34. ผู้บริหารมีการนิเทศภายในสถานศึกษาทางด้านการวิจัยในชั้นเรียนและตั้งพี่เลี้ยงช่วยในการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครู (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สุตมยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

36. ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการวิจัยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชน (สุตมยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
37. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้าง ความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
41. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ คำแนะนำ การจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. ด้านการนิเทศการศึกษา						
42. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรียน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
43. ผู้บริหารและครูผู้สอนตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
44. ผู้บริหารมุ่งมั่น พัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
45. ผู้บริหารพัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง (จินตามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
46. ผู้บริหารพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
47. ผู้บริหารจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ (สุตมยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
48. ผู้บริหารรายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

49. ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการนิเทศการศึกษา (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
50. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีตารางการนิเทศทุกภาคเรีย (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
51. ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศแบบกัลยาณมิตร (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
52. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการนิเทศระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน (ภาวนามยปัญญา)	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

สูตร $\sum R = \frac{IOC}{N}$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

N แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

หมายเหตุ: ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สรุปค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการทดลองเครื่องมือ (Try-Out)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.982	52

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ภาคผนวก ช

ภาพประกอบการสัมภาษณ์

นายบุญศรี จันสุระ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเปลือย (คุรุสรรค์วิทยา)
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2566 เวลา 09.00 – 11.00 น.

นายสุวิทย์ คำพร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจิก (หจก.วิบูลย์พาณิชย์อนุเคราะห์)
นางสาวกัญญภัทร ชนะพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนบ้านจิก
(หจก.วิบูลย์พาณิชย์อนุเคราะห์)
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2566 เวลา 13.00 – 15.00 น.

นางสาวนิภาพร น้ำคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวโทนมิตรภาพที่ 165
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2566 เวลา 09.00 – 11.00 น.

นางปริญญาพร เลิศพันธ์ (ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวช้าง)

มอบหมาย อาทิตยา สรรพโภชน์ ให้ข้อมูลแทน

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2566 เวลา 13.00 – 15.00 น.

พระบรมราโชวาท

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล : นางสาวรพีพร พาตา

วัน เดือน ปีเกิด : วันพฤหัสบดีที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2539

ชาติภูมิ : ร้อยเอ็ด

ที่อยู่ปัจจุบัน : 6/9 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

E-mail : Genniepmc@gmail.com

Tel. Mobile : 094-9591954

ID. Line : Pt_jenny

การศึกษา : ปริญญาตรี ศึกษาศาตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปัจจุบัน : ครูโรงเรียนบ้านหนองย่างงัว ตำบลโหรา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด